

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка
Факультет педагогіки, психології та мистецтв
Кафедра дошкільної та початкової освіти

Комунальний заклад «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
імені Василя Сухомлинського»
Кафедра дошкільної та початкової освіти

Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради
Кафедра педагогіки, психології початкової освіти та освітнього менеджменту

Олександрійський педагогічний фаховий коледж
імені В. О. Сухомлинського

Полтавський національний педагогічний університет ім. В. Г. Короленка
Кафедра початкової освіти

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
Кафедра дошкільної і початкової освіти

Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Кафедра початкової освіти та інноваційної педагогіки

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Кафедра фахових методик та інноваційних технологій у початковій школі

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
Кафедра початкової освіти

УПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАВДАНЬ ОСВІТНІХ ГАЛУЗЕЙ НУШ

Збірник матеріалів
III Всеукраїнської науково-практичної
інтернет-конференції
23 жовтня 2024 р.
(електронне видання)

Кропивницький – 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка
Факультет педагогіки, психології та мистецтв
Кафедра дошкільної та початкової освіти

Комунальний заклад «Кіровоградський обласний інститут післядипломної
педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського»
Кафедра дошкільної та початкової освіти

Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради
Кафедра педагогіки, психології початкової освіти та освітнього менеджменту

Олександрійський педагогічний фаховий коледж
імені В. О. Сухомлинського

Полтавський національний педагогічний університет ім. В. Г. Короленка
Кафедра початкової освіти

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
Кафедра дошкільної і початкової освіти

Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Кафедра початкової освіти та інноваційної педагогіки

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Кафедра фахових методик та інноваційних технологій у початковій школі

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
Кафедра початкової освіти

УПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАВДАНЬ ОСВІТНІХ ГАЛУЗЕЙ НУШ

Збірник матеріалів
III Всеукраїнської науково-практичної
інтернет-конференції
23 жовтня 2024 р.
(електронне видання)

Упровадження сучасних технологій для реалізації завдань освітніх галузей НУШ: збірник матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції 23 жовтня 2024 р. / Упоряд.: Т. Я. Довга, Н. В. Котелянець; [голов. ред. Т. Я. Довга] (електронне видання). Кропивницький: ФОП Піскова М. А., 2024. 115 с.

До збірника ввійшли тези виступів учасників II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Упровадження сучасних технологій для реалізації завдань освітніх галузей НУШ». У матеріалах розглянуто питання, пов'язані з різними аспектами, напрямками та підходами щодо впровадження сучасних технологій у систему реалізації завдань Нової Української школи. Збірник адресовано науково-педагогічним працівникам, докторантам, аспірантам, студентам, педагогам-практикам і всім, хто цікавиться питаннями розвитку початкової освіти в сучасних умовах.

Головний редактор:

Довга Тетяна Яківна, докторка педагогічних наук, професорка, професорка кафедри дошкільної та початкової освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка, м. Кропивницький.

Редакційна колегія:

Горська О. О., кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри дошкільної та початкової освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Кіндеї Л. Г., кандидатка філологічних наук, доцентка, доцентка кафедри дошкільної та початкової освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка, м. Кропивницький.

Каранузова Н. Д., кандидатка педагогічних наук, професорка кафедри початкової освіти, природничих і математичних дисциплін та методик їх викладання Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, м. Полтава.

Котелянець Н. В., докторка педагогічних наук, професорка, завідувачка кафедри дошкільної та початкової освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка, м. Кропивницький.

Котелянець Ю. С., докторка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри дошкільної та початкової освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка, м. Кропивницький.

Комар О. А., докторка педагогічних наук, професорка, завідувачка кафедри фахових методик та інноваційних технологій у початковій школі Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, м. Умань.

Одарченко В. І., кандидатка педагогічних наук, доцентка, професорка кафедри педагогіки, психології, початкової освіти та освітнього менеджменту КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія», м. Харків.

Павлуценко Н. М., кандидатка педагогічних наук, доцентка, завідувачка кафедри дошкільної і початкової освіти Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка, м. Суми.

Радул О. С., докторка педагогічних наук, професорка, професорка кафедри дошкільної та початкової освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка, м. Кропивницький.

Тарапака Н. В., кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри дошкільної та початкової освіти Комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського», м. Кропивницький.

Федій О. А., докторка педагогічних наук, професорка, завідувачка кафедри початкової освіти, природничих і математичних дисциплін та методик їх викладання Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, м. Полтава.

За зміст публікацій, правдивість інформації, цитат, покликань на літературні джерела та інших поданих відомостей відповідальність несуть автори.

Рекомендовано до друку вченою радою Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка (Протокол № 6 від 04.11.2024).

Баранюк Ірина Григорівна

кандидатка педагогічних наук, доцентка,
доцентка кафедри дошкільної та початкової освіти,
Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка
(м. Кропивницький, Україна)

**ПЕДАГОГІЧНІ ТА ОСВІТНЬО-МЕНЕДЖЕРСЬКІ ПРИНЦИПИ
ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО ЩОДО КУЛЬТУ КНИГИ**

Проблема, її зв'язок із важливими та науковими чи практичними завданнями. Думка Василя Сухомлинського про те, що «школа стає справжнім осередком культури лише тоді, коли в ній панують чотири культу: культ Батьківщини, культ людини, культ книги і культ рідного слова» [4, с. 327] є широко відомою і часто цитованою.

Таким чином «Культ книги» і «культ рідного слова» найтіснішим чином пов'язані як між собою, так і з іншими двома «культами». Треба зауважити, що це стосується особливо початкової школи, оскільки виховання у здобувачів початкової освіти інтересу до книги та читання визначає рівень їх читацької грамотності в наступні роки навчання.

Важливим, на нашу думку, є розуміння особливості теперішньої ситуації, у якій опинився сучасний педагог, оскільки він перебуває в умовах постійного змагання з суперником. Тим суперником є гаджет, який володіє такою притягальною силою, що формує у дитини залежність. «Кліпове мислення», «віруси слабоумія», невміння зосереджуватися, втрата здатності до критичного мислення, зниження інтелектуальної спроможності і т.д. – про всі ці та інші тривожні ознаки зараз говорить багато. Водночас у численних роздумах про способи протистояння цим загрозам, окрім побажань обмежувати доступ дітей до смартфонів, майже одноставно вказується на читання книжок як на єдину можливість успішного протистояння вказаним небезпекам.

Слід зазначити, що звернення до педагогічної спадщини Василя Сухомлинського дає можливість повернути в сучасний науковий дискурс його концепти про навчально-виховний потенціал книги і читання в шкільній освіті. Водночас розробка цих концептів органічно поєднувалася з пошуками Сухомлинського в сфері освітнього менеджменту – вироблення практичних способів у досягненні мети, що сформульована у таких словах: «Школа – це насамперед читання: вдумливе, зосереджене, таке, що захоплює розум і серце...» [3, с. 183].

Короткий огляд публікацій (окреслення нерозв'язаних проблем). В працях таких вчених як І. Беха, А. Богуш, О. Савченко, О. Сухомлинської та ін. зустрічаються міркування про розробку В. Сухомлинським проблеми читання як засобу навчання та виховання. Більш предметно зазначена тема розглядалася в статтях В. Волошиної [1]

та Л. Забарило [2]. В них зібрана значна інформація, в тому числі і біографічного характеру, яка стосується поглядів Сухомлинського на освітньо-виховну роль книжки і читання.

Проте, не зважаючи на вказані розробки, педагогічні та освітньо-менеджерські принципи Василя Сухомлинського, які спрямовані на виховання у здобувачів початкової освіти інтересу до книги та читання потребують подальшого системного осмислення та увиразнення.

Мета статті полягає в узагальненій характеристиці поглядів Сухомлинського на педагогічні та освітньо-менеджерські принципи виховання в освітньому процесі початкової школи інтересу до книги та читання.

Виклад основного матеріалу. Культ книги у Сухомлинського тісно пов'язаний з культом рідного слова. У праці «Проблеми виховання всебічно розвинутої особистості» Сухомлинський висловив думки, які вражають своєю глибиною та афористичністю: «Поетичне слово – еліксир для дитячого мозку, повітря для крил думки. (...) Поетичне слово – це прекрасна школа емоційного життя, в якій діти осягають мову почуттів; завдяки поетичному слову пам'ять дитини стає гнучкішою, рухливішою – мозок набуває здатності не тільки зберігати, але й «видавати» – видавати «з розбором», з відчуттям, здавалось би, найнепомітніших відтінків слова. Поетична творчість, за нашим твердим переконанням, учить мислити й *тому* поліпшує мозок, ніби облагороджує його найніжніші, найчутливіші відділи» [3, с. 183].

Ми не даремно наголошуємо на глибокому розумінні Сухомлинським «механізмів» впливовості художнього слова – саме воно обумовило його переконаність в особливій значущості художньої літератури і, взагалі, книги як потужного і нічим не замінимого навчально-виховного засобу. Звідси і його цілеспрямована практична робота як директора школи по створенню в ній культу книги та культу рідної мови.

На матеріалі запису відвідуваних Сухомлинським уроків учителів початкових класів Павлиської школи, розглянемо його поради, що стосуються виховання в учнів культу книжки та культу рідного слова.

Відвідуючи уроки вчителів початкових класів, Сухомлинський головну увагу звертав на методику навчання учнів техніки читання. Для прикладу наведемо його пораду, зроблену під час відвідування уроку читання в 1 класі (учителька П. Т. Ворошило, 16.12.68 р.). Помітивши, що «діти ще дуже мало сприймають букв одним поглядом (за одну зупинку очей)», Сухомлинський прийшов до висновку про необхідність читати вголос. «Треба домогтись того, – радить він, – щоб всі діти читали щодня вголос не менше 15–20 хвилин. При цьому треба читати не 10 раз одне й те ж, а новий текст. Для вправ треба брати обов'язково новий текст».

Чимало з описаних директором Павлиської школи методичних порад можна вважати «золотими правилами» роботи вчителя початкової школи з виховання у школярів потягу до книги, до читання як важливого, а у певному розумінні і визначального чинника їх подальшого інтелектуально-

духовного розвитку. Одне з цих правил він сформулював у праці «Серце віддаю дітям»: «В 1 і 2-му класах на кожні 1-2 тижня учень брав з бібліотеки книжку, читав її вголос. Без цього не можна виростити твердого, сталого вміння швидко читати і розуміти прочитане» [3, с. 327]. В цій пораді видатного педагога важливе все – і вказівка на інтенсивність читання, і рекомендація читати вголос. Саме такий спосіб читання в перших класах початкової школи, коли учень чує себе, свій голос, сприяє активнішому сприйманню прочитаного.

Особливе значення у вихованні зацікавленістю книжкою Сухомлинський приділяв колективному читанню. Цей спосіб читання розпочинався ще в першому класі. Такі колективні читання книжок – одна із форм позакласної роботи в Павлиській школі. І стосувалася вона не лише початкової школи, а й усіх наступних класів. Неодноразово в працях Василя Олександровича згадуються вечірні гуртові читання книжок у школі, коли на них у зимові вечори збиралися учні з усіх куточків селища.

Окреме питання – бібліотеки. Особлива увага приділялася формуванню сімейних бібліотек. «Хай змагаються діти – в кого більше книжок в особистій бібліотеці, – рекомендує директор школи. – Хай уже в II, в III класі дитина прагне піти влітку працювати в колгосп і на зароблені гроші купити книжки для власної бібліотеки. Хай серед пристрастей і захоплень найголовнішим буде збирання книжок» [3, с. 549].

Проте читання художніх творів є важливим, але не єдиним способом мовного розвитку учнів. Зразу ж після розділу «Книга в духовному житті дитини» в праці Сухомлинського «Серце віддаю дітям» йде розділ «Культ рідного слова», в якому значна увага приділена написанню учнями творів, у яких вони виражали свої враження від навколишнього світу. Кожний такий художньо-літературний міні-твір є спробою відобразити через слово своє бачення та емоційне сприймання світу. Таким чином відбувається синергетична взаємодія двох видів педагогічної роботи, а саме: з одного боку, читання учнями художніх творів, а з іншого – творення ними текстів літературно-художнього характеру.

Висновки. Отже, необхідно врахувати, що в сучасних умовах книга отримала такого могутнього конкурента, як гаджет. Захоплення ним не тільки відлучає сучасного учня від книги, а й спричиняє так зване «кліпове мислення», а з ним і «дефіцит уваги» що не дає можливості зосереджено і усвідомлено сприймати літературно-художні тексти.

В сучасних умовах одним із способів «лікування» від симптомів «кліпового мислення» та «дефіциту уваги» є відновлення культу книги і культу рідного слова, взаємозв'язок яких породжує важливий «синергетичний ефект», педагогічна сутність якого полягає у вихованні емоційно та інтелектуально розвинутої, високоморальної особистості.

Саме тому тема культу книги і культу рідного слова, яка була розроблена Сухомлинським як в теоретичному плані, так і в плані педагогічного менеджменту потребує від сучасної педагогічної громадськості уважного вивчення та практичного застосування.

Література

1. Волошина В. Значення рідномовної книги та уроків української мови і літератури в духовному становленні особистості. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 10: Проблеми граматики і лексикології української мови*. Зб. наук. праць, 2011. Вип. 7. С. 423–428.
2. Забарилко Л. В. О. Сухомлинський як читач і пропагандист художньої літератури і фольклору. *Гуманізація навчально-виховного процесу. Науково-методичний збірник (Вип. XXXVII) «Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю: виховання громадянина»*. Слов'янськ : Видавничий центр СДПУ, 2007. С. 177–181.
3. Сухомлинський В. О. Методика виховання колективу. Вибрані твори: у 5 т. Т. 1. Київ: Рад. школа. 1976. 654 с.
4. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. Харків: «Акта», 2012. 538 с.

УДК 373.3.016: 51

Вдовенко Вікторія Віталіївна

кандидатка педагогічних наук, доцентка,
доцентка кафедри дошкільної та початкової освіти,

Олійник Вікторія Юріївна

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 013 Початкова освіта,

Центральноукраїнський державний університет

імені Володимира Винниченка

(м. Кропивницький, Україна)

ВИКОРИСТАННЯ КОНСТРУКТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЛЯ РОЗВИТКУ ПРОСТОРОВОГО МИСЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Проблема, її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Сучасна освіта вимагає від учнів не лише засвоєння знань, але й розвитку критичного мислення, творчості та здатності до вирішення проблем. Одним із ефективних засобів формування цих навичок є використання конструктора LEGO. Цей популярний ігровий матеріал здатний не лише зацікавити учнів, але й сприяє розвитку просторового мислення, яке є важливим елементом у навчанні математики, географії та природничих наук.

Формування просторового мислення молодших школярів вимагає спеціальних психолого-педагогічних підходів на уроках математики, які мають на меті активізувати цей процес у здобувачів освіти. У сучасній вітчизняній науково-педагогічній літературі проведено багато досліджень та створено величезну кількість розробок щодо застосування LEGO-технології у початковій школі на уроках із різних предметів, проте більшість із них не розглядає питання застосування цих технологій на

уроках математики з метою розвитку в молодших школярів просторового мислення.

Короткий огляд публікацій. Наразі основним засобом для проведення конструкторської діяльності в початковій школі є LEGO. LEGO-конструювання є однією з найбільш поширених та відомих педагогічних систем, яка активно використовує предметно-ігрове середовище та тривимірні моделі реального світу для навчання молодших школярів. Останнім часом LEGO-технології набули значної популярності і в Україні, вони забезпечують плавний перехід від ігрової та предметної активності до освітньої.

Сучасна педагогіка не має чіткого визначення концепції " LEGO - технологія". Дослідник Т. Лусс розглядає її як форму творчо-продуктивної діяльності, що сприяє всебічному розвитку дитини [1, с. 68]. Інші автори, наприклад, Л. Романенко і Н. Воловенко, розглядають LEGO -технологію як набір методів інтерактивного та ігрового навчання, яка підтримує моделюючи творчу активність в освітньому середовищі та сприяє розвитку критичного мислення учнів. Ця технологія включає спонукальний компонент (потреби, мотивація, інтереси), орієнтувальний (вибір методів та інструментів для моделювання), виконавчий (дії для досягнення навчальної мети) та контрольо-оцінювальний (коригування та стимулювання активності) [1, с. 68].

О. Кошелєв переконаний, що LEGO-технології також дозволяють використовувати сучасні інформаційні технології для розвитку комунікативних навичок, творчих здібностей та розв'язання завдань дослідницького характеру [2].

Метою нашої публікації є показати можливості використання LEGO-технологій для формування просторового мислення молодших школярів.

Просторове мислення – це здатність уявляти, аналізувати та маніпулювати об'єктами у просторі. Це важливий навик, який допомагає дітям розв'язувати задачі, пов'язані з орієнтацією, симетрією та конструкцією. Для молодших школярів розвиток просторового мислення є особливо актуальним, оскільки в цьому віці закладаються основи їхнього когнітивного розвитку. До того ж просторове мислення являється основою для розвитку математичних та наукових навичок. Воно включає у дітей розуміння геометричних понять, відносин між об'єктами та просторовими властивостями, що є місцем для подальшого вивчення таких предметів, як геометрія, фізика, хімія тощо.

Конструктор ЛЕГО пропонує безліч можливостей для розвитку просторового мислення, а саме:

- візуалізація – учні вчаться уявляти, як різні елементи можуть бути поєднані для створення об'єктів. Це стимулює їхню уяву та креативність.

- моделювання – використання LEGO дозволяє дітям створювати моделі реальних об'єктів, що допомагає їм зрозуміти зв'язки між формою, розміром і функцією.

- проблемне навчання – здобувачі освіти стикаються з різними задачами, такими як побудова стійкої конструкції або створення певної форми, що розвиває їхні аналітичні здібності.

- співпраця – робота в групах над спільними проектами сприяє розвитку комунікаційних навичок та вміння працювати в команді.

Також за допомогою LEGO-технологій можна в зміст уроків математики включати цікаві завдання, які допоможуть краще розвинути просторове мислення молодших школярів. Наведемо кілька прикладів таких завдань.

Вправа 1. «Орієнтація в просторі» полягає у просторовому розміщенні різнокольорових деталей ЛЕГО. Нехай учні спочатку розмістять червоний кубик, потім з правого боку від нього – синій, зелений – зліва від червоного, білий – зверху від червоного, а жовтий – знизу.

Вправа 2. «Орієнтація в просторі»: дітям потрібно розставити 3 кубики так, щоб праворуч від червоного стояв жовтий, а праворуч від жовтого – синій.

Вправа 3. «Симетрія». Учитель викладає з допомогою одинарних ЛЕГО-модулів у лівій частині парти деяку комбінацію. Далі за допомогою лінійки (на рисунку позначено фіолетовим кольором) позначає вісь симетрії і пропонує учням симетрично викласти кубики у правій частині парти.

Подібні вправи на симетрію можна кожного разу пропонувати нові, змінюючи задану конфігурацію та/або ускладнюючи її.

Вправа 4. «Просторове орієнтування». Вчитель пропонує учням плату і набір деталей конструктора. Потім диктує дітям, куди поставити деталь певної форми і кольору. Використовуються такі орієнтири положення: «лівий верхній кут», «лівий нижній кут», «правий верхній кут», «правий нижній кут», «центр плати», «середина лівого боку», «середина правого боку», «середина верхньої сторони» і «середина нижньої сторони». Таку вправу найкраще проводити у малих групах.

Висновки. Від здатності дитини до просторового мислення залежить її успішність у вивченні багатьох предметів, таких, як геометрія, фізика, хімія тощо. Саме тому для розвитку просторового мислення молодших школярів важливо використовувати геометричний матеріал під час конструктивної діяльності. Це дозволяє активізувати діяльність дотикового і зорового аналізаторів, що сприяє формуванню геометричного образу, необхідного для розвитку просторового мислення.

На нашу думку, конструктивна діяльність має важливе значення для розвитку просторового мислення молодших школярів. Під час такої діяльності дитина усвідомлює конкретну мету, яка перед нею поставлена, аналізує запропоновану конструкцію, вибирає відповідні конструктивні елементи, ураховуючи їх форму, колір, розмір тощо, і нарешті, збирає зібрані деталі у необхідну конфігурацію.

Конструктор LEGO є потужним інструментом для розвитку просторового мислення у молодших школярів. Його використання в

навчальному процесі не лише робить уроки більш цікавими, але й сприяє формуванню важливих навичок, які знадобляться дітям у майбутньому. Інтеграція LEGO у навчальні програми може стати важливим кроком до створення більш інтерактивного та ефективного навчального середовища.

Література

1. Дубровська Л.О., Дубровський В.Л. Використання Лего-технологій на уроках математики в початковій школі. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. Серія 5. Випуск 81. 2021.
2. Кошелєв О. Л., Грицай С. М. Компетентнісний потенціал lego education у початковій школі. *Молодий вчений*. 2017. № 9.2 (49.2). С. 5–8. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/9.2/2.pdf>.
3. Новікова О. Особливості розвитку просторового мислення дітей молодшого шкільного віку. URL: Концептуальна модель вивчення просторового мислення в учнів молодшого шкільного віку (npu.edu.ua)

УДК 37.015.3: 159.922.76–056.49–053.5(045)

Глушина Наталія Олександрівна

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 013 Початкова освіта,
Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка
(м. Кропивницький, Україна)

ХАРАКТЕРИСТИКА ВІДХИЛЕНЬ У ПОВЕДІНЦІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Відхилення у поведінці молодших школярів є актуальною проблемою в сучасній педагогіці та психології. Це може включати агресію, соціальну ізоляцію, труднощі в спілкуванні та адаптації до шкільного середовища. Зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями: 1) наукові завдання: дослідження причин відхилень; аналіз факторів, що впливають на поведінку дітей, таких як сімейне середовище, соціальні умови, вплив однолітків та медіа; вивчення психологічних аспектів; розробка теорій, що пояснюють поведінкові відхилення, включаючи емоційний та когнітивний розвиток дітей; оцінка ефективності методів втручання; – дослідження різних педагогічних стратегій та програм, які можуть допомогти коригувати відхилення у поведінці; 2) практичні завдання: розробка програм підтримки; створення шкільних програм, спрямованих на соціалізацію та емоційний розвиток дітей, щоб допомогти їм адаптуватися до навчального процесу; підготовка педагогів і психологів; - навчання вчителів та фахівців, які працюють із дітьми, щоб вони могли ефективно виявляти та реагувати на відхилення в поведінці; співпраця з родинami:

взаємодія з батьками для створення підтримуючого середовища вдома, що допоможе в подоланні проблем у поведінці.

Таким чином, проблема відхилень у поведінці молодших школярів є важливою як для наукового дослідження, так і для практичної роботи в освітніх закладах, оскільки вона впливає на загальний розвиток дитини та її успішність у навчанні.

Аналіз причин у відхиленнях в поведінці особистості, а також розладів поведінки впродовж багатьох десятиліть залишаються актуальними для вітчизняних та зарубіжних дослідників у різних сферах наукового знання: загальній, соціальній та віковій психології, психіатрії, педагогіці, соціології, юриспруденції.

На думку І. Парфанович, поняття «девіантна поведінка» об'єднує систему негативних вчинків, дій людини або групи, що не відповідають соціально прийнятним стандартам та характеризуються як порушення встановлених у суспільстві моральних і правових норм.

Початок навчання у школі є одним із найскладніших та найвідповідальніших періодів у житті дитини. Докорінно змінюється режим, умови її життєактивності, з'являються нові обов'язки, пов'язані з навчальною діяльністю, істотно збільшуються розумові, емоційні та фізичні навантаження. Молодший школяр долучається до оновленої соціальної групи однолітків, у його життя входить нова значуща особистість – учитель. Усе це часто викликає появу цілої низки негативних психічних станів.

Дошкільний і молодший шкільний вік розділяє симптом утрати безпосередності, який свідчить, що між бажанням щось зробити і самою діяльністю виникає новий момент з'ясування, що дасть дитині конкретна діяльність. Цей симптом виявляється як внутрішня орієнтація, а тому, який сенс може мати для малюка здійснення діяльності: задоволення чи незадоволення своїм місцем у стосунках із дорослим, іншими дітьми. Так уперше виникає емоційно-сміслова орієнтувальна основа вчинку. [3, 165-166]

Щороку збільшується кількість дітей, поведінка яких суперечить соціальним, моральним і правовим нормам у суспільстві. Учені звертають особливу увагу на проблему прояву негативної поведінки серед молодших школярів, оскільки основні стереотипи поведінки закладені саме в цьому віці.

Відхилення в поведінці молодших школярів можуть проявлятися в різних формах і мати різні причини, що пов'язані з психофізіологічними особливостями розвитку, соціальними факторами або сімейним оточенням [2, 17].

Дітям із негативною поведінкою властиві неадекватна самооцінка, агресивність і тривожність. Агресивність може бути як фізична (удари, штовхання), так і вербальна (образи, погрози). Також агресія може бути спрямована на себе (самоушкодження). Причиною агресії виступають внутрішні конфлікти, відсутність належних соціальних навичок, негативні зразки поведінки в сім'ї або серед однолітків. Надмірна збудливість, страхи, уникання соціальних ситуацій, соматичні скарги без медичних підстав (головні болі, біль у животі тощо) говорять про тривожність дитини. Причинами цьому є невпевненість у собі, висока чутливість до стресів, проблеми в сім'ї, низька самооцінка.

До негативних поведінкових проявів у дітей молодшого шкільного віку можемо віднести непослух, негативність, упертість, сором'язливість, нечесність, хитрощі, схильність до обману, замкнутість, гіперактивність тощо.

Загалом виникнення девіацій у неповнолітніх зумовлено низкою факторів серед яких: соціально-економічні (низький життєвий рівень значної частини населення, безробіття, соціальне розшарування суспільства, криза сім'ї); психолого-педагогічні (труднощі підліткового віку, дезадаптація, недоліки виховної роботи школи, родини та інших соціальних інститутів); медико-біологічні (вади спадковості, підвищена збудливість, емоційна нестабільність, психічні розлади) [1, 100].

Важливими для розуміння особливостей виникнення поведінкових відхилень у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку є дослідницькі висновки, зроблені Н. Пихтіною, яка виділила етапи формування девіантної поведінки, а саме:

1) негативізм та негативні прояви поведінки дітей (дитяча неслухняність, дитячі істерики, афективність, нечесність, дитяча жадібність, сором'язливість та замкнутість);

2) педагогічна занедбаність (легкий, середній та важкий ступені);

3) важковиховуваність (конфліктно-ситуаційний, нерівноважено-ситуаційний, нестійкий із негативною спрямованістю, стійкий із негативною спрямованістю);

4) різноманітні стійкі форми девіантної поведінки (адиктивна, злочинна, вандалізм, булінг, мобінг, проституція, делінквентна, агресивна, аутоагресивна, суїцидальна).

Психологічна класифікації поведінкових відхилень, як правило, будується на основі таких критеріїв:

- вид порушеної норми;
- результати поведінки і шкода, заподіювана нею;
- індивідуально-стильові характеристики поведінки;
- психологічна мета поведінки та її мотивація.

Аналіз наукових напрацювань, практики суспільного життя дозволяє здійснити поділ видів девіантної поведінки дітей таким чином:

– асоціальна (аморальна) – недотримання соціальних норм співжиття (лихослів'я, агресивна поведінка, бродяжництво, пропуски навчальних занять без поважних причин).

– делінквентна як вчинення правопорушень (антисоціальна, зміщено-деструктивна, протиправна);

– адиктивна (само руйнівна) – дії індивіда, спрямовані на саморуйнацію (тютюнопаління, алкоголізм, наркоманія, токсикоманія, інформаційна залежність, дисморфоманія, анорексія).

– суїцидальна як різновид аутоагресивної поведінки (суїцид, парасуїцид) [4, 12-13].

Особливо несприятливим для розвитку особистості є поєднання ворожого ставлення вихователів до дитини, авторитарного характеру навчання і виховання, а також пасивної або такої, що протидіє, позиції дитини.

Негативне ставлення до вчителя іноді може виникнути ще до школи під впливом інших, наприклад, неспроможних у виховному контексті батьків. Але частіше воно є наслідком негативного ставлення вчителя до учня. Саме ставлення вчителя до учня переважно зумовлює положення молодшого школяра в колективі, його статус у ньому і, отже, визначає самопочуття учня, його адаптацію або дезадаптацію у соціальному середовищі загалом.

Проблема, з якою стикаються вчителі початкової школи, – це формування в дітей певної поведінки для поліпшення успішності учнів, які відстають у навчанні. У зв'язку з цим першочергова мета початкової школи – запобігти відхиленням у поведінці дітей. Серед дітей треба проводити профілактичну роботу та здійснювати педагогічну корекцію в поведінці сформованої особистості.

Література

1. Козубовський Р. В., Шелевер О. В. Профілактика девіантної поведінки молодших школярів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету : серія: Педагогіка. Соціальна робота* / гол. ред. Козубовська. І. В. Ужгород : Говерла, 2019. Вип. 2 (45). С. 99–103.

2. Пихтіна Н. П. Профілактика негативних проявів у поведінці дітей: навч. посіб. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2014. 376 с.

3. Савчин М. В., Василенко Л. П. Вікова психологія: Навчальний посібник. К.: Академвидав, 2005. 360 с. (Альма-матер)

4. Христюк О. В. Психологія девіантної поведінки. Навчально-методичний посібник Львів 2014. 191 с.

5. Шапар В. Б. Сучасний тлумачний психологічний словник. Харків: Прапор, 2007. 640 с.

УДК : 159.923 : 316.614-047.22

Губарева Дар'я Вячеславівна

кандидатка педагогічних наук, старша викладачка
кафедри початкової освіти та інноваційної педагогіки,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
(м. Київ, Україна)

ЗВ'ЯЗОК ЖИТТЄСТІЙКОСТІ З СОЦІАЛЬНОЮ КОМПЕТЕНТНІСТЮ ОСОБИСТОСТІ

Епоха 21 сторіччя демонструє, що закон взаємного переходу кількісних змін в якісні вносить достатню кількість коректив у підходи до формування особистості. Глобалізація, інформатизація, входження штучного інтелекту демонструє, що великий об'єм знань, умінь та навичок впливає на внутрішній стан особистості. Поняття «життєстійкості» стає основним у сучасному підході до формування всебічно-розвинутої особистості. Так авторами Титаренко Т., Ларіною Т. у своєму дослідженні було зазначено, що: «Життєстійкість особистості – це вміння ефективно існувати всупереч життєвим перешкодам та труднощам. Це здатність людини зберігати баланс між пристосуванням до нових вимог та прагненням жити гармонійно, повноцінно. Ця якість не є рідкісним даром, який мають лише деякі щасливчики. Її можна і треба розвинути, і тоді буде легше зустрічатися з новими випробуваннями...» [4].

Загалом саме поняття «життєстійкості», введене Suzanne C. Kobasa та Salvatore Maddi, ще 1992 році. Вчені розглядали екзистенційну психологію та поєднали з кризовою, що продемонструвало одну спільну рису особистості. Проте з кожним роком ця риса стає однією з головних соціально успішної особистості. Вчені усього світу почали її досліджувати (С. Мадді, Г.Е. Мосс, Р. Делахай, А.В. Гаїллард, Р.Й. Ганеллен, С. Кобас та інші). Проте виникає питання, щодо зв'язку життєстійкості з соціальною компетентністю особистості.

Аналіз поняття дефініції «соціальної компетентності» демонструє, що:
- це комплексна та інтегрована характеристика особистості, яка включає набір якостей, здібностей, соціальних знань, навичок, емоцій, цінностей і переконань, які сприяють ефективній взаємодії з суспільством, встановленню зв'язків з різними групами та людьми, участі в соціально важливих проєктах, а також успішному виконанню різних соціальних ролей [2]. Зазначимо, що будь-яка комунікація включає в себе життєстійкість, комплекс знань, умінь та навичок які допомагають особистості вирішувати проблемні ситуації та зберігаючи при цьому психологічне здоров'я, адаптивність та мотивацію для досягнення своїх цілей. Тобто, елементи життєстійкості належать до компонентів соціальної компетентності.

У дослідженні Д. Губаревої була досліджена та продемонстрована формула соціальної компетентності: $Я+ТИ=МИ$, а також компоненти соціальної компетентності, що продемонстровані на Рис 1 [1].

Рис. 1 Компоненти соціальної компетентності за Губаревої Д.

З вище поданого рисунку можемо простежити елементи життєстійкості. Так наприклад, С. Мадді, визначав життєстійкість як певну систему поглядів і переконань, які дають змогу витримувати стресову ситуацію, позитивно сприймаючи довколишню дійсність і, відповідно, зберігати внутрішню рівновагу та гармонію [3, с. 85–112]. Тобто при сформованій життєстійкості є розуміння соціальної реальності, включається саморегулювання та позитивні зворотні зв'язки, що призводить до врегулювання проблемних або кризових ситуацій.

У працях В. Франкла і Е. Фромма наголошується на проактивності особистості у прояві життєстійкості, тобто здатності вибирати свою реакцію на негаразди та проявляти певні дії у їх вирішенні [5, с. 85–112], що відповідає ініціативності, самопрезентації та знову у вирішенні проблемних ситуацій. Зокрема слід наголосити на тому, що життєстійкість включає в себе і турботливе мислення, адже при подоланні життєвих криз, потрібно притримуватись певних правил та розуміти кордони свої й іншої особистості, намагатися їх поважати та притримуватися, що дозволяє гнучко сприймати ситуації, еластично адаптуватися та швидко перемагати перешкоди.

Відповідно до формули соціальної компетентності $Я+ТИ=МИ$, життєстійкість відповідає кожному з її елементів. Де Я – елемент самої особистості, її почуття, переконливість, сміливість, впевненість, тощо; Ти – відповідає розумінню психологічних характеристик іншої особистості або інших, що дозволяє будувати конструктивний діалог, знаходити стратегії поведінки на побудову життєвої траєкторії відповідно зорієнтованої на успішний результат, що відповідає елементу МИ – здорова взаємодія, зі збагаченим кейсом життєвого досвіду та знань, умінь і навичок.

Література

1. Губарева, Д. (2021). *Формування основ соціальної компетентності у молодших школярів засобами проектної діяльності* (Doctoral dissertation).
2. Зарубінська І.Б. Теоретико-методичні основи формування соціальної компетентності студентів вищих навчальних закладів економічного профілю: автореф. дис. ... д-ра пед. наук / Інститут вищої освіти НАПН України. Київ, 2011. 39 с.
3. Кондратюк С.М. Життєстійкість як ресурс подолання життєвих труднощів в умовах війни. Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права. Вип. 4. 2022. С.78-83
4. Титаренко, Т. М., & Ларіна, Т. О. (2009). Життєстійкість особистості: соціальна необхідність та безпека.
5. Benishak L.A., Feldman J.M., Shipon R.W., Mecham S.D., Lopez F.G. Development and evaluation of the revised academic hardiness scale. *Journal of Career Assessment*. 2005. № 13(1). P. 59–76. DOI: 10.1177/ 1069072704270274

УДК 373.3.091:613(045)

Довга Тетяна Яківна

докторка педагогічних наук, професорка,
професорка кафедри дошкільної та початкової освіти,
Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка
(м. Кропивницький, Україна)

ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ПОТРЕБА НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Проблема, її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Посилення уваги до проблем здоров'язбереження та організації здоров'язбережувального освітнього простору пояснюється тим, що в Україні існує низка проблем, зокрема, пов'язаних із фізичним і ментальним здоров'ям дітей і молоді, насильством та булінгом у закладах освіти, засиллям Інтернету та нездорового способу життя з-поміж дітей і молоді, відсутністю системного підходу до формування культури здоров'я та способів безпечного існування учасників освітнього процесу, недостатньою готовністю педагогічних працівників до створення здоров'язбережувального середовища в закладах загальної середньої освіти.

Короткий огляд публікацій (окреслення нерозв'язаних проблем).

Теоретичне обґрунтування проблеми здоров'язбереження в закладах вітчизняної освіти різного рівня здійснили Ю. Бойчук, М. Єфремова, О. Міхеєнко, Л. Омельченко, С. Омельченко, Л. Рибалко, Л. Сливка, Л. Фенчак та ін. З'ясуванням сутності і структури поняття «здоров'язбережувальне освітнє середовище» займались вітчизняні дослідниці Т. Бойченко, Т. Бережна, О. Ващенко, Г. Мешко.

Метою статті є інтерпретація поняття «здоров'язбережувальне освітнє середовище» в умовах реформування системи освіти в Україні.

Виклад основного матеріалу, обґрунтування результатів дослідження. Проблема створення здоров'язбережувального освітнього середовища в закладах освіти відображається в державних документах, що визначають стратегічні орієнтири реформування загальної середньої освіти. Зокрема, Концепцією Нової української школи передбачено «створення сучасного освітнього середовища, яке забезпечить необхідні умови, засоби і технології для навчання учнів, вчителів і батьків» [2].

Задля конкретизації реформування даної освітньої ланки в Україні схвалено Національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі. Метою Національної стратегії є формування безпечних, комфортних та здорових умов навчання в закладах освіти, освітнього середовища, яке забезпечує оволодіння учнями компетентностями, необхідними для життя, формування культури безпечної та здорової поведінки [4].

Здоров'язбережувальна освіта – це така організація процесу навчання, яка дозволяє дотримуватися безпеки для здоров'я, росту і розвитку школярів, забезпечує відповідність змісту й обсягу навчального матеріалу, методів і форм навчально-пізнавальної діяльності психофізіологічним особливостям організму. Вона покликана зберігати розумову і фізичну працездатність учнів, формувати в них культуру здоров'я та здоровий спосіб життя і, як наслідок, забезпечувати збереження та зміцнення фізичного, психічного й духовного здоров'я.

Для розкриття сутності поняття «здоров'язбережувальна освіта» в психолого-педагогічній літературі застосовуються супутні поняття: «здоров'язбережувальний освітній простір», «здоров'язбережувальне освітнє середовище», «здоров'язбережувальний освітній процес».

Здоров'язбережувальний освітній простір окреслюють як створення в освітньому процесі атмосфери комфортного особистісного зростання, розвитку та ефективної самореалізації кожної дитини, забезпечення адекватних віковим особливостям дітей психолого-педагогічних та оздоровчо-профілактичних умов для формування і зміцнення всіх компонентів здоров'я.

Здоров'язбережувальне освітнє середовище трактується науковцями як сукупність управлінських, організаційних, навчально-виховних умов, що спрямовані на збереження, формування та зміцнення всіх видів здоров'я дитини (фізичного, психічного, духовного і соціального). Ефективність створення цього середовища залежить від доцільного вибору комплексу методів і засобів впливу на дитину, технологій навчання та особистості педагога.

Здоров'язбережувальний освітній процес визначають як процес навчання і виховання, який не наносить прямої або опосередкованої шкоди здоров'ю учнів, створює комфортні і безпечні умови перебування дітей у

школі, забезпечує індивідуальну траєкторію навчання й виховання дитини [5, с. 424–425].

Ми вважаємо, що *здоров'язбережувальне освітнє середовище* – це створення в освітньому закладі таких умов, за яких здобувач освіти усвідомлює цінність свого здоров'я та здоров'я тих, хто його оточує, оволодіває прийомами збереження фізичного самопочуття і саморегуляції психічного стану, що дозволяє зберегти й покращити власне здоров'я.

Формування безпечного та здорового освітнього середовища сприяє кращій реалізації інтелектуального, фізичного, соціального та емоційного розвитку учнів, їх потенціалу, а також має позитивний вплив на стан громадського здоров'я, розвиток економіки та демографії в Україні.

Здоров'язбережувальне освітнє середовище базується на принципах збереження і формування здоров'я вихованців та стимулювання позитивних процесів фізичного, інтелектуального, психічного, духовного розвитку здобувачів освіти, а показниками його якості в системі освіти є динаміка стану здоров'я учнів, рівень їхньої обізнаності з проблемами здоров'я та здоровим способом життя.

Процес створення здоров'язбережувального середовища ми визначаємо як комплекс змін традиційного освітнього середовища, спрямованих на підвищення ефективності діяльності щодо збереження і зміцнення життєздатності учнів і педагогів у взаємозв'язку з корекцією їхньої внутрішньої картини здоров'я.

В науковій літературі визначено основні напрями створення здоров'язбережувального освітнього середовища в закладах освіти, як-от:

- забезпечення безпечних умов організації освітнього процесу;
- практична реалізація принципів здоров'язбереження;
- утвердження пріоритету піклування про здоров'я учнів з боку педагогічного колективу та батьків;
- систематичний моніторинг стану фізичного та психічного здоров'я школярів та педагогічних працівників;
- оптимізація діяльності медичної та психологічної служб закладу освіти;
- покращення діяльності школи в напрямі виховання в учнів культури здоров'я та здорового способу життя;
- попередження стресових та конфліктних ситуацій;
- боротьба з проявами насильства та булінгу в шкільному середовищі;
- ознайомлення педагогів зі здоров'язбережувальними технологіями та сучасними системами оздоровлення.

Формування здоров'язбережувальних навичок у школярів передбачає широке використання педагогами різноманітних технологій. Технології, які в процесі реалізації створюють необхідні умови для збереження здоров'я основних суб'єктів освітнього процесу (учнів), вважаються здоров'язбережувальними.

Приміром, одне з визначень цього феномену трактує його як цілісну систему педагогічних прийомів, форм, засобів та методів, спрямованих на

побудову психологічно-комфортного освітнього середовища, що детермінує фізичний, психічний і духовний розвиток компетентної особистості, її соціалізацію [6, с. 171].

Ефективність Формування здоров'язбережувального освітнього середовища буде ефективним за таких дидактичних умов:

1. Спрямованість змісту навчання та навчально-методичного забезпечення на формування здоров'язбережувальної компетентності учнів.

2. Зміцнення здоров'я учнів засобами дидактично адаптованої матеріально-технічної бази школи.

3. Застосування в освітньому процесі сучасних здоров'язбережувальних технологій, моделей, методик, методів та прийомів.

4. Проведення моніторингу впливу здоров'язбережувального освітнього середовища стан фізичного, психічного, соціального, духовно-морального здоров'я учнів та рівень володіння ними здоров'язбережувальною компетентністю [1, с. 11].

На думку Г. Мешко, формування здоров'язбережувального освітнього середовища постає як управління складною педагогічною системою, в якій:

- поєднується використання методик забезпечення медичного, психолого-педагогічного супроводу учнів на кожному етапі їх розвитку;
- проводиться діагностика стану здоров'я школярів, контроль за рівнем їх фізичних, розумових та емоційних навантажень;
- створюються умови для забезпечення емоційного комфорту учнів;
- реалізуються методики активного залучення школярів до здоров'язбережувальної діяльності [3, с. 160].

Висновки. Здоров'язбережувальне освітнє середовище, як педагогічний феномен, не є достатньо вивченим на сьогодні. Перспективою подальшого дослідження може бути організація інклюзивного освітнього середовища для дітей з особливими освітніми потребами на принципах універсального дизайну та розумного пристосування.

Література

1. Вітюк В. В. Підготовка педагогів до створення здоров'язбережувального освітнього середовища у системі післядипломної освіти. *Формування інноваційного здоров'язбережувального освітнього середовища: досвід проектування і реалізації : матеріали круглого столу* / упоряд. Н. А. Поліщук. Луцьк : ВІППО, 2018. С. 8–12.

2. Концепція Нової української школи. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>

3. Мешко Г. М. Формування здоров'язбережувального освітнього середовища як аспект діяльності керівника загальноосвітнього навчального закладу. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2017. Випуск 1 (40). С. 157–161.

4. Національна стратегія розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі. Схвалено Указом Президента України від 25 травня 2020 року № 195/2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/195/2020#Text>

5. Сливка Л. В. Створення здоров'язбережувального середовища загальноосвітнього навчального закладу як умова забезпечення евристичної освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2015, № 9 (53). С. 424–429.

6. Шапран Ю. П., Шапран О. Ю. Використання здоров'язбережувальних освітніх технологій у системі професійної підготовки майбутніх учителів. *Молодий вчений*. 2016. № 9.1 (36.1). С. 170–173.

УДК 373.3.016:811.161.2

Доренко Тетяна Володимирівна

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 013 Початкова освіта,
Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка
(м. Кропивницький, Україна)

ЗАСТОСУВАННЯ КЕЙС-ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ТВОРІВ

Проблема, її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Потреби сучасного українського освітнього процесу й основні програмні документи щодо реформи початкової школи, які зумовлюють роботу над подальшим удосконаленням системи навчання визначають актуальність використання кейс-технології в роботі із здобувачами початкової освіти [1; 2; 3; 65].

На сучасному етапі розвитку української освіти у початковій школі фахівці шукають способи зрозумілих форм подачі змісту, структуризації потоку інформації та оптимізації часових рамок на її засвоєння, та допомоги дітям формувати цілісну картину світу. Ця проблема спонукає педагогів шукати нові методи та засоби, що сприяють розвитку інтересу до вивчення предмету. Одним із таких методів є метод вивчення ситуацій або case study. Завданням методу вивчення ситуацій є не просто передача знань, а навчання здатності справлятися з унікальними та нестандартними ситуаціями. Такий метод піднімає впевненість у собі, діти вчаться слухати один одного та активніше висловлюють свої думки. Проблема вивчення літературних творів у літературознавстві є складною і багатогранною, що робить її актуальною для сучасних дослідників. Це питання розглядається в контексті історичного розвитку цивілізацій і цікавить вчених протягом багатьох століть.

Короткий огляд публікацій (окреслення нерозв'язаних проблем). Дослідження щодо впровадження методу «кейс-стаді» мають багату історію, найбільш обґрунтовано його теорію і практику в США та країнах

ЄС. В Україні його представили в 1992 р. працівники Школи державного управління ім. Дж. Кеннеді Гарвардського університету в Інституті державного управління та місцевого самоврядування. Саме в Гарварді розроблено перші кейсові ситуації для вивчення бізнес-дисциплін. У Західній Європі почали використовувати із 60-х рр. ХХ ст. Шляхи застосування методу «кейс-стаді» в освіті вивчали такі українські науковці, як Ю. Сурмін, О. Сидоренко, В. Чуб, Г. Каніщенко, С. Ковальова. Зростає обсяг літератури, присвяченої методиці розробки та навчання із використанням методу, але недостатньо розробленою залишається проблема використання методу вивчення ситуацій на уроках в початкових класах.

Для детального розуміння художнього образу літературних творів важливо враховувати його походження та еволюцію, розуміти природу літературного твору, його функціонування та складники. Ці питання досліджували багато вчених, серед яких Л. Берлінгер, Д. Кніттлі, М. Ленк, Ф. Мартін, В. Нері, М. Парін, Г. Рудольф та інші. Вони вивчали процес сприйняття літературних творів як складну систему взаємодії між текстом і читачем.

Мета полягає в дослідженні ефективності інтеграції кейс-технологій в освітній процес, що стосується вивчення художніх творів на уроках літературного читання, та як активні методи навчання можуть сприяти глибшому розумінню літератури та підвищити якість освіти в цій галузі.

Виклад основного матеріалу, обґрунтування результатів дослідження. Сучасна українська освіта орієнтована на індивідуальні потреби учнів, що створює можливості для активного навчання і розвитку. Вчителі мають адаптувати свої методи та стратегії, щоб найкраще задовольнити пізнавальні інтереси та потреби дітей. Це включає впровадження інноваційних підходів, та використання технологій, таких як кейс-технології. За О. Пометун, інтерактивне навчання є методом, який активно використовує діалогові форми взаємодії між учасниками навчального процесу. Цей підхід спрямований на розвиток навичок спільної діяльності. Зокрема, кейс-технологія, ґрунтується на ідеї взаємного навчання, де кожен учасник взаємодії відіграє активну роль у процесі навчання інших [5].

Як пише, Л. Пироженко, інтерактивне навчання - це метод пізнання, що заснований на спільній діяльності учнів. Учасники освітнього процесу взаємодіють між собою, обмінюються інформацією, спільно шукають рішення проблем, моделюють ситуації, аналізують вчинки один одного та свою власну поведінку. Використання кейс-технологій дозволяє учням поглибитися у реальні ситуації та сприяє спільному вирішенню завдань [5].

Інтерактивні методи навчання представляють собою систему педагогічних інструментів, спрямованих на підтримку навчального процесу та незалежного освоєння нових знань, отриманих у процесі взаємодії. Згідно з дослідженням Ю. Мальованого, ці методи створюють

структуровану систему активного навчання, де педагог і учні постійно спілкуються, зустрічаються з різними ситуаціями і збагачують свій досвід завдяки цьому взаємодії [4, с. 9].

У процесі проведення заняття з упровадженням «кейс-стаді» можна використовувати додаткові варіанти роботи учнів. Зокрема, у початковій школі дітям пропонують змодельовати і програти поведінку учасників, описати певні фактори чи ознаки, пояснити мотивацію дій учасників події. Запропонований учителем «кейс» виконує такі функції на уроках в початковій школі:

- сприяє більш глибокому усвідомленню теми;
- мотивує до активної діяльності, заохочує до обговорення;
- виконує роль додаткового джерела інформації;
- збагачує здобуті знання;
- розвиває та активізує аналітичне та стратегічне мислення, вміння розв'язувати проблеми, робити раціональні висновки;
- розвиває комунікативні навички;
- поєднує теоретичні знання з реальними фактами.

Структура уроку з використанням методу вивчення ситуацій могла би складатися із кількох етапів: підготовчий етап: педагог готує матеріал, ситуацію, додаткову інформацію, визначає мету завдання; етап ознайомлення: вчитель залучає дітей до активного обговорення реальної ситуації, описує її; аналітичний (основний етап): діти опрацьовують кейс, виявляють причини виникнення проблеми, виробляють варіанти розв'язання проблеми.

Висновки. Можна стверджувати, що кейс-технологія сприяє здобуттю знань не лише через пасивне сприйняття інформації, а через активне вивчення і аналіз реальних випадків чи проблем. Вона дозволяє учням розвивати навички пошуку інформації, аналізу, синтезу та оцінки різних поглядів на проблему. Крім того, за допомогою кейс-технології формуються компетентності, такі як співпраця у команді, вміння працювати з нестандартними ситуаціями та приймати відповідальні рішення. Отже, кейс-технологія є потужним інструментом, який допомагає підготувати учнів до життя у сучасному інформаційному та технологічному середовищі, активізувати їх навчальну діяльність та розвивати важливі компетентності.

Література

1. Державний стандарт початкової освіти (затверджений 21.02.2018 р. постановою №87 Кабінету Міністрів України) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text>.
2. Концепція загальної середньої освіти (12-річна школа). URL : <http://surl.li/uoaxl>.
3. Концепція Нової української школи. 2016. 40 с. URL : <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>.
4. Мальований Ю. Форми навчання в школі. Київ: Освіта, 2002. С. 9–10.

5. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. Київ: А.С.К., 2015. С. 192.

6. Типова освітня програма початкової освіти розроблена під керівництвом Р. Б. Шияна. 2019 р. URL : <http://sokyryany.osv.org.ua/programi-13-23-01-23-01-2019/>.

УДК 378.018.8.011.3-051:373.3]:001.895(045)

Зорочкіна Тетяна Сергіївна

докторка педагогічних наук, професорка,
завідувачка кафедри початкової освіти,

Здір Дарина Русланівна

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 013 Початкова освіта,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького
(м. Черкаси, Україна)

ІННОВАЦІЙНА ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Інноваційні зміни в шкільній освіті, як соціальний механізм розвитку, можуть бути успішними при правильному поєднанні шкільної освітньої системи з інноваційною педагогічною діяльністю, яка сприяє розвитку особистості учня через процес виховання та навчання. Особливу увагу у Концепції Нової української школи приділяється потребі системної реформи шкільної освіти на основі інноваційного підходу. Тому важливо розглядати інноваційний розвиток початкової освіти як процес упровадження керованих інноваційних змін у всіх її аспектах: концептуальному, дидактичному, виховному, управлінському, матеріально-технічному тощо.

Дослідження проблеми інноваційної підготовки вчителя початкової школи у своїх наукових працях розкривали О. Качмар, В. Савченко, Н. Андросова, В. Химинець, Т. Паска, М. Ватковська, Т. Кучай, Н. Матвієнко, О. Комар, Т. Чернова, Т. Майструк та ін.

Інноваційність є важливим аспектом сучасної педагогіки, яка завжди відкрита до нововведень та оновлень. Освітній процес повинен бути ефективним та продуктивним, сприяти бажанню засвоювати матеріал і розвивати ключові компетентності молодших школярів, що передбачені у Концепції Нової української школи. Інновації в освіті – це процес створення, поширення та впровадження нових ідей, підходів, методів, технологій, що спрямовані на оновлення, модернізацію та трансформацію освітніх процесів відповідно до вимог сучасності [1].

Готовність вчителя до інноваційної педагогічної діяльності – це спеціальний внутрішній стан, який включає в себе мотиваційно-ціннісне

ставлення до професійної сфери, здатність ефективно використовувати засоби досягнення педагогічних цілей та вміння творчо й критично мислити. Ключовими складовими інноваційної компетентності вчителя є: розуміння інноваційних педагогічних технологій, глибоке засвоєння їх сутності та методик, відмінне використання інновацій у освітньому процесі і особисте переконання в їх необхідності. Таким чином, зміст інноваційної підготовки вчителя початкових класів включає: застосування новітніх технологій, розвиток особистісних якостей сучасного педагога, постійна самоосвіта та самовдосконалення.

Інноваційна підготовка майбутніх педагогів полягає в засвоєнні новітніх методів, прийомів і технологій навчання. Інноваційні технології в освіті сприяють поширенню передових ідей та сучасних практик у навчанні. Вони об'єднують зусилля науковців для реалізації програм, експериментальної роботи та інноваційних освітніх проєктів на регіональному та національному рівнях. Ці технології також сприяють творчим здобуткам і перспективним освітнім напрацюванням, розробленим в умовах Нової української школи [2]. Якісній підготовці креативних і компетентних майбутніх вчителів, які готові справлятися з викликами професійної діяльності сприяє застосування інноваційних підходів, усвідомлення механізмів ефективної взаємодії із здобувачами освіти, адаптація теоретичних знань до реальних ситуацій впровадження інноваційних педагогічних підходів, що відповідають сучасним тенденціям і вимогам освітнього процесу. Для успішної інноваційної підготовки вчителів початкових класів важливо створити комфортну та сприятливу для навчання атмосферу, де здобувачі могли б експериментувати, взаємодіяти на правах партнерства, ділитися своїми знаннями та досвідом. Для цього важливо постійно поповнювати свої знання, розвивати соціальні навички, вивчати сучасні педагогічні тенденції та інновації. Адже інновації створюють умови для готовності до навчання впродовж життя [3]. Зважаючи на стрімкий технологічний розвиток, здатність до самонавчання є пріоритетною у підготовці педагога. Завдяки самонавчанню вчителі можуть постійно покращувати свої навички, вивчати нові методи навчання і підходи до роботи з учнями. Це дозволяє педагогам залишатися актуальними і ефективними у своїй професії.

Література

1. Ватковська М. Г., Швидун В. М. Використання інноваційних педагогічних технологій при підготовці педагогів до роботи в умовах нової української школи. Інноваційна педагогіка. 2023. №65. Т.1. С.139-142. URL: [http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2023/65/part 1/28.pdf](http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2023/65/part%201/28.pdf) (дата звернення: 10.10.2024).
2. Концепція Нової української школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna/20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення 10.10.2024)
3. Паска Т., Мойсеєнко І., Шапка І. Інноваційні підходи до підготовки педагогів для впровадження сучасних освітніх технологій та стимулювання творчості у здобувачів освіти в Україні. АКАДЕМІЧНІ ВІЗІЇ. Випуск 29/2024. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/download/948/868/878> (дата звернення: 10.10.2024).

Іскова Ірина Валеріївна

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 013 Початкова освіта,

Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка
(м. Кропивницький, Україна)

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ІСТОРИЧНИХ УЯВЛЕНЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Основними цілями освіти в Україні є створення умов для розвитку покоління, де можливе навчання впродовж життя, формування та розвиток цінностей громадянського суспільства, зміцнення української нації та сприяння інтеграції України в європейський і світовий простір як конкурентоспроможної та заможної держави.

В умовах сучасних українських реалій особливого значення набуває проблема громадянського виховання покоління, що підрастає. Це зумовлено соціальним замовленням на виховання молодого покоління громадян, які відповідально ставляться до своїх обов'язків, знають права і вміють відстоювати їх, глибоко усвідомлюють і поважають демократичні цінності, спроможні до інновацій, керування власною життєдіяльністю і справами суспільства [2, с. 29].

У Державному стандарті початкової освіти громадянська та історична освітні галузі поєднані в одній, метою якої є «формування громадянської та інших компетентностей, власної ідентичності та готовності до змін шляхом осмислення зв'язків між минулим і сучасним життям, активної громадянської позиції на засадах демократії, поваги до прав і свобод людини, толерантного ставлення до оточуючих, набуття досвіду життя в соціумі з урахуванням демократичних принципів» [1].

Пропедевтичне вивчення історії в початковій школі сприяє формуванню історичної свідомості молодших школярів, яка органічно поєднує в собі елементарні знання, погляди та уявлення про суспільний розвиток.

Процес формування історичних уявлень розглядають у своїх дослідженнях науковці К. Баханов, А. Булда, В. Власов, В. Комаров, Т. Ладиченко, П. Мороз, Л. Петрова, О. Пометун, Г. Фрейман та інші. Спільним для цих авторів є те, що вони розглядають формування історичних уявлень як емпіричний рівень набуття предметних компетентностей.

Дослідження педагогічних умов формування історичних уявлень молодших школярів є важливим аспектом в навчальному процесі. Вона допомагає здобувачам освіти розуміти та усвідомлювати минуле, розвивати критичне мислення та аналітичні навички.

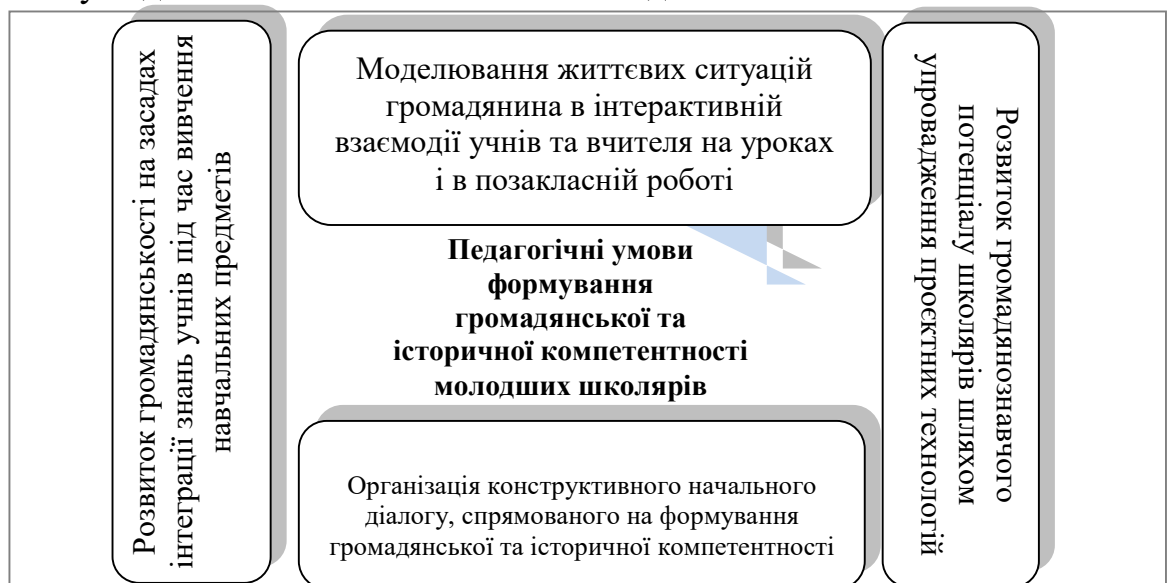
Мета статті – визначити та схарактеризувати умови формування історичних уявлень молодших школярів в освітньому процесі початкової школи.

Історична свідомість дітей молодшого шкільного віку формується під впливом різноманітних чинників, серед яких наука, освіта, виховання та культура. Школа – це насамперед соціальний інститут, який формує основу історичної свідомості. Сутність педагогічних умов полягає в синтезі об’єктивних можливостей змісту освіти, методів, форм організації та матеріальних можливостей, які сприяють вирішенню освітніх завдань.

Особливістю формування громадянської та історичної компетентностей в учнів початкової школи є створення умов для накопичення елементарних знань про державу, закони, права і відповідальність людини й громадянина, основні моральні цінності та норми поведінки. На цьому ступені розвиваються комунікативні здібності дитини, що дозволяють їй інтегруватися в суспільство, уміння спілкуватись і розв’язувати конфліктні ситуації через діалог, закладаються основи ціннісних орієнтацій свідомого громадянина [3].

Схематичне відображення педагогічних умов формування елементарних історичних уявлень молодших школярів та уявлень пов’язаних із формуванням майбутнього свідомого громадянина представлено в схемі 1.

Ми вважаємо, що історична свідомість сама по собі передбачає певні здібності, які допомагають орієнтуватися як у динаміці власного життя, так і в соціальній реальності. Історична свідомість складається з певних способів усвідомлення та виконання певних дій.

Схема 1. Педагогічні умови формування громадянської та історичної компетентності молодших школярів

У процесі осмислення історичної дійсності формується і ставлення людини до минулого, тобто до історії. Ставлення означає здатність оцінювати події, процеси тощо. Воно є елементом історичної свідомості й

вважається основою для вироблення практичної мотивації діяльності людини в суспільстві та бачення майбутнього.

На наш погляд, структуру історичної свідомості складають: знання – переконання – діяльність (суспільно-історична практика). Процес формування історичних знань починається з формування історичних уявлень, але зазначимо, що початок формування всіх елементів історичних знань відбувається ще з початкової школи – в учнів 4 класу більше сформовані історичні уявлення, а в старших класах більше уваги приділяється формуванню історичних понять і знань про закони та закономірності історичних процесів.

У школі, коли учні ще не сформуvalи для себе тверду життєву позицію, вчителі мають навчити їх розуміти історичні події, оцінювати факти та робити елементарні висновки. Для цього необхідно формувати інтелектуальні навички (компетентності), які дають змогу учням самостійно робити певні раціональні висновки в процесі навчання.

Історичні уявлення – це чуттєво-наочний образ предметів або явищ дійсності та минулого. «Чуттєво-наочний образ» – це певна абстракція, яка формується у дітей ще до початку вивчення історії в школі. Уявлення формуються у дитини на основі певних елементарних знань, вражень, які вона колись сприймала, або з якими зіштовхувалася якимось чином у своєму житті. Діти мають ряд сформованих історичних уявлень, наприклад: про первісних людей, козаків, національну символіку України тощо шляхом перегляду фільмів, читання художніх творів, казок та легенд.

З метою формування історичних уявлень молодших школярів ми пропонуємо планувати навчальну діяльність у формі відповіді на запитання за прочитаними творами на історичну тематику:

ЩО (історичні факти); ДЕ (історичний простір); КОЛИ (історичний час).

Зазначимо, що наявність цікавих та доступних матеріалів, використання інтерактивних методів навчання, створення сприятливої атмосфери в класі – це лише деякі з педагогічних умов, які сприяють успішному формуванню історичних уявлень у молодших школярів.

Отже, початкове засвоєння історії спрямоване передусім на початкові знання, елементарні уявлення та найпростіші вміння. Історичні уявлення молодших школярів можна схарактеризувати лише як фрагментарні, початкові, які потребують майбутнього розширення формування.

Література

1. Державний стандарт початкової освіти. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України 21 лютого 2018 р. № 87 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24 липня 2019 р. № 688). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text>

2. Роговець О. В. Громадянське виховання молодших школярів у взаємодії сім'ї і школи. дис. д-ра пед. наук. 13.00.07 / Уманський держ. пед. університет ім. Павла Тичини. Умань, 2013. 443 с.

3. Садовська Л. М. Державна політика у сфері громадянської освіти: етапи розвитку, структура, орієнтири. *Теорія та практика державного управління*. Харків, 2018. Вип. 3. С. 133–137.

УДК 373.3.91.3:796(045)

Калашник Оксана Василівна

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 013 Початкова освіта,
Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка
(м. Кропивницький, Україна)

СУЧАСНІ МЕТОДИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Актуальність проблеми. На початку ХХІ століття освітній процес в Україні зазнає значних трансформацій, зумовлених необхідністю адаптації до сучасних викликів і тенденцій глобалізації. Однією з головних проблем, що постала перед освітньою системою, є впровадження сучасних методів та технологій у процес навчання. Зокрема, значну увагу приділено питанням фізичного виховання, яке є невід'ємною складовою освітнього процесу в Новій українській школі (НУШ). Впровадження сучасних методів та технологій під час фізичного виховання учнів початкової школи стає актуальним завданням, оскільки саме воно забезпечує учням можливість для гармонійного фізичного та інтелектуального розвитку.

Незважаючи на наявність теоретичних досліджень, практична реалізація інноваційних підходів у фізичній культурі залишається обмеженою через різні фактори: відсутність належної матеріально-технічної бази, недостатня підготовленість вчителів до використання нових технологій, а також брак мотивації у самих учнів до занять фізичною культурою. У цьому контексті виникає необхідність пошуку нових шляхів вирішення цієї проблеми.

Короткий огляд публікацій. Аналіз наукових досліджень свідчить, що впровадження сучасних методів та технологій у процес фізичного виховання в рамках Нової української школи (НУШ) є важливою складовою розвитку сучасної освіти. Інноваційні підходи у фізичному вихованні відіграють ключову роль у підвищенні ефективності навчального процесу, сприяючи гармонійному розвитку фізичних і соціальних навичок учнів, а також формуванню позитивного ставлення до здорового способу життя. Основні напрямки інноваційного розвитку освіти, зокрема й фізичного виховання, висвітлено у працях таких дослідників, як А. Ваколук, В. Журавський, І. Зязюн, В. Курило, М. Михальченко, С. Ніколаєнко, Н. Мельник та ін. Вони наголошують на тому, що інновації у навчанні сприяють не лише розвитку фізичних

навичок, але й формуванню критичного мислення, самодисципліни та відповідальності у дітей, що є важливими компетенціями в сучасному освітньому середовищі.

Метою дослідження є аналіз впровадження сучасних методів та технологій у освітній процес Нової української школи (НУШ) та їх вплив на розвиток ключових компетентностей учнів у фізичному вихованні.

Виклад основного матеріалу. Фізичне виховання в початковій школі відіграє ключову роль у формуванні гармонійної особистості дитини, закладаючи основи здорового способу життя, розвиваючи фізичні якості, дисципліну та соціальні навички. В умовах стрімкого технологічного прогресу важливо адаптувати освітній процес до нових реалій, зокрема через впровадження інноваційних підходів у фізичну освіту, а для молодших школярів це завдання є особливо актуальним, оскільки саме в цей період формуються життєві установки щодо фізичної культури.

Однак традиційні методи фізичного виховання вже не завжди достатні для досягнення поставлених цілей. Вони часто не здатні забезпечити розвиток усіх функціональних можливостей дітей і дорослих, а нестача належного обладнання та ресурсів у багатьох навчальних закладах спричиняє втрату інтересу до занять та зниження рівня фізичної активності. Тому виникає необхідність у впровадженні новітніх форм і методів фізичного виховання, які зможуть зробити заняття не лише корисними, але й захопливими для учнів. Сучасні методи та технології у цій сфері сприятимуть підвищенню мотивації до занять спортом, зміцненню здоров'я та формуванню позитивного ставлення до фізичної активності на все життя.

На сьогодні поняття інновацій у фізичному вихованні набуло нового змісту, оскільки сучасні освітні реформи передбачають активне використання технологічних засобів на уроках фізичної культури. Це не тільки сприяє підвищенню якості навчання, а й стимулює учнів до більш активної участі в освітньому процесі, що є вкрай важливим на етапі початкової освіти. Водночас, аналіз сучасних підходів до викладання фізичної культури виявляє низку проблем, зокрема недостатнє застосування новітніх технологій, що суттєво обмежує ефективність розвитку фізичної культури у школярів.

Основна мета впровадження сучасних методів та технологій на уроках фізичної культури полягає у створенні ефективного та інтерактивного навчального середовища, яке забезпечуватиме фізичний розвиток учнів і водночас стимулюватиме їх до активного навчання.

Одним із провідних напрямків інноваційного підходу у фізичному вихованні є використання мультимедійних засобів. Використання мультимедіа дозволяє зробити уроки фізичної культури більш інтерактивними та зрозумілими для молодших школярів. Відеоматеріали, анімації та інтерактивні презентації допомагають учням краще осягати техніку виконання фізичних вправ, покращують їхню координацію рухів і концентрацію уваги. Завдяки візуалізації та інтерактивному підходу діти

швидше засвоюють нові навички, що робить навчання ефективнішим і цікавішим.

Іншим важливим напрямком є впровадження здоров'язбережувальних технологій, що сприяють не лише фізичній активності, а й формуванню у школярів свідомого ставлення до власного здоров'я. Саме такі уроки поєднують фізичні вправи з наданням інформації про здоровий спосіб життя, зокрема, правильне харчування, дотримання режиму дня та важливість регулярних фізичних навантажень. Отримані знання допомагають учням розвивати позитивне ставлення до свого здоров'я та запобігають ризикам, пов'язаним із малорухливим способом життя, зокрема, гіподинамією.

Зазначимо, що у деяких випадках інновацією вважається новий підхід до вже відомих методів або їх систематичне впровадження з новими цілями, для підвищення фізичних і соціальних здібностей. Ігрові методи у фізичному вихованні є ефективною інновацією, оскільки їх послідовне та цілеспрямоване застосування сприяє всебічному розвитку фізичних і соціальних навичок учнів. Ігрові методи у фізичному вихованні є надзвичайно ефективними завдяки тому, що вони сприяють підвищенню мотивації учнів, активізації їхньої участі в навчальному процесі, а також допомагають розвивати як фізичні, так і соціальні навички.

Ігрові методи дозволяють не лише ефективно підвищувати рівень фізичної підготовленості, а й сприяють формуванню важливих життєвих навичок. Завдяки активній участі в іграх діти вчаться працювати в команді, розвивають лідерські якості, удосконалюють комунікативні вміння та здатність до співпраці. Ігровий формат занять створює позитивну атмосферу, що підвищує мотивацію учнів до занять спортом і сприяє формуванню стійкого інтересу до фізичної активності, що є основою для здорового способу життя у майбутньому.

Не менш важливою є роль спортивно-орієнтованих технологій, які передбачають використання різних видів спорту на уроках фізичної культури. Такий підхід не лише розвиває фізичні навички, а й сприяє особистісному зростанню дітей, оскільки вони вчаться приймати самостійні рішення щодо своєї спортивної діяльності, ставити перед собою мету та досягати її, що позитивно впливає на їхню самооцінку та впевненість.

Особливо актуальним в умовах війни стало впровадження дистанційних форм навчання на уроках фізичної культури, що також є частиною інноваційного підходу. Використання цифрових платформ та застосунків для моніторингу фізичної активності дозволяє вчителям продовжувати проводити уроки навіть у дистанційному форматі, зберігаючи при цьому контроль за фізичними показниками учнів. Цифрові засоби відкривають нові можливості для індивідуалізації навчання, дозволяючи враховувати особливості кожного учня, розробляти персоналізовані програми тренувань та відстежувати їх прогрес.

Висновки і перспективи. Отже, основне завдання впровадження сучасних методів та технологій у процес фізичного виховання в початковій школі полягає в підвищенні мотивації учнів до фізичної активності, формуванні стійких навичок здорового способу життя та розвитку фізичних і соціальних здібностей. Інновації, такі як мультимедійні засоби, ігрові методи та спортивно-орієнтовані технології, сприяють підвищенню мотивації до занять фізичною культурою, що є надзвичайно важливим у сучасних умовах, коли здоровий спосіб життя стає пріоритетом у суспільстві. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на вивчення ефективності конкретних інноваційних технологій у фізичному вихованні як молодших школярів, так і старших вікових груп, що дозволить підвищити якість освіти в цій галузі.

Література

1. Моїсєєв С. О., Гузар В. М., Свирида В. С. Нова фізична культура у вимірах інновацій. *Проблеми і перспективи розвитку спортивних ігор та одноборств у закладах вищої освіти*. 2021. Т. 1. С. 91–94.
2. Москаленко Н. В., Степанова В. І., Власюк О. О., Шиян О. В. Інноваційні технології у фізичному вихованні школярів: навч. посіб. Дніпропетровськ: Інновація, 2011. 238 с.
3. Про освіту: Закон України від 5 вер. 2017 р. № 2145-VIII: станом на 1 січ. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

УДК 37.017

Клокова ЛюдмилаВасилівна

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта,

Андросова Наталія Миколаївна

кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри дошкільної та початкової освіти,

Центральноукраїнський державний університет

імені Володимира Винниченка

(м. Кропивницький, Україна)

ФОРМУВАННЯ ЦІННОСТЕЙ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ПІД ЧАС ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Система особистісних цінностей є показником загальної культури людини. В сучасних умовах надважливо створити освітнє середовище, яке сприятиме набуттю молоддю навичок мобільності, культури спілкування, ерудованості, національної свідомості, толерантності тощо. Становлення всебічно розвиненої особистості є першочерговим завданням учителів в

умовах надбання моральних цінностей і духовного зростання. Актуальність проблеми формування ціннісних орієнтацій молодших школярів віддзеркалена в низці нормативно-правових документів у галузі освіти, а саме: у законі України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», Національній доктрині розвитку освіти XXI ст., Національній програмі виховання дітей та учнівської молоді в Україні, Концепції національного виховання, Концепції «Нова українська школа» тощо.

Зокрема в Концепції Нової української школи зазначено, що ефективною відповіддю на виклики сучасності мають стати освіта і виховання, що базуються на загальнолюдських цінностях, сформованості критичного, креативного мислення, соціально значущій мотивації життєдіяльності, тому що українське суспільство як ніколи потребує громадян, творчих, здатних на духовне, моральне й соціально-культурне самотворення і на служіння державі та суспільству.

Мета статті полягає у визначенні проблеми формування ціннісних орієнтацій молодших школярів в контексті концептуальних положень Нової української школи.

Зміст ціннісних орієнтацій підростаючого покоління, ставлення до них людини окреслено в наукових розвідках: І. Беха, І. Богданової, А. Богуш, Т. Бутківської, С. Волкової, В. Гринькова, І. Зязюна, Н. Кічук, З. Курлянд, С. Литвиненко, Н. Мойсеюк, О. Савченко, Л. Хомич та ін.

Зокрема, дослідник С. Гончаренко визначає молодший шкільний вік як період життя й розвитку дитини від 6 (7) до 10 років. Розвиток психіки дітей цього віку відбувається здебільшого на основі провідного виду діяльності – навчання. Це важливий етап формування в дитини ставлення до навчання як до відповідальної, суспільної значущої праці [4, с. 214].

Академік І. Бех особливістю розвитку особистості молодшого шкільного віку визначає зміну її соціальної позиції: дитина приступає до систематичного учіння, стає членом шкільного і класного колективів. Змінюються стосунки з дорослими, головним авторитетом серед них стає вчитель [1, с. 137]. Діти молодшого шкільного віку, особливо першо- і другокласники, орієнтуються на норми поведінки та цінності вчителя більше, ніж на думки однолітків. Отже, вимагаючи необхідної поведінки від дитини, самим педагогам варто постійно й прискіпливо стежити за своєю поведінкою, бути зразком для дитини.

Цей віковий період є підґрунтям для формування вмінь і навичок, ідеалів та цінностей, на основі яких вибудовується увесь подальший виховний процес. Тут з'являються можливості для позитивних змін і перетворень в особистості дитини. Щоб зміни були справді позитивними, необхідно формувати в дітей ціннісні орієнтації. Тому, починаючи з початкової школи, необхідно створювати умови для розкриття дитиною

соціального і загального змісту норм моралі, становлення саморегуляції, що сприяє усвідомленню цінності.

Формування ціннісних орієнтацій у молодших школярів – це складова процесу соціалізації особистості, яка передбачає розвиток особистісного ставлення до довкілля через певну систему цінностей. Цей процес неможливо зробити цілеспрямованим без впливу вчителя і батьків.

Одним з основних завдань Нової української школи є забезпечення інтеграції й кооперації різних педагогічних систем в освітньому середовищі, формування динамічного самостійного мислення, пріоритетність моральних загальнолюдських цінностей, відповідальність, толерантність, лояльність по відношенню до інших, готовність захищати свої права і протистояти антигуманістичним проявам [7].

Поняттям, що вказує на культурне, суспільне або особистісне значення явищ і фактів дійсності, є поняття «*цінність*». Зокрема, С. Єрмакова вважає, що цінності – це усвідомлені смислові утворення особистості [5]

Академік О. Савченко науково обґрунтовує дві системи цінностей:

- 1) ті, на які має орієнтуватися освіта сьогодні та в перспективі;
- 2) ті, які мають створюватися, формуватися безпосередньо в освітньому процесі [8, с. 3-4].

Молодший шкільний вік створює додаткові можливості для ефективного розвитку ціннісних орієнтацій, бо він характеризується такими віковими особливостями як підвищена емоційність, вразливість до зовнішніх впливів, спрямованість до світу позитивних цінностей, які проявляються у всіх видах діяльності: навчальній, ігровій, комунікативній, трудовій тощо.

Ціннісні орієнтації – головний критерій, за яким виявляється ставлення людини до навколишнього світу. Саме вони визначають взаємодію людей в соціумі, узгодження і боротьбу їхніх інтересів, регулюють поведінку кожної людини, сприяючи майбутньому становленню особистості в суспільстві і життя [2, с. 8].

Під ціннісними орієнтаціями розуміється сукупність найважливіших якостей внутрішньої структури особистості, які є для неї особливо значущими і утворюють певну основу свідомості і поведінки особистості, які безпосередньо впливають на її розвиток.

Результатом процесу формування ціннісних орієнтацій молодших школярів освітньому середовищі виступають такі якості-цінності, як любов до свого народу, Батьківщини; толерантність, співчуття і співпереживання, доброта; повага до старших; позитивне і творче ставлення до праці і навчання; любов до рідної мови, рідної культури, культурних цінностей держави [6].

Організований в школі освітній процес, що спрямований на формування ціннісних орієнтацій школярів, розуміється дослідницями Ю. Блудовою та О. Ільїною як цілеспрямована діяльність педагога, яка має системний і тривалий характер і не має ознак авторитарності [3].

У науковій літературі визначені критерії оцінки ефективності процесу реалізації педагогічних умов формування цінностей:

- рівень розуміння молодшими школярами ціннісних засад, закладених в культурній спадщині;
- рівень моральної вихованості учнів;
- рівень вихованості (працьовитість, дбайливе ставлення до природи, красиве в житті школярів);
- рівень спрямованості інтересів молодших школярів за напрямками: для себе; для рідних і близьких, для класу і школи, для всіх людей [5].

Отже, у проектуванні нової школи пріоритетним є завдання формування в учнів загальнолюдської системи цінностей – морально-етичних (гідність, чесність, справедливість, турбота, повага до життя, повага до себе та інших) і соціально-політичних (свобода, демократія, культурна різноманітність, повага до корінних жителів, мови і культури, патріотизм, бережливе ставлення до навколишнього середовища, повага до закону, солідарність, відповідальність). Виховання в учнів відповідальності за себе, за добробут своєї країни має стати ядром освітнього процесу Нової української школи.

Література

1. Бех І. Д. Виховання особистості. У 2-х кн. Кн 1: Особистісно орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади. Київ : Либідь, 2003. 280 с.
2. Бех І. Д. Цінності як ядро особистості. Цінності освіти і виховання: науково-методичний збірник. Київ : 1997. С. 8–11.
3. Блудова, Ю. О., & Ільїна, О. О. (2021). Формування ціннісних орієнтацій молодших школярів в умовах Нової української школи. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, (201), 65-68. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2021-1-201-65-68>
4. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 374 с.
5. Єрмакова С. С. Формування професійно-педагогічних цінностей у майбутніх учителів початкових класів : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Одеса, 2003. 21 с.
6. Концепція Нової української школи (2016). URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення 06.10.2024р.).
7. Програма «Нова українська школа» у поступі до цінностей. URL: <https://ipv.org.ua/prohrama-nova-ukrainska-shkola/>(дата звернення 06.10.2024р.).
8. Савченко О. Я. Альтернативні можливості початкової освіти. *Початкова школа*. 1994. No 5. С. 3-6.

Колишкіна Алла Петрівна

кандидатка педагогічних наук, доцентка,
доцентка кафедри дошкільної і початкової освіти,

Скрипаль Аліна Олегівна

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 013 Початкова освіта,

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
(м. Суми, Україна)

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ У ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ НА НЕСТАНДАРТНИХ УРОКАХ

Проблема розвитку творчих здібностей особистості є однією з центральних в педагогіці, оскільки прогрес суспільства – це шлях постійної творчості, долавання стереотипів і вироблення нових, нестандартних, часто несподіваних ідей, оригінальних підходів і шляхів до їх втілення.

У Законах України «Про освіту» (2017), «Про повну загальну середню освіту» (2020), Державному стандарті початкової освіти (2019), Концепції Нової української школи (2016) задекларовані основні положення, які акцентують увагу на значущості розвитку творчих здібностей особистості. Це спонукає до пошуку нових педагогічних технологій, методів, прийомів та засобів, які сприятимуть формуванню та розвитку творчих умінь у здобувачів початкової освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з формування творчої особистості молодшого школяра підтверджує, що особливої актуальності набуває творчий розвиток учнів у процесі навчальної діяльності (Н. Бібік, М. Богайчук, О. Матвієнко, Л. Паньків, В. Тименко). Наукові напрацювання з окресленої проблематики стосуються організації творчої діяльності учнів у позашкільному закладі (О. Рассказова), розвитку творчої активності молодших школярів (Г. Костюшко), розвитку творчих здібностей учнів засобами ігрової діяльності (Н. Слюсаренко).

Грунтовних досліджень вимагає проблема формування творчих здібностей в умовах суб'єкт-об'єктної взаємодії учасників освітнього процесу, що переорієнтовує викладання із авторитарного керування навчальною діяльністю здобувачів освіти на гнучке стимулювання процесу учіння з елементами творчої самостійності.

Мета публікації полягає у теоретичному обґрунтуванні ефективності ТРВЗ технології на нестандартних уроках з інтегрованого курсу «Я досліджую світ» (природнича освітня галузь) у розвитку творчих здібностей здобувачів початкової освіти.

Спираючись на результати наукових досліджень можна стверджувати, що на сьогоднішній день відсутнє однозначне визначення творчих здібностей та єдиного підходу до їх структурування. У даному дослідженні «творчі здібності» розглядаються як постійна і впевнена готовність особистості до самостійної пошукової діяльності, до прийняття самостійних рішень у невизначених чи складних ситуаціях, позитивна пізнавальна активність. Творчість у початковій освіті є одним із центральних компонентів сучасного навчання, оскільки саме в цьому віці формується здатність до нестандартного мислення, самостійності та творчого вирішення проблем.

Одним із провідних напрямів методичного оновлення уроків в початковій освіті є введення в освітній процес нетрадиційних форм організації навчання, які дозволяють урізноманітнити форми і методи роботи з учнями, відходити від шаблонів, сприяють формуванню й розвитку творчої особистості школяра.

Нестандартний урок, на думку О. Савченко, з'являється завдяки нестандартній теорії, вдумливому самоаналізу діяльності вчителя, передбаченню перебігу тих процесів, які відбуваються під час уроку, а найголовніше – завдяки відсутності штампів у педагогічній технології [3]. Отже, можна стверджувати, що нестандартні уроки народжені самою педагогічною практикою. Цим урокам притаманні свої особливості – оригінальність задуму, сюжету, що дає змогу говорити про такі кроки як про «нетрадиційні», творчі, авторські. Нестандартні уроки сприяють розвитку мислення і мовлення школярів, їх пам'яті, ініціативи, працьовитості та багатьох інших позитивних якостей.

Вкраплення незвичних за формою уроків (урок–казка, урок–гра, урок–подорож, урок–вікторина, урок–зустріч, урок–дослідження, урок–конкурс) в канву звичної для учнів діяльності посилює мотивацію учіння, активізує різні форми сприймання і мислення. Їх проведення – гарна нагода як для учителя, так і для учнів краще розкрити і проявити свої особистісні якості [2].

Творчість та творчі здібності завжди привертала і привертають увагу багатьох дослідників. Вивчення здібностей відбувається не лише шляхом їх аналізу у структурі особистості, а, в першу чергу, у процесі життєдіяльності людини, і особистість виступає тією інстанцією, яка сама встановлює та забезпечує відповідність своїх здібностей певному виду діяльності [4]. У контексті цього, вважаємо за доцільне впроваджувати нестандартні уроки в системі ТРВЗ.

Нині в Україні технологією ТРВЗ та проблемою розвивального навчання опікуються такі вчені, як А. Ашеров, І. Бех, В. Бондар, В. Моляко, С. Максименко, О. Савченко, А. Фурман та ін. Але основоположником ТРВЗ вважається Г. Альтшулер.

Структурний зміст сучасної ТРВЗ-педагогіки можна представити як взаємозв'язок таких напрямів як розвиток творчого мислення, розвиток творчої уяви, розвиток творчих здібностей, розвиток творчої особистості. При цьому, Л. Шрагіна виокремлює основні функції ТРВЗ:

1. Рішення творчих і винахідницьких завдань будь-якої складності і спрямованості без перебору варіантів.

2. Прогнозування розвитку технічних систем та отримання перспективних рішень (у тому числі і принципово нових).

3. Розвиток якостей творчої особистості [1].

Нами розроблені нестандартні уроки, підібрані методичні прийоми, принципи відбору навчального змісту, види навчальної діяльності учнів, які залишаючись, по суті, загально педагогічними, спрямовані на залучення учнів до творчої діяльності, як основа розвитку творчих здібностей. Вагоме значення мали уроки, на яких застосовували методичні поради при роботі з ТРВЗ-технології. Наведемо деякі приклади:

1. Формулювали учням проблему у вигляді протиріччя. Наприклад, дощ повинен йти, щоб був хороший врожай, і його не повинно бути, щоб цей врожай можна було вчасно прибрати.

2. Придумували для учнів і разом з учнями нові винахідницькі завдання. Наприклад, він багато хвалився, за що і поплатився. (*Колобок*). Він її звільнив, тому що полюбив. (*Царівна – жаба*).

3. Навчали учнів у всьому бачити позитивні й негативні наслідки. Наприклад, вогонь – добре чи погано? Доброта – добре чи погано?

Таким чином, ТРВЗ, з одного боку, – цікава гра, з іншого – розвинений акт розумової активності дитини через творчість. Такий підхід цілком узгоджується з синкретизмом сприйняття світу, характерним для дітей цього віку і є оптимальним для використання природознавчого потенціалу у навчанні молодших школярів.

Подальшої наукової розвідки потребує визначення потенційних можливостей для підвищення ефективності розвитку творчих здібностей здобувачів початкової освіти нових інформаційно-комунікаційних технологій, що швидко розвиваються й удосконалюються.

Література

1. Макрідіна, Л. О. (2003). Технологія творчості ТРВЗ. *Управління школою*, (32 (44)), 12–26.

2. Паламарчук, В. Ф., Барановська, О. В. (2018). Педагогічні технології навчання в умовах Нової української школи: вектор розвитку. *Український педагогічний журнал*, (3), 60–66.

3. Савченко, О. Я. (2014). Уміння вчитися – ключова компетентність молодшого школяра : посібник. Київ : Педагогічна думка, 176.

4. Сухопара, І. Г., Мандибур, І. О. (2021). Формування вмінь молодших школярів співпрацювати з іншими на уроках «Я досліджую світ». *Молодий вчений*, (10(98)), 68-71.

УДК 373.091.3(045)

Корсуненко Наталія Вікторівна

методистка кафедри дошкільної та початкової освіти,
Комунальний заклад «Кіровоградський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського»
(м. Кропивницький, Україна)

ІННОВАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ ЕДЬЮТЕЙНМЕНТУ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Сучасний освітній процес повинен бути не тільки ефективним, але й комфортним, цікавим, захоплюючим для здобувачів освіти. Він потребує незвичайних, пізнавальних, інноваційних, динамічних форм його організації. Такою освітньою технологією є едьютейнмент.

Ця інноваційна технологія, яка набуває своєї популярності сьогодні, відповідає потребам та інтересам сучасних дітей, а також дозволяє зробити освітній процес в умовах сьогодення емоційно, психологічно комфортним для учнів.

Сутність технології едьютейнменту досліджували такі вчені як: Л. Боруцька, О. Грицюк, А. Єрмоленко, К. Крутій, І. Сухопара та ін. Проте питання її впровадження в освітній процес початкової школи вивчено недостатньо.

Метою дослідження є окреслення сутності та особливостей впровадження технології едьютейнменту в освітній процес початкової школи.

Термін едьютейнмент виник у 1948 році, коли у студії Уолта Діснея придумали слово для позначення формату нового документального серіалу.

Цей термін утворений за допомогою інтеграції двох слів: «education» – освіта, навчання і «entertainment» – розвага. Тому його можна сприймати як «навчання розвагою, освітні розваги, освіта через розваги, освіта без примусу» [1, с. 57].

Пізніше термін емігрував у галузь педагогічної науки. У її межах термін «едьютейнмент» визначають як:

- організацію освітнього процесу, що вимагає сполучення навчання та гри (освіта за допомогою гри);
- спосіб навчання людей, недостатньо вмотивованих до здобуття знань;
- одночасне навчання та задоволення цікавості, яке призводить до глибокого захоплення предметом дослідження;
- форма освітнього процесу в умовних ситуаціях, що направлена на відтворення та засвоєння соціального досвіду в усіх його виявах (знаннях, навичках, уміннях, емоційно-оцінювальній діяльності тощо) [3, с. 31].

Ця технологія ґрунтується на візуальному матеріалі, розповіді, сучасних психологічних прийомах, ігровому форматі, сучасних інформаційних і комунікаційних технологіях, більш інформативних і менш дидактичних методах викладання, метою якого є максимальне полегшення аналізу подій, підтримка емоційного зв'язку з освітнім об'єктом, привертання і довготривале утримання уваги здобувачів освіти [5, с. 74].

Загалом цінність цієї технології полягає у тому, що вона здатна значно підвищити пізнавальну активність та навчальну мотивацію учнів. А також ігрові практики едьютейнменту сприяють зниженню психологічної напруги, пов'язаної з перенавантаженням, збільшенням часу перебування учнів за комп'ютером чи іншими гаджетами, страхом перед оцінюванням та ін. [2, с. 44].

Дослідниця К. Крутій називає такі особливості едьютейнменту: неформальна обстановка та позитивна атмосфера; відсутність жорстких рамок та суворих заборон; мінімальний контроль дорослими; урахування індивідуальних темпів діяльності; гарантія досягнення конкретного результату; можливість активної комунікації; розвиток пізнавального інтересу; отримання освітньої продукції; комплексне застосування дидактичних засобів [4, с. 5].

Вона зазначає, що у практичній діяльності едьютейнмент може бути організований не тільки на базі освітнього закладу в межах уроків або спеціальних освітніх ситуацій (інтерактивні віртуальні екскурсії), але й в інших місцях, «де можна здобути інформацію з будь-якої пізнавальної теми в невимушеній атмосфері» (інтерактивні музеї, ботанічний сад) [4, с. 5-6].

Дослідниця Л. Боруцька також зазначає, що організувати уроки та позаурочні заходи у форматі технології «едьютейнмент» доцільно у парку, музеї, на природі. А в межах уроку варто впроваджувати такі засоби едьютейнменту як: презентації художніх текстів, уривків музичних творів, фрагментів кінофільмів, вебтехнології (електронна пошта, веб-квест), лепбуки, кластери, креалізовані тексти (буктрейлер, комікс, постер, колаж, буклет та ін.), завдання на персональних гаджетах [1, с. 59-60].

Також дослідники технології зазначають, що едьютейнмент тісно пов'язаний з інформаційними технологіями. Саме тому надає унікальний інструментарій для навчання, наприклад, інформатики. А основними його формами є: візуалізація навчального матеріалу, організація навчання через змагання і вебквест [2, с. 44].

У свою чергу дослідниці І. Сухопара та М. Тимошук розглядають застосування технології едьютейнменту на уроках. До інструментів цієї технології, які застосовуються на уроках різних дисциплін у початковій школі вони відносять:

- матеріальні засоби цієї технології (музеї, галереї, бібліотеки, місто професій, кафе, магазини, супермаркети, спортивні комплекси, ігрові зони,

виробництво, офіси, їдальня, аптеки, парк, вулиця, природа тощо) – з метою вивчення основ здорового харчування, арифметичних дій, величин та одиниць їхнього вимірювання, вживання кількісних числівників, історичного минулого, історії рідного краю, різні види мистецтва, ознайомлення з процесом виробництва різних продуктів і т.д.;

• дидактичні засоби технології (настільні ігри, правила рольових, сюжетно-рольових, ділових, народних ігор, ситуації для аналізу, обговорення, вирішення проблеми, завдання, тести, кросворди, схеми) – для відтворення реальності, набуття дітьми практичного досвіду, формування навичок вирішення проблем тощо;

• технічні мультимедійні засоби технології (мультимедійні підручники та посібники, програми, тренажери, мультимедійні енциклопедії, інтерактивна дошка, електронні тренажери, інтернет-ресурси; комп'ютерні ігри, тренажери, енциклопедії; фільми, мультфільми, презентації, радіо- і телепрограми, книжки, енциклопедії з доповненою або віртуальною реальністю; вебквести, віртуальні екскурсії) – для врахування пізнавальних інтересів та схильностей учнів, пояснення їм складних явищ у доступній формі, ілюстрації різних способів вирішення проблемних завдань тощо [5, с. 75-76].

Отже, технологія едьютейнменту – нова перспективна технологія навчання, яка забезпечує пізнавальні потреби та інтереси сучасних учнів, подає інформацію в доступному та цікавому для них вигляді, а поєднання освітньої діяльності та гри, розваги реалізує врахування вікових особливостей молодших школярів. Це підвищує ефективність освітнього процесу, активність та вмотивованість учнів. Перспективи подальших досліджень вбачаємо в аналізі програмових можливостей різних дисциплін початкової школи для впровадження технології едьютейнменту в освітній процес.

Література

1. Боруцька Л. С. Едьютейнмент в освіті. *Розвиток професійної майстерності педагога в умовах нової соціокультурної реальності* : збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, Україна, 15-16 квітня 2021 року). Тернопіль : Тайп, 2021. С. 57-60.
2. Грицюк О., Черненко В., Максимова Л. Едьютейнмент на уроках інформатики: досвід впровадження у ЗЗСО Кременчука. *Фізико-математична освіта*. Суми : СДПУ, 2021. Випуск 30(4). С. 40-45.
3. Єрмоленко А. Інтерактивні технології навчання : електронний навчальний курс. Біла Церква: БІНПО, 2022. 37 с.
4. Крутій К. Едьютейнмент: навчання як розвага. *Дошкільне виховання*. Київ : Світич, 2017. Випуск № 1. С. 2-6.
5. Сухопара І. Г., Тимошук М. О. Особливості застосування технології едьютейнмент на уроках «Я досліджую світ». *Молодий вчений*. Одеса : Гельветика, 2021. Випуск 10 (98). С. 73-76.

Костенко Руслана Сергіївна

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 013 Початкова освіта,
Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка
(м. Кропивницький, Україна)

УПРОВАДЖЕННЯ ПРИЙОМІВ KEYС-ТЕХНОЛОГІЇ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ЛІТЕРАТУРНОЇ КАЗКИ В ЧЕТВЕРТОМУ КЛАСІ

Проблема, її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У розмаїтті сучасних технологій і методів навчання останнім часом досить популярним стає кейс-метод. Як відомо, кейс-технологію донедавна за традицією використовували для підготовки менеджерів та юристів. Зокрема, студентам для обговорення на заняттях пропонували конкретні ситуації з економічної чи юридичної практики, що формувало підґрунтя їхньої подальшої фахової діяльності. У нинішніх освітніх умовах цей метод рекомендовано активно впроваджувати в освітній процес початкової школи, оскільки його зорієнтовано на самостійну індивідуальну і групову діяльність молодших школярів, під час якої формуються життєві компетенції, а також вміння володіти читацькою грамотністю [2; 3; 4; 6].

Короткий огляд публікацій (окреслення нерозв'язаних проблем). Нині в теорії і практиці організації освітньо-виховного процесу для здобувачів початкової освіти за вимогами Концепції Нової української школи сформовано вагомий досвід, який віддзеркалює шляхи розв'язання проблеми використання інноваційних технологій навчання. Питання впровадження елементів кейс-технології під час викладання різних дисциплін досліджували провідні науковці й методисти, з-поміж яких Г. Каніщенко, О. Сидоренко, Ю. Сурмін, П. Шеремета, В. Чуб [1; 5], проте не досить вивченими є дидактичні аспекти застосування кейс-методу для формування читацької самостійності молодших школярів, вироблення в них читацької компетентності на уроках літературного читання.

Метою цієї розвідки є вивчення можливостей прийомів кейс-технології для формування в учнів початкової школи рис свідомого читача.

Виклад основного матеріалу, обґрунтування результатів дослідження. За змістом кейс-метод полягає в аналізі реальної ситуації, опис якої одночасно не лише віддзеркалює практичну проблему, але й передбачає активацію знань, важливих для засвоєння в процесі виконання завдання. Важливо обирати проблему, у якій немає однозначної відповіді. Матеріал потрібно представити у вигляді проблем (кейсів), а здобуття знань є результатом активної і творчої роботи: самостійної мотивації,

збору потрібної інформації, її аналізу з різних поглядів, висування гіпотези, висновків, самоконтролю процесу отримання знань і його результатів.

Очевидно, що у кейс-методі об'єднано проектування, рольову гру, ситуативний аналіз, «мозковий штурм», дискусії та інші. У процесі розв'язання проблеми на уроках літературного читання корисною є спільна діяльність, яка сприяє усвідомленню й засвоєнню матеріалу, осмисленню додаткової інформації, а головне – навчає працювати колективно й самостійно. Роботу над кейсом поділяють на два основні етапи: домашня самостійна робота й робота в класі.

На першому етапі передбачено роздати підготовлені педагогом кейси не пізніше, як за день до проведення уроку. Школярі самостійно розглядають кейс, добирають додаткову інформацію і матеріал для розв'язання проблеми. У кейсі можна пропонувати фрагменти художніх творів, запитання, описувати ситуації, завдяки яким учні знаходять відповіді для розуміння суті запропонованої проблеми.

У процесі застосування кейс-методу важливо дотримуватися таких дидактичних вимог: проблему потрібно пов'язувати з навчальним матеріалом; проблема має містити пізнавальну значущість; проблемні питання формулювати на підставі здобутого досвіду і знань учнів; за змістом проблема має передбачати пізнавальний пошук, містити шляхи до її розв'язання.

На другому етапі урок починають з контролю знань учнів, використовуючи фронтальне опитування, взаємоперевірку, роботу з картками, тестування тощо. Потім учнів об'єднують у малі робочі групи, які отримують ситуацію для розв'язання кейсу. Педагог контролює роботу малих груп, допомагає, уникаючи прямих консультацій. Учні обговорюють проблему на основі інтерпретації ситуації, виявляють причини її виникнення та шукають шляхи розв'язання. Кожна мала група обирає «спікера», який на етапі презентації рішень висловлює думку групи. Під час дискусії можливі питання до «спікера», виступи і доповнення членів групи. Учитель голосуванням обирає спільне розв'язання проблемної ситуації.

У підсумку, педагог повідомляє про розв'язання проблеми в реальному житті або обґрунтовує свій варіант; обов'язково оголошує кращі результати, оцінює роботу кожної малої групи і кожного учня. Учні оцінюють за такими критеріями: грамотне розв'язання проблеми; новизна й неординарність; чіткість і логічність у викладі теоретичної частини; глибина розкриття проблеми; якість оформлення розв'язання проблеми; етика ведення дискусії; активність членів групи.

У процесі вивчення художніх творів на уроках літературного читання в четвертому класі широкі можливості для впровадження кейс-методу закладено саме в уроки позакласного читання. Наприклад, для молодших

школярів ефективним з методичного погляду може бути урок-кейс «Краса до вечора, а доброта навіки» за оповіданням Катерини Бабкіної « Мсьє Жак та квітнева риба».

Уважаємо, що цей урок дасть змогу розширити уявлення дітей про добро в повсякденному житті; окреслити сутність добра як філософської категорії; продемонструвати невіддільні зв'язки між толерантністю, добротою й милосердям; формувати усне мовлення; удосконалювати навички переказу. Для опрацювання художнього твору потрібно підготувати й врахувати такі розгортки навчального кейсу: на уроці української мови передбачити словникову роботу з поясненням значення слів, які трапляються в тексті оповідання; попрацювати з прислів'ями й приказками про добро, толерантність і милосердя; на уроці основ здоров'я – укласти пам'ятку про те, як бути добрим; на уроці літературного читання – переглянути буктрейлер за оповіданням Катерини Бабкіної; на трудовому навчанні – виготовити рибки з побажаннями; на мистецтві – виконати пісню й танець. Безсумнівно, учням потрібно ретельно підготуватися до проведення такого виду діяльності: самостійно прочитати художній твір, принести потрібні матеріали на трудове навчання, вивчити пісню й танець.

Висновки. Отже, упровадження елементів кейс-технологій у практику навчання молодших школярів на уроках літературного читання сприяє досягненню першорядних цілей навчання: засвоєнню змісту й виробленню навичок на потрібному рівні; забезпечує особистісний розвиток четвертокласників, виробляє аналітичні навички й збагачує досвід роботи в команді; уміння вислухати й зрозуміти альтернативну позицію; здатність приймати узагальнювальне рішення з огляду на думки інших. Застосування кейс-методу в освітньому процесі передбачає кропітку роботу педагога й вимагає мобільності в комунікації з учнями під час роботи з кейсом. Для ефективного використання кейс-методу важливо укласти базу кейсів з різних предметів.

Література

1. Герлянд Т., Манько В., Лузан П. та ін. Науково-методичні засади професійної підготовки кваліфікованих робітників в умовах євроінтеграції; за заг. ред. Л. Нестерової. Київ : ПІТО НАПН України, 2012. 222 с.
2. Державний стандарт початкової освіти (затверджений 21.02.2018 р. постановою №87 Кабінету Міністрів України) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text>.
3. Концепція загальної середньої освіти (12-річна школа). URL : <http://surl.li/uoaxl>.
4. Концепція Нової української школи. 2016. 40 с. URL : <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>.
5. Савенкова Л. О., Приходько В. М. Збірник міні-кейсів з дисципліни «Комунікативні процеси у навчанні». Київ : КНЕУ, 2009. 343 с.
6. Типова освітня програма початкової освіти розроблена під керівництвом Р. Б. Шияна. 2019 р. URL : <http://sokyryany.osv.org.ua/programi-13-23-01-23-01-2019/>.

Котелянець Наталка Валеріївна

докторка педагогічних наук, професорка,
завідувачка кафедри дошкільної та початкової освіти,
Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка
(м. Кропивницький, Україна)

**ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ТЕХНОЛОГІЯ РЕАЛІЗАЦІЇ
ДІЯЛЬНІСНОГО ПІДХОДУ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ**

Сучасні зміни в системі освіти України вимагають підготовки компетентної особистості, яка здатна: адаптуватися до стрімких змін, створювати й знаходити нові оригінальні ідеї, правильні рішення у конкретних навчальних та життєвих ситуаціях; бачити проблеми під іншим кутом та вирішувати їх унікальним способом; вчитися впродовж усього життя. Одним із шляхів реалізації такої підготовки є впровадження діяльнісного підходу в освітній процес початкової школи.

Діяльнісний підхід до навчання вважають одним із фундаментальних для будь-якого освітнього процесу. Основні положення діяльнісного підходу узагальнено можна представити такими висловленнями: діяльнісний підхід зорієнтовано на максимальний розвиток і саморозвиток особистості учнів з опорою на механізми її самовдосконалення; діяльність визначено формою активності особистості, результатом якої є перетворення (матеріалу, предметів, внутрішнього світу, суб'єкта й самої його діяльності); за діяльнісним підходом здобувач стає суб'єктом пізнання, самопізнання й творчої діяльності; результатом освіти є здатність особистості створити модель своєї поведінки й способу існування.

Діяльнісний підхід – це спрямованість освітнього процесу на розвиток ключових компетентностей та наскрізних умінь особистості; застосування теоретичних знань на практиці; формування здібностей до самоосвіти й командної роботи; успішна інтеграція в соціумі та професійна самореалізація [6].

В освітньому процесі початкової школи діяльнісний підхід передбачає цілеспрямовану переорієнтацію з передачі та засвоєння готових знань на процес пошуку й осмислення інформації; формування нових видів діяльності, співвідношення й пріоритет яких можуть варіюватися (кооперативна робота, взаємодія з іншими людьми, розв'язання комплексних завдань); систематичне й послідовне формування та розвиток умінь і навичок як важливих розумових операцій.

Проектна діяльність – це спільна навчально-пізнавальна, творча або ігрова діяльність, що має спільну мету, узгоджені методи, способи, спрямовані на досягнення освітнього результату. Вона є способом

організації самостійної діяльності школярів, поєднує теоретичні та практичні складові процесу навчання.

Реалізація проєктної діяльності створює умови для формування рефлексивних, пошукових (дослідницьких), комунікативних та презентаційних вмінь; умінь орієнтуватись в інформаційному просторі.

Метод проєктів дозволяє наблизити навчальний процес до життя, до потреб дітей, навчальний матеріал адаптувати до реальних життєвих ситуацій, а головне – робить навчання молодших школярів цікавим і змістовним, а процес набуття знань простим і доступним.

Термін «проєкт» (projectio) у перекладі з латинської означає – кинутий уперед задум. За Карлом Канторі проєкт – це вияв творчої активності людської свідомості, «через який у культурі здійснюють діяльнісний перехід від небуття до буття» [1].

С. Гончаренко дає таке визначення методу проєктів – це організація навчання, коли набуваються знання й навички в процесі планування й виконання практичних завдань – проєктів [5].

Дидактичні засади методу проєктів розробили американські педагоги Д. Дьюї та його послідовники В. Кіпатрик, Є. Коллінз, Є. Паркхерст.

Теоретично й експериментально проєктну технологію досліджували Дж. Дьюї, Е. Дьюї, С. Рейді, К. Конторі, І. Кліпатрик, Дж. Джонс, С. Шацький, А. Макаренко, Є. Машбіц, В. Безпалько [2].

Мета проєктного навчання: сприяння підвищенню особистої впевненості кожного учня; розвиток комунікативних компетентностей; забезпечення умов для розвитку критичного мислення учнів; формування й розвитку уміння пошуку способів вирішення проблеми; розвиток в учнів дослідницьких умінь, спостережливості, уміння висувати гіпотези, узагальнювати [8].

Робота над проєктом ґрунтується на принципі особистісно орієнтованого навчання та конкретній праці учня на основі його вільного вибору з урахуванням інтересів. Як зазначає О. Пехота, у свідомості учня це має такий вигляд: «Усе, що я пізнаю, я знаю, для чого мені потрібно, і де я можу ці знання застосовувати». Для педагога – це прагнення знайти розумний баланс між академічними й прагматичними знаннями, вміннями й навичками [7, с. 70].

Метод проєктів передбачає використання вчителем особистісно орієнтованого підходу до навчального процесу, що підтримується такими дидактичними принципами:

–дитиноцентризм – у центрі творчої діяльності знаходиться учень, який проявляє свою активність; у разі використання проєктного навчання у нього є всі можливості для самореалізації;

–кооперація – у процесі розв’язання проблемних завдань здійснюється взаємодія між учнями та вчителем або ж учнів між собою у проєктних групах; передбачається залучення консультантів з різних сфер діяльності;

– опора на суб’єктивний досвід учня – кожен школяр має можливість застосовувати наявні в нього знання й досвід;

– індивідуальність – урахування інтересів учнів до певного виду діяльності, темпу роботи, рівня розвитку творчотехнічних здібностей;

– вільний вибір – самостійний вибір теми проекту, мети, партнерів, джерел і способів одержання інформації, методів досягнення результатів та форму їх подання;

– зв’язок діяльності й реального життя – відбувається поєднання теоретичних знань та практичних дій; проектна діяльність певною мірою спрямована на поліпшення сприйняття навколишнього світу; проект передбачає результат [4, с. 7].

Під час використання проектної технології формуються такі компетентності: соціальні (навички роботи в групі); інформаційні (уміння самостійно здобувати інформацію); комунікативні (удосконалення спілкування в групі); саморозвитку та самоосвіти.

Реалізація проектної діяльності створює умови для формування рефлексивних, пошукових (дослідницьких), комунікативних та презентаційних вмінь; вмінь орієнтуватись в інформаційному просторі.

Серед переваг методу проектів можна назвати наступні: максимальний розвиток й самореалізація особистості; зміна ролі вчителя; зміна ролі учня; формування колективізму; дотримання міжпредметних зв’язків; посилення мотивації до навчання; урізноманітнення засобів навчання [3, с. 10].

Метод проектів дозволяє наблизити навчальний процес до життя, до потреб дітей, навчальний матеріал адаптувати до реальних життєвих ситуацій, а головне – робить навчання молодших школярів цікавим і змістовним, а процес набуття знань простим і доступним.

Література

1. Алексєєв В. Проекти в початковій школі. *Початкова освіта*. 2018. №17. С.39 – 43.
2. Васянович Г. Сучасні інноваційні педагогічні технології. Психологія і педагогіка. Вибрані праці: В 5 – ти т. Т. 4. Львів, 2010. Т. 4. С. 392 – 396
3. Волковська Т. Проектування як метод особистісно-орієнтованого навчання. *Початкова освіта. Методичний порадник*. 2006. №40 (376). С. 9–10.
4. Войний О. Зміст проектної діяльності учнів. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2007. №4. С. 7–9.
5. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 376 с.
6. Дописувачі Вікіпедії. Діяльнісний підхід [Інтернет]. Українська Вікіпедія; URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Діяльнісний_підхід
7. Освітні технології: навч.-метод. посіб. О. М. Пехота, А. З. Кінтенко, О.М. Любарська та ін.; за заг.ред. О. М. Пехоти. К. : А.С.К., 2002. 255с.
8. Панькова Н. Інтерактивне навчання на уроках української мови. Методи і прийоми інтерактивного навчання. *Українська мова та література*, 2019. № 9 – 10. С. 28 – 63.

Кравцова Наталія Олександрівна

аспірантка кафедри початкової освіти,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького
(м. Черкаси, Україна)

РОЗВИТОК ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Актуальність розвитку громадянської компетентності майбутніх вчителів початкових класів обумовлена вимогами Закону України «Про освіту», концепції «Нова українська школа», «Професійного стандарту вчителя початкових класів закладу загальної середньої освіти».

У початковій школі громадянська компетентність вчителів є ключовою, адже завдяки їй вони формують дітей-патріотів своєї країни, які здатні до соціальної комунікації, спільних дій для досягнення спільної мети, які розуміють свою громадянську ідентичність, державну, культурну, соціальну, історичну приналежність, здатні цінувати й розуміти інші культури та етноси; виховують у школярів прагнення до справедливості, поваги до інших, чесності, толерантності і взаєморозуміння; особистостей, які здатні до попередження та вирішення конфліктів (Концепція НУШ).

На думку О. Власенко громадянська компетентність – це набір навичок, знань, цінностей і умінь, які дозволяють людині ефективно функціонувати в суспільстві та бути активним громадянином. Вона передбачає розуміння основних принципів демократії, прав людини, соціальної справедливості та громадських структур [1, с.95].

Навчання громадянській компетентності допомагає людям розуміти сутність демократії, права та свободи людини, розвивати критичне мислення та вміння аргументувати свою думку, а також стимулює активну участь у громадському житті [2, с. 86].

Розвиток громадянської компетентності майбутніх вчителів початкових класів є важливим завданням у їх професійній підготовці. У практичній діяльності сучасні педагоги використовують такі підходи:

1. Курси та модулі з громадянської освіти. В освітніх програмах для майбутніх вчителів початкової школи слід включати спеціальні курси або модулі, які зосереджені на розвитку громадянської компетентності. Ці курси можуть охоплювати такі теми, як права людини, демократія, громадська участь, етика та соціальна справедливість.

2. Практичні вправи та проєкти. Педагогам слід надавати можливості для практичного застосування громадянських навичок. Це можуть бути проєкти з аналізу громадських проблем, організація громадських заходів або участь у благодійних акціях.

3. Рольові ігри та дебати. Вони є ефективними інструментами для розвитку громадянської компетентності, допомагають учням розігрувати різні ситуації, де вони можуть виявити свою здатність до аргументації, просування поглядів та співпраці з іншими.

4. Взаємодія з громадськими організаціями. Педагог може організовувати зустрічі з представниками громадських організацій або запрошувати їх в якості гостей на уроках. Взаємодія з громадськими організаціями сприяє залученню учнів до громадської діяльності та вихованню у них почуття громадянської відповідальності.

5. Рефлексія і дискусії. Важливо створювати можливості для рефлексії і обговорення громадянських питань. Учні мають мати можливість висловлювати свої думки, обговорювати конкретні теми та розуміти різні погляди.

6. Приклад учителя. Найважливішим елементом формування громадянської компетентності є сам приклад учителя, який має бути активним громадянином, проявляти громадську участь, показувати відповідальність і етичне поведіння. [3, с. 35].

Використання вищезазначених підходів у розвитку громадянської компетентності майбутнього вчителя початкових класів є ключовим елементом для розвитку активної, свідомої та відповідальної громадянської поведінки особистості у суспільстві.

Майбутнім учителям початкових класів потрібно дотримуватися основних принципів, що сприятимуть формуванню громадянської компетентності учнів молодшого шкільного віку, а саме:

1. Розуміння власної громадянської й національної ідентичності та державної приналежності.

2. Навички виховання українських традицій і цінностей, а також володіння знаннями, вміннями та навичками, що відповідають європейським цінностям.

3. Розуміння значення національної пам'яті, її розвитку та впливу на суспільно-політичні процеси.

4. Знання принципів демократії та здатність їх застосовувати у повсякденному житті.

5. Розуміння і прийняття цінності прав і свобод людини, вміння захищати свої права та інших.

6. Знання й розуміння державного устрою, принципів і методів формування державної політики в усіх сферах суспільного життя на національному, регіональному та місцевому рівнях.

7. Здатність формувати та аргументувати власну позицію, з повагою до відмінних поглядів, якщо вони не порушують прав і гідності інших осіб.

8. Критичний аналіз інформації, розгляд питань з різних позицій і прийняття обґрунтованих рішень. [4, с. 65].

Отже, розвиток громадянської компетентності майбутніх учителів початкових класів є актуальним питанням дослідження в умовах сьогодення. Громадянська компетентність включає схвалення основних

прав та обов'язків громадян, знання про демократичні процеси, уміння аналізувати інформацію, мислити критично, приймати обґрунтовані рішення та вміння ефективно співпрацювати з іншими людьми.

Учителі початкової школи повинні систематично поглиблювати свої знання та навички в громадянській освіті, бути відкритими до нових креативних ідей і методів, щоб краще готувати своїх учнів до активної громадянської участі та відповідального громадянина-патріота України.

Література

1. Власненко О. М. Зміст та структура громадянської компетентності. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2019. № 62. Т. 1. С. 94–98.

2. Шевчук Т. Є. Громадянська компетентність як елемент формування особистості майбутніх фахівців. *Молодий вчений*. 2018. № 4.1(56.1). С.85–88.

3. Ремех Т. О. Сутність і структура громадянської компетентності учня нової української школи. *Український педагогічний журнал*. 2018. № 2. С. 34–41.

4. Доміна В. В. Формування громадянської компетентності молодших школярів у контексті національно-патріотичного виховання: методичний посібник. Хмельницький: ХГПА, 2014. 132 с.

УДК 373.3.091.33(045)

Крамська Зоя Михайлівна

в. о. директора Комунального закладу

«Уманський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж

ім. Т. Г. Шевченка Черкаської обласної ради»

(м. Умань, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ОСВІТНІХ ІННОВАЦІЙ У ПЕДАГОГІЧНИЙ ПРОЦЕС ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Розвиток початкової освіти вимагає впровадження інноваційних методів навчання і виховання учнів, переосмислення мети та завдань освітнього процесу, пошуку інтерактивних методів навчання, нетрадиційних форм викладання та реалізацію особистісно орієнтованої освіти. На сучасному етапі для підвищення ефективності процесу формування учня початкової школи як всебічно розвиненої особистості відіграють інноваційні педагогічні технології. .

Проблеми інновацій досліджують К. Ангеловські, Х. Барнет, Д. Гамільтон, Н. Грос, У. Кінгстон, Н. Лагервей, М. Майлз, А. Хаберман, Р. Хейвлок та ін.

Інтерес до інновацій світової педагогічної громадськості виявляється у створенні інформаційних служб, започаткуванні програм впровадження педагогічних інновацій у НУШ, проведенні міжнародних конференцій, діяльності організацій, що узагальнюють педагогічні нововведення в

різних країнах світу, інформують про них педагогічну громадськість на сторінках спеціальних часописів тощо..

Педагогічна інноватика полягає в постійному пошуку і впровадженні змін, що ведуть до модифікацій мети, змісту, методів, форм навчання й виховання, адаптації процесу навчання до нових вимог.

Результатом впровадження інноваційних методів навчання і виховання учнів початкової школи нових ефективних технологій навчання і виховання є:

- спрямованість процесу навчання на якість засвоєних знань;
- творчий розвиток особистості учня;
- самореалізація школяра;
- формування самостійного мислення у учнів;
- розвиток критичної та об'єктивної оцінки своїх здібностей і можливостей;
- прагнення до самовдосконалення та долання перешкод[3].

У педагогіці поняття «інновація» вживають у значеннях:

- форма організації інноваційної діяльності;
- сукупність нових професійних дій вчителя, спрямованих на вирішення проблем виховання і навчання з позицій особистісно-орієнтованої освіти;
- зміни в освітній практиці початкової школи;
- комплексний процес створення, розповсюдження та використання перспективного практичного досвіду;
- результат інноваційного процесу[2].

Під *освітніми інноваціями* розуміють новизну, що змінює результати освітнього процесу, створюючи при цьому удосконалені:

- освітні, дидактичні, виховні системи;
- зміст освіти;
- освітні, педагогічні технології;
- методи, форми, засоби розвитку особистості;
- організації навчання і виховання;
- технології управління закладом початкової освіти[2].

Освітні інновації поділяються на психолого-педагогічні, науково-виробничі та соціально-економічні. До психолого-педагогічних інновацій належать нововведення у навчальному, виховному й управлінському процесах; до науково-виробничих – комп'ютерні, мультимедійні технології, сучасне матеріально-технічне обладнання; до соціально-економічних – юридичні, правові, економічні тощо.

Розглядаючи психолого-педагогічні інновації як новостворені, вдосконалені технології, які істотно змінюють обсяги, структуру та якість педагогічного процесу, впроваджують в НУШ технології:

- інтеграційна природнича освіта (В.Ільченко);
- розвивальне навчання (Д.Ельконін, В.Давидов);
- особистісно орієнтоване навчання (О. Савченко, І. Якиманська, С. Подмазін);

- колективно-групове навчання (Л.Кочина, Н.Бібік);
- модульно-розвивальне навчання (А.Фурман);
- життєтворчість (І Єрмаков) [4].

Психолого-педагогічні інновації реалізуються:

- у змісті навчання й виховання учнів початкової школи;
- у формах, методах і технологіях навчання та виховання;
- у змісті, формах і методах управління закладом освіти;
- в організаційній структурі закладів початкової освіти[2].

Інноваційна освітня технологія складається з навчальної, виховної та управлінської інноваційних технологій.

До *навчальної інноваційної технології* належать особистісно орієнтована, інтеграційна, інформаційна, дистанційна, модульно-розвивальна, розвивальна тощо;

До *виховної інноваційної технології* належать технологія ранньої соціалізації учнів, формування почуття національної гідності у шкільній молоді, духовного розвитку учнів тощо.

До *управлінської інноваційної технології* – сучасні інформаційні та діагностичні технології, технології економічного та психологічного впливу на підлеглого, що створюють умови для оперативного й ефективного прийняття керівником управлінського рішення.

Для здійснення управлінських інноваційних технологій керівник закладу початкової освіти повинен:

- мати достатні знання в галузі сучасних наук;
- бути обізнаним з інноваційною педагогікою та інноваційним освітнім менеджментом;
- бути мотивованим на виконання управлінських функцій;
- мати позитивний досвід управління педагогічним колективом;
- бути творчою особистістю тощо.

Інновації в освіті спрямовуються на розв’язання проблем:

- якісне покращення мотивації учасників освітнього процесу;
- формування партнерських відносин між вчителями та учнями;
- взаємодії та розвитку особистісних цінностей
- створення умов для прийняття самостійного оперативного й ефективного управлінського рішення[2].

Пріоритетними завданнями системи освіти є навчання навчатися, працювати, співіснувати, жити. Виходячи з цього твердження головними якостями особистості учня початкової школи є:

- адаптація у змінних життєвих ситуаціях, самостійне набуття необхідних знань, вміння застосовувати їх на практиці;
- самостійне критичне мислення, вміння бачити труднощі та шукати шляхи їх раціонального подолання;
- здатність генерувати нові ідеї та творчо їх втілювати;
- вміння правильно та оперативно працювати з інформацією;
- здатність налагоджувати позитивні стосунки з колективом, родиною, оточуючим середовищем;

– висока моральність, відповідальність за себе та за долю суспільства.

Отже, в умовах розбудови національної системи освіти важливого значення набуває інноваційна діяльність закладів початкової школи, яка характеризується системним експериментуванням, апробацією та застосуванням інновацій в освітньому процесі.

Література

1. Галузінська М. І., Харченко І. М. Педагогічні технології навчання у закладах загальної середньої освіти: навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів Умань: ВПЦ «Візаві», 2020. 259 с.
2. Гордуз Н. Нестандартні форми навчання молодших школярів на уроках рідної мови. *Початкова школа*. 2003. № 4. С. 1–4.
3. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : підруч. / І. М. Дичківська. К.: Академвидав, 2012. 352 с.
4. Крамська З. М., Галузінська М. І. Педагогічна майстерність викладача вищої школи. Навчально-методичний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. Умань: ВПЦ «Візаві». 2020. 238 с.

УДК 373.3.091.3:51(045)

Крошко Валерія Геннадіївна

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта,

Нікітіна Олена Олександрівна

кандидатка педагогічних наук, доцентка,
доцентка кафедри дошкільної та початкової освіти,
Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка
(м. Кропивницький, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ ПЕРШОКЛАСНИКІВ: ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Основою всіх когнітивних процесів у людини є мозок. Рівень його структурно-функціонального розвитку визначає потенціал і якість таких когнітивних процесів, як сприйняття, пам'ять, увага і мислення. Розглянемо особливості цих процесів у дітей 6-7 років, спираючись на дані популяційних досліджень, проведених багатьма психологами та науковцями. Пізнавальна діяльність дітей молодшого шкільного віку відрізняється наступними характеристиками:

- Низький рівень диференціації.
- Загальне та глобальне сприйняття теми.
- Тісний зв'язок між сприйняттям і практичною діяльністю.
- Виражені емоційні реакції.

- Переважання зорового сприйняття над іншими видами [1].

У дітей 7-8 років переважає мимовільна увага, хоча як мимовільна, так і довільна увага ще не до кінця сформовані. До 9-10 років мимовільна увага починає функціонувати за зразком дорослих. У цьому віці діти легко переходять від спонтанних дій, спрямованих увагою, до занять, що їх безпосередньо цікавлять. Це дозволяє вибірково активувати різні ділянки мозку для вирішення конкретних завдань, що впливає на успіх виконуваної діяльності. Під час розробки навчальних матеріалів, візуальних посібників і роздаткових матеріалів, важливо враховувати цю особливість, пропонуючи математичні задачі у форматі захоплюючих ігор і спираючись на теми, цікаві для дитини.

Пізнавальна діяльність молодших школярів тісно пов'язана з особливостями організації уваги. У першокласників увага характеризується нестабільністю, недостатньою організованістю, малим обсягом та слабкою здатністю до розподілу. Це зумовлено незрілістю нейрофізіологічних механізмів, які забезпечують процеси уваги. Фокус уваги дитини може бути не лише на стимулі, що викликає інтерес, а й на більш абстрактних або віддалених рисах середовища. Дослідження розвитку уваги показують, що у дітей 5-6 років спостерігається вибірковість уваги – вони здатні зосереджуватися на певних аспектах у конкретний момент. Вчителі мають це враховувати при підготовці інструкцій до навчальних завдань [3].

У молодшому шкільному віці спостерігається значний прогрес у розвитку уваги: збільшується її обсяг (в 2,1 рази), зростає стійкість, а також удосконалюються вміння переключення та розосередження. До 9-10 років діти вже можуть запам'ятовувати та виконувати довільно визначені програми дій протягом тривалого часу.

На наступних етапах навчання (2-4 класи), після подолання труднощів адаптаційного періоду, значущість цієї роботи не зменшується. Однак стає необхідним організувати спеціальні заняття для дітей, які особливо схильні до неуважності. Одним із ефективних способів тренування уваги є метод, заснований на концепції поетапного формування розумових дій. Відповідно до цього підходу, увага розглядається як ідеалізований, інтерналізований та автоматизований акт контролю, який, на жаль, не розвивається в неуважних учнів.

Кожна розумова дія проходить через кілька етапів свого розвитку. Спершу вона починається з зовнішньої, фізичної дії, потім переходить на етап використання зображень або схем. Далі дія супроводжується її промовлянням вголос, а потім – у внутрішньому мовленні. В кінцевому результаті дія повністю інтерналізується, стає миттєвою і перетворюється на розумову дію, яка виконується «в думці» [2].

Цей процес характерний для всіх розумових дій, таких як лічба, читання, виконання арифметичних операцій. Яскравим прикладом є навчання лічби:

- 1) спочатку діти рахують і складають реальні предмети;
- 2) потім переходять до підрахунку власних малюнків (наприклад, намальованих кружечків);
- 3) згодом можуть отримати правильний результат, не використовуючи пальці, але все ще супроводжуючи процес голосною промовою;
- 4) далі дія вимовляється пошепки;
- 5) нарешті, дія повністю відбувається на внутрішньому рівні, і дитина здатна рахувати подумки.

Мислення у дітей розвивається та формується під час виконання контрольних оцінних дій. Діти починають усвідомлювати сенс і зміст своїх дій лише тоді, коли можуть самостійно пояснити, що саме вони роблять і з якою метою. Відомо, що коли людина пояснює щось іншим, вона сама краще розуміє те, що розповідає. Тому з перших етапів навчання будь-яких дій (наприклад, математики чи граматики) важливо не тільки вимагати від дитини правильного виконання завдань, але й стимулювати її до детальних усних пояснень.

Для цього під час виконання завдання дитина має запитувати себе, що саме вона робить, чому вибрала саме цей підхід і чому її рішення правильне. Така практика корисна не тільки тоді, коли дитина робить помилки, але й для регулярного формування звички обґрунтовувати та пояснювати свої дії.

Також ефективно використовувати колективну розумову діяльність, коли діти в парах обговорюють розв'язок задачі. Один учень може виступати в ролі «модератора», запитуючи про пояснення кожного кроку рішення.

Вікові особливості першокласників, такі як труднощі з довільною організацією діяльності, швидка стомлюваність, статичне навантаження та обмеженість у русі, ускладнюють для них швидке перемикання між різними видами діяльності. Під час уроків учителям не варто змушувати дітей довго сидіти на одному місці, оскільки необхідно враховувати важливість фізичної активності для підтримки їхньої працездатності. В іншому разі діти можуть відчувати втому та нудьгу.

Дослідження фізіологів показали, що найвища працездатність у дітей спостерігається до 11 години, тому мова, математика та читання повинні проводитися на початку дня. Шестирічні учні можуть чітко виконувати інструкції вчителя за умови, що їм надаються ясні та послідовні алгоритмічні дії. Водночас їм складно самостійно оцінювати результати роботи, порівнювати їх зі стандартами, виправляти помилки та вносити корективи. Хоча самооцінка в них зазвичай завищена, завдання вчителя полягає в поступовому й коректному формуванні об'єктивної самооцінки учнів [5].

Варто пам'ятати, що діти цього віку емоційно реагують на невдачі та помилки в своїй діяльності. Вони можуть болісно сприймати доросле ставлення до себе, а зауваження й критика часто викликають у них

емоційні, іноді негативні, реакції. Такі діти потребують постійної позитивної підтримки та схвалення. Формування адекватної самооцінки багато в чому залежить від умов навчання і виховання в колективі. У несприятливих умовах самооцінка може стати або занадто низькою, або завищеною.

Дитині з низькою самооцінкою важливо повірити у свої сили. До неї потрібно ставитися з терпінням, добротою і турботою. Не слід форсувати цей процес чи ігнорувати його, а варто знаходити можливості частіше заохочувати дитину [4].

Діти із завищеною самооцінкою зазвичай прагнуть виділитися перед іншими, демонструючи свої знання та вміння, намагаючись привернути до себе увагу. Учитель повинен дбайливо ставитися до таких дітей, підтримувати їх, не критикуючи і не принижуючи.

Розвиваючи інтелект, емоції та волю дітей, збагачуючи їх досвідом гуманних відносин, учитель готує їх не лише до нових навчальних завдань, але й вводить у світ радісного та щасливого колективного життя, де є місце праці, творчості та спілкуванню.

Отже, у процесі навчання та виховання дітей важливо враховувати їхні вікові та психологічні особливості. Успішний розвиток пізнавальних здібностей, формування адекватної самооцінки та позитивної взаємодії в колективі залежить від уважного підходу з боку вчителів. Підтримка емоційного стану дитини, її фізичної активності та здатності до самооцінки є ключовими факторами, що сприяють гармонійному розвитку. Учитель, створюючи сприятливі умови для навчання та виховання, не лише допомагає дітям долати труднощі, але й формує у них навички соціальної взаємодії, творчості та саморозвитку, що стане основою їх майбутнього щасливого життя в суспільстві.

Література

1. Кондратенко Л. О. Нові проблеми в психології, породжені впливом цифрових технологій на людину. / Л. О. Кондратенко, Л. М. Манилова. // Збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. – 2019. – №15. – С. 75–86.
2. Психологічна діагностика особливостей когнітивного розвитку молодших школярів в умовах інформаційного суспільства: монографія / за ред. С. А. Гончаренко, Л. О. Кондратенко. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. 228 с.
3. Скворцова С. О. Нова українська школа: методика навчання математики у 1–2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах інтегративного і компетентнісного підходів : навч.-метод. посіб. / Світлана Скворцова, Оксана Онопрієнко. – Харків : Вид-во «Ранок», 2019. – 352 с.
4. Скворцова С. О. Врахування вікових особливостей когнітивних процесів молодших школярів у навчанні математики. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки.* 2017. № 3. С. 341–349.

Куріпко Богдана Олегівна

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 013 Початкова освіта,
Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка
(м. Кропивницький, Україна)

ВТІЛЕННЯ ІДЕЙ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Постановка проблеми. З кожним роком початкова освіта розвивається, вдосконалюється. Спостерігається впровадження нових методів і технологій, спрямованих на вдосконалення навчально-виховного процесу учнів початкової школи. Сучасне суспільство потребує нових підходів до виховання й навчання молодших школярів, зокрема формується акцент на гармонійному розвитку особистості, формуванні моральних і духовних цінностей, та розвитку творчих здібностей учнів. Початкова освіта в умовах реформування Нової української школи (НУШ) орієнтована на розвиток особистісно-орієнтованого підходу, який враховує індивідуальні потреби, здібності та особливості кожної дитини.

На основі даних аспектів особливого значення набуває спадщина Василя Олександровича Сухомлинського. Ідеї видатного педагога, засновані на глибокій гуманістичній основі, розкривають важливість особистісно орієнтованого підходу, емоційного комфорту, любові до дітей і поєднання навчання з вихованням. Всі його методи і прийоми, які забезпечують всебічний розвиток учнів, доцільні і по сьогоднішній день.

Аналіз досліджень. Питання початкової освіти завжди було в центрі уваги багатьох вчених, дослідників, педагогів та філософів. Значний внесок у дослідження питань освіти та виховання учнів початкової ланки зробили К. Ушинський, Л. Виготський, С. Русова, А. Макаренко, М. Монтесорі, В. Водовозова та інші вчені.

Мета статті – розкрити втілення ідей Василя Сухомлинського в освітній процес НУШ.

Виклад основного матеріалу. Василь Олександрович Сухомлинський є однією з ключових постатей у розвитку української педагогіки, в тому числі і початкової освіти. Його світогляд ґрунтуються не лише на теоретичних засадах, а й на власному досвіді, оскільки він дуже рано зацікавився вчительською справою. Коли у 17 років, молодий юнак потрапив до школи, відразу виявив неабияке бажання займатися наукою і викладанням. Сухомлинський дивувався тодішнім методам та прийомами навчання дітей. [2]

Його ідеї про виховання та навчання дітей відіграють важливу роль у сучасній освітній системі. Особливо важливим у цьому є етап початкової школи, адже дитинство – це період, коли творчість – природний спосіб

життя людини. Багато цінних порад для нинішньої Нової української школи можна запозичити у Василя Олександровича.[3]

Основна суть педагогічної концепції Сухомлинського полягає у гуманістичному підході, де дитина виступає не лише об'єктом навчання, а передусім особистістю, яку необхідно всебічно розвивати. У своїй книзі «Сто порад учителям» В. О. Сухомлинський надавав важливі поради щодо роботи у школі, наголошуючи на важливості поєднання розумового, емоційного, морального та фізичного виховання, що є особливо актуальним для молодших школярів. [1, с.216]

В практиці видатного педагога були школярі, які дуже довго ні до чого не виявляли особливого інтересу, в тому числі байдуже ставились до слів вчителя. Василь Сухомлинський в роботі «Сто порад вчителю» стверджував: «Дитина стає байдужою, несприйнятливою до слова, якщо слово не живе в її душі як засіб творчості, якщо вона тільки заучує чужі думки і не творить своїх та не виражає їх словами. Бійтеся байдужості, бійтеся згаслого погляду дитини! Навчіть її активно, пристрасно ставитись до слова!» [1, с. 217]

В педагога на першому місці завжди було благополуччя дітей. Щоб зацікавити їх використовував цікаві та нетрадиційні прийоми роботи, наприклад, казкотерапія. Він вважав, що казка – це школа творчості, яка необхідна всім дітям. Завдяки їй можна всебічно розвинути кожного школяра, впливаючи не тільки на розвиток мови, а й на емоційне самовиховання, інтелектуальний розвиток, духовне збагачення. З її допомогою діти усвідомлюють різницю між добром та злом, вчать ширості, чесності, ввічливості, чуйності, шанобливому ставленню до старших тощо. [5, с. 51]

Значну увагу у своїх роботах Василь Сухомлинський приділяв вихованню і навчанню дітей за допомогою природи. Наголошуючи і переконуючи колег в тому, що навчання має бути радісним для дітей, він організовував уроки серед природи, на свіжому повітрі(на лузі, в лісі, у шкільному саду тощо), пропонуючи прислуховуватись до різних звуків (спів птахів, шелест листя тощо), зображувати все це на аркуші паперу через елементи малювання або складання творів. Назвавши все це – «школа під блакитним небом». Він вважав, що навчання не повинно обмежуватися лише стінами класу, партами, підручниками, а навпаки, школярі мають пізнати цей світ саме наяву. Саме тому було створено таку експериментальну школу, де діти могли навчатися, серед дерев, квітів, спостерігаючи за змінами у природі. В такому випадку саме навколишнє середовище ставало активним учасником процесу виховання. Взаємодія з природою допомагала дітям розвивати допитливість, спостережливість, любов до рідного краю та турботу про навколишнє середовище. Сухомлинський вважав, що такі уроки формують у дітей моральні якості, пробуджують їхню емоційну чутливість і розуміння краси світу. [3, с. 179 – 180]

У книзі «Серце віддаю дітям» педагог зазначив поради своїх колег, а саме «не обрушуйте на дитину лавину знань, не прагніть розповісти на уроці про предмет вивчання все, що ви знаєте, – під лавиною знань можуть бути поховані допитливість і любов до знань. Умійте відкрити перед дитиною в навколишньому світі щось одне, але відкрити так, щоб шматочок життя загравав усіма кольорами веселки». Ця концепція стала символом педагогічної спадщини Сухомлинського, наголошуючи на важливості цілісного, гармонійного розвитку дитини, де природа відіграє важливу роль у формуванні її світогляду, моральних цінностей та інтелектуальних здібностей. [4]

Часи змінюються, і на даний момент, коли діти все більше і більше часу проводять за гаджетами, різними інформаційними джерелами, вкрай важливо ефективно організувати їхню діяльність. В даному випадку ідеї Василя Сухомлинського є продуктивними та цікавими.

У своїй фундаментальній праці «Серце віддаю дітям» він неодноразово писав: «Музика, мелодія, краса музикальних звуків – важливий засіб морального і розумового виховання людини, джерело благородства серця й чистоти душі. Музика відкриває людям очі на красу природи, моральних стосунків, праці. Завдяки музиці в людині пробуджується уявлення про високе, величне, прекрасне не тільки в навколишньому світі, а й у самому собі. Музика – могутній засіб самовиховання». [2, с. 134–135].

Ця ідея є також актуальною і на сьогодні, оскільки молодші школярі навчаються елементарним музичним поняттям, знайомляться з різноманітними музичними творами, естетично збагачуються. Педагог заохочував вчителів використовувати музику для створення атмосфери душевного тепла і радості на уроках, що допомагає дітям краще засвоювати навчальний матеріал. За його думкою, музика здатна не тільки розвивати емоційний інтелект, але й впливати на інтелектуальні здібності дітей, сприяючи розвитку уяви, мислення і пам'яті. [5, с. 52]

Дані ідеї в початковій освіті, є певним орієнтиром для формування в молодших школярів наскрізних умінь, а саме розвитку творчості, ініціативності, вмінь усно та письмово виражати власну думку, критично мислити, співпрацювати один з одним, вмінь оцінювати ризики та приймати рішення тощо.

Отже, спадщина Василя Сухомлинського є актуальною в сьогодення, заснована на гармонійному поєднанні інтелектуального, емоційного, морального та фізичного виховання. Є цінним та неймовірним для нас скарбом, оскільки в його роботах ми можемо знайти для себе цікаві та необхідні ідеї, підказки для освітнього процесу. Загалом розроблена ним система не лише збагатила педагогічну науку новаторськими ідеями та положеннями, а й внесла вагомий внесок у теорію та практику виховання і навчання, а також ознаменувала важливий крок у розвитку педагогічної думки.

Література

1. Сухомлинський В. О. Сто порад учителеві / В.О.Сухомлинський. – К.: Радянська школа, 1988. С. 216-217
2. Сухомлинський В. О. Учитель і діти // Вибрані твори: в 5 т. – Т. 1. – К.:Рад. школа, 1977. С. 134 – 135.
3. Сухомлинський В. О. Елементи творчості в діяльності молодших школярів // Вибрані твори: в 5 т. – Т. 1. – К.: Рад. школа, 1977. С. 179 – 180
4. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям / В.О. Сухомлинський. – Київ: Радянська школа, 1977. 288 с.
5. Ткачова Н. Сухомлинський В. О. у творчості сучасного педагога / Н. Ткачова // Початкова школа. 2000. № 9. С. 51 – 52

УДК 371.321

Лапіцька Руслана Валеріївна

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 013 Початкова освіта,
Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка
(м. Кропивницький, Україна)

РОЛЬ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Проблема, її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Розвиток лексичної компетентності молодших школярів є важливим завданням початкової освіти, оскільки саме в цей період закладаються основи грамотності, відбувається активна мовленнєва діяльність дітей зазначеного віку. В умовах швидкого розвитку інформаційних технологій використання сучасних технологічних засобів в освітньому процесі стає необхідністю. Інтерактивні методи навчання, зокрема мультимедійні програми, онлайн-ресурси та застосунки для навчання допомагають покращити мотивацію учнів початкових класів, сприяють ефективному засвоєнню словникового матеріалу. Упровадження сучасних технологій урахує індивідуальні особливості дітей, забезпечує особистісно диференційований підхід до навчання. Проблема полягає в тому, що не всі вчителі достатньо обізнані з можливостями сучасних технологій та методами їхнього ефективного застосування для формування лексичної компетентності молодших школярів. Важливим завданням є також інтеграція новітніх технологій у традиційні методи навчання для взаємодоповнення [1].

Короткий огляд публікацій (окреслення нерозв'язаних проблем).

У наукових роботах вітчизняних та зарубіжних дослідників, а саме Білоконної Н. І., Горбунової Н. В., Захарчук Т. В., Коновалова М. В. розглядаються різні аспекти впровадження сучасних технологій у навчання. Зокрема, досліджуються переваги мультимедійного підходу в

навчанні лексики, а також можливості онлайн-платформ та інших застосунків для самостійного вивчення словникового матеріалу. Основним завданням сучасної школи, передусім початкової ланки, є дослідження того, як інноваційні технології сприяють розвитку словникового запасу учнів, які саме технологічні рішення мають найбільший вплив на лексичний розвиток молодших школярів, а також виявлення потенційних переваг інтеграції цих технологій у початкову освіту.

Метою дослідження є вивчення особливостей сучасних технологій у формуванні лексичної компетентності молодших школярів та визначення ефективних методів та прийомів їхнього використання в освітньому процесі.

Виклад основного матеріалу. Сучасні технології сьогодні стали обов'язковим складником освітнього процесу. Лексична компетентність полягає в здатності розуміти, використовувати та будувати правильні лексичні конструкції в мовленні, що є невід'ємною частиною мовленнєвого розвитку дитини. Для молодших школярів ця навичка є основою, на якій будується подальше опанування мови, розвиток комунікативних навичок та здатність сприймати й передавати інформацію. Сучасні технології мають важливе значення в процесі формування лексичної компетентності учнів початкових класів, оскільки вони вдосконалюють словниковий запас, активізуючи пізнавальні можливості дітей, роблячи навчання творчим та цікавим [2].

Одним із найважливіших аспектів формування лексичної компетентності є забезпечення умов, за яких діти не лише запам'ятовують нові слова, а й правильно використовують їх у мовленні. Інтерактивні програми, мобільні додатки та електронні підручники, сприяють роботі зі словником школярів, надаючи дітям змогу вивчати лексику в контексті реальних ситуацій, активізуючи їхній досвід. Завдяки мультимедійним ресурсам, які поєднують зорові та слухові стимули, за допомогою чого учні краще запам'ятовують нові слова, оскільки вони читають їх, чують правильну вимову, бачать ілюстрації та приклади використання. Вивчення лексики з використанням таких платформ, як Duolingo чи LinguaLeo дозволяє учням взаємодіяти з новими словами через гру, адже в початковій школі гра залишається домінуючим видом дитячої діяльності. Це робить процес навчання привабливим для дітей та забезпечує краще розуміння значення й контексту використання слів української мови. Так, інтерактивні вправи дозволяють молодшим школярам використовувати нові слова в різних ситуаціях, моделюючи реальні мовні ситуації. Окреслений підхід сприяє кращому засвоєнню лексичних одиниць.

Сучасні технології дають змогу здійснювати індивідуальний підхід до кожного учня, що є особливо важливим у процесі формування лексичної компетентності. Учні самостійно обирають темп навчання, повторюють матеріал необхідну кількість разів. До того ж, ігрові застосунки (гейміфікація) близькі дітям цього віку, тому підвищують мотивацію до навчання та залучають учнів до активної участі в освітньому процесі.

Наприклад, за успішне виконання завдань учні отримують нагороди, що стимулює їх продовжувати навчання та поповнювати свій активний словниковий запас [3].

Однією з вагомих переваг використання сучасних технологій у навчанні учнів початкових класів є їх здатність стимулювати зацікавленість та мотивацію школярів. Діти молодшого шкільного віку більш схильні до сприйняття інформації через такі візуальні та інтерактивні засоби, як мультимедійні програми, відеоуроки або інтерактивні презентації. Упровадження названих засобів особливо корисно тим учням, які мають труднощі з традиційними методами навчання, оскільки технології дозволяють підлаштувати темп і стиль навчання під їхні індивідуальні потреби кожної дитини [4].

Важливо також зазначити, що технології дозволяють зменшити бар'єри для вивчення нових мов. Використовуючи мультимедійні ресурси та інтерактивні платформи, молодші школярі поповнюють свій словниковий запас, а також удосконалюють знання про граматичні структури, що є важливим складником лексичної компетентності.

Упровадження сучасних технологій під час формування лексичної компетентності вимагає вмілого підходу з боку вчителя. Технології мають бути інструментом, що доповнює традиційні методи навчання, однак у жодному разі не замінює їх. Творче живе спілкування з учителем й однолітками є дуже важливим для розвитку мовлення учнів початкових класів, і його треба вміло поєднувати з використанням цифрових інструментів. Якщо вчитель використовує інтерактивну платформу для вивчення нової лексики, важливо, щоб він також організував бесіди або інші види групових завдань, де учні можуть спілкуватися між собою, використовуючи нові слова. Таке поєднання технологій і живого спілкування допоможе дітям не лише запам'ятати нову лексику, а й набути впевненості у використанні її в повсякденному житті.

За таких умов сучасні технології підвищують ефективність формування лексичної компетентності молодших школярів, забезпечуючи їм доступ до інтерактивних методів вивчення лексики. Зауважимо, що впровадження технологій у навчальний процес повинно бути обґрунтованим і збалансованим.

Висновки, перспективи. Подальші дослідження щодо формування лексичної компетентності молодших школярів передбачають вивчення специфічних технологій, які можуть максимально ефективно вплинути на освітній процес; розробку нових інтерактивних платформ, які поєднують навчання з елементами ігор та змагань; створення мобільних додатків, що сприяють розвитку словникового запасу учнів через щоденні завдання. Окреслене потребує вивчення питання цифрової нерівності з-поміж учнів, оскільки не всі діти мають однаковий доступ до технологій. Розробка спеціальних програм сприятиме рівному доступу до навчальних ресурсів, стане критично важливою для забезпечення успішного формування лексичної компетентності у всіх учнів початкових класів. Отже, сучасні

технології значно змінюють підходи до формування лексичної компетентності молодших школярів. Учителі мають стати модераторами, які поєднують традиційні методи з інноваційними технологіями, забезпечуючи активне спілкування та інтерактивність у класі. Саме такий підхід забезпечить високий рівень формування лексичної компетентності учнів, сприятиме їхньому мовленнєвому розвитку та підготує їх до успішного спілкування в майбутньому.

Література

1. Білоконна Н. І. Інтерактивні методи як засіб активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів 3 класу на уроках літературного читання. Кривий Ріг, 2017. с. 96
2. Горбунова Н. В. Лексична компетенція дітей дошкільного віку в сучасних дослідженнях. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школі. 2010. Вип. 8. С. 85–91.
3. Захарчук Т. В. Інноваційні технології навчання в сучасній школі. Освіта регіону: політологія, психологія, комунікації: Український науковий журнал, 2011. Т. 3. С. 48.
4. Коновалова М. В. Педагогічні технології: інструментарій, механізми, технологічна карта. 2015. С. 96.

УДК 378.147.091.33*364*:004(045)

Литвин Анатолій Васильович

викладач вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист, директор

Бикова Олена Олександрівна

викладач вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист,

голова циклової комісії викладачів психолого-педагогічних

дисциплін та методик навчання,

Олександрійський педагогічний фаховий коледж

імені В. О. Сухомлинського

(*м. Олександрія, Кіровоградська область, Україна*)

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ В ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах воєнного стану в Україні, освітня система зіткнулася з надзвичайними викликами, які потребують оперативних та ефективних рішень. Одним із таких рішень є діджиталізація освіти, яка стала невід'ємною частиною процесу підготовки майбутніх вчителів початкової школи. Використання цифрових технологій дозволяє забезпечити безперервність освітнього процесу, навіть в умовах кризи та створює нові можливості для розвитку професійних компетентностей [10, с. 89-95].

Метою статті є аналіз особливостей діджиталізації в професійній підготовці майбутніх вчителів початкової школи в умовах воєнного стану, а також визначення ключових викликів та перспектив цього процесу.

1. Виклики та можливості діджиталізації в умовах воєнного стану.

Війна спричинила суттєві перешкоди для традиційної форми навчання, що зробило цифрові інструменти головними у забезпеченні безперервності освіти [6, с. 19-26]. Серед основних викликів варто відзначити: технічні труднощі: нестабільне підключення до мережі Інтернет, брак технічних засобів як у здобувачів освіти, так і у викладачів; психологічні бар'єри: військові дії та постійний стрес знижують мотивацію та концентрацію на навчанні; організаційні проблеми: переривання звичних навчальних планів, зміни у графіках викликані військовими діями [1, с. 21-27]. Проте, діджиталізація відкриває нові можливості для підготовки педагогів: гнучкість у навчанні: можливість вивчати матеріал у зручний час і місці через використання різних цифрових платформ [7, с. 38-45]; доступ до нових ресурсів: віртуальні бібліотеки, онлайн-курси та платформи відкривають здобувачам освіти доступ до передових матеріалів і методик; інтерактивність навчання: використання мультимедійних матеріалів, відеоуроків, інтерактивних вправ та симуляцій для кращого засвоєння знань [8, с. 56-62].

2. Інструменти та платформи діджиталізації в освітньому процесі.

Для організації дистанційного та змішаного навчання в умовах воєнного стану широко використовуються різноманітні цифрові платформи: Google Classroom, Moodle, Zoom – основні платформи для організації дистанційного освітнього процесу. Edmodo, Microsoft Teams – для комунікації та організації командної роботи між здобувачами освіти та викладачами. Kahoot!, Quizizz – інтерактивні платформи для перевірки знань та закріплення матеріалу у форматі гри. Цифрові інструменти також дозволяють викладачам контролювати успішність здобувачів освіти, забезпечувати регулярний зворотній зв'язок та адаптувати навчальні матеріали до індивідуальних потреб [4, с. 12-19].

3. Формування цифрових компетентностей майбутніх учителів.

Однією з основних задач діджиталізації є формування у майбутніх вчителів початкової школи необхідних цифрових компетентностей, які включають: уміння використовувати цифрові інструменти для організації навчання. Це стосується не лише технічних навичок, але й педагогічного розуміння, як використовувати ці інструменти для досягнення освітніх цілей. Навички роботи з освітніми платформами: використання різноманітних інструментів для створення онлайн-занять, тестування та організації взаємодії зі здобувачами освіти; цифрова безпека: майбутні педагоги повинні навчитися захищати персональні дані свої та здобувачів освіти, а також дотримуватися етичних норм в онлайн-просторі [2, с. 33-40].

4. Психолого-педагогічні аспекти діджиталізації.

Важливим аспектом підготовки майбутніх вчителів є здатність враховувати психологічний стан здобувачів освіти в умовах дистанційного навчання та війни. Майбутні вчителі повинні опанувати: техніки психологічної підтримки здобувачів освіти через цифрові платформи. Війна спричиняє підвищену тривожність та стрес, тому вчителі повинні бути готові підтримувати здобувачів освіти навіть на відстані. Адаптацію освітніх матеріалів для дітей, які можуть мати різні умови навчання та обмежений доступ до освітніх ресурсів [9, с. 48-55].

5. Практична підготовка майбутніх учителів у цифровому середовищі.

Один із найважливіших аспектів підготовки вчителів – педагогічна практика. В умовах воєнного стану, практична підготовка значно змінюється: онлайн-практика: студенти-практиканти можуть проводити уроки через онлайн-платформи, застосовуючи сучасні цифрові методи; моделювання педагогічних ситуацій: використання віртуальних симуляторів класних кімнат та ситуацій допомагає практикантам відпрацьовувати навички управління класом та взаємодії з учнями; відеозаписи уроків: аналіз та самооцінка власних уроків через відео дозволяють здобувачам освіти критично оцінювати свою роботу та удосконалювати педагогічні навички [3, с. 45-51].

Діджиталізація стала ключовим елементом професійної підготовки майбутніх вчителів початкової школи в умовах воєнного стану. Використання цифрових технологій дозволяє забезпечити безперервність освітнього процесу, формувати важливі цифрові компетентності та надавати психологічну підтримку здобувачам освіти. Майбутні вчителі повинні вміти не тільки використовувати сучасні освітні платформи, але й адаптувати навчальні методики, техніки до умов дистанційного навчання та кризових ситуацій. Інноваційні підходи в практичній підготовці через віртуальні симуляції та онлайн-уроки стають важливими інструментами для формування професійних навичок педагогів. Діджиталізація в освіті – це не лише вимушена необхідність часу, але й можливість створення нових, ефективніших підходів до освітнього процесу та викладання сьогодення [5, с. 74-80].

Література

1. Андреева Т. В. Використання цифрових технологій у підготовці майбутніх педагогів в умовах кризи. *Педагогічна наука і освіта*. 2022. Вип. 3(25). С. 21–27.
2. Бойко Н. М. Професійна підготовка вчителів початкової школи в умовах діджиталізації освіти. *Освітні інновації*. 2023. Вип. 4(18). с. 33–40.
3. Гончарук О. С. Вплив цифрових технологій на якість дистанційного навчання під час воєнного стану. *Проблеми сучасної педагогіки*. 2022. Вип. 8(2). С. 45-51.
4. Демченко Л. І. Формування цифрових компетентностей майбутніх учителів в умовах дистанційного навчання. *Інформаційні технології в освіті*. 2023. Вип. 10(30). С. 12–19.

5. Ковальчук В. Г. Цифрові технології як засіб підвищення ефективності навчання майбутніх педагогів. *Журнал педагогічних інновацій*. 2022. Вип. 6 (11). С. 74-80.
6. Кремінь В. А. Дистанційне навчання в умовах кризи: виклики та перспективи для педагогічної освіти. *Освіта та суспільство*. 2022. Вип. 2(17). С. 19-26.
7. Мартинюк І. П. Використання цифрових платформ у професійній підготовці вчителів початкових класів під час війни. *Педагогічна майстерність*. 2023. Вип. 9(4). С. 38-45.
8. Романенко О. В. Особливості онлайн-практики у підготовці майбутніх учителів у контексті діджиталізації. *Цифрові освітні технології*. 2023. Вип. 4(16). С. 56-62.
9. Сидоренко М. П. Психолого-педагогічні аспекти використання цифрових технологій у підготовці майбутніх учителів. *Сучасна освіта в Україні*. 2023. Вип. 7(10). С. 48-55.
10. Шевченко Л. І. Діджиталізація освіти в умовах війни: нові виклики для підготовки педагогів. *Наукові записки Національного університету ім. Драгоманова*. 2022. Вип. 23(5). С. 89-95.

УДК 37.09.004(045)

Максімова Літта Єгорівна

викладач вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист,
заступник директора з навчальної роботи,

Слободніченко Анастасія Ігорівна

викладачка психолого-педагогічних дисциплін та окремих методик
фахової передвищої освіти,

Олександрійський педагогічний фаховий коледж
імені В. О. Сухомлинського

(м. Олександрія, Кіровоградська область, Україна)

ІНТЕГРАЦІЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ В ОСВІТУ

Мета статті полягає в аналізі інтеграції цифрових інструментів у навчальний процес в рамках Нової української школи (НУШ).

Актуальність. Проблема інтеграції цифрових інструментів у освіту є надзвичайно актуальною як в Україні, так і за кордоном. За останні десятиліття, з розвитком цифрових технологій, увага до впровадження цих інструментів у шкільну освіту зростає, що стало ключовим елементом реформи Нової української школи. Дослідження в цій галузі вивчають вплив цифрових інструментів на мотивацію учнів, їх успішність, розвиток критичного мислення та адаптацію до сучасних вимог.

В українській педагогічній літературі питання використання цифрових технологій у рамках НУШ активно досліджується багатьма науковцями та практиками.

В. Биков аналізує загальні питання розвитку цифровізації в освітній галузі, уточнюючи особливості впровадження цифрових технологій на

різних рівнях освіти, визначає ключові завдання та пропонує проекти для цифрової трансформації освіти і педагогіки. О. Дущенко досліджує, як цифрові технології можуть бути використані в навчальному процесі для підготовки майбутніх фахівців до конкурентоспроможності на сучасному ринку праці. С. Карплюк вивчає особливості цифровізації освітнього процесу у вищих навчальних закладах, тоді як С. Литвиною досліджуються можливості цифровізації загальноосвітніх закладів. Н. Морзе пропонує інноваційні підходи до формування та розвитку цифрової компетентності в системі освіти України. В. Сухонос, Ю. Гаруст та Я. Шевцов розглядають диджиталізацію як важливий аспект інформатизації освіти в Україні, а В. Бабаєв, Г. Стадник та Т. Момот систематизують основні тренди у сфері цифрових технологій [1, с. 32-40].

У зарубіжній літературі тема впровадження цифрових технологій також є дуже актуальною. Багато країн вже пройшли шлях цифровізації освіти, і їх досвід може бути корисним для українських педагогів.

Марка Пренскі вважається одним із провідних експертів у галузі цифрової педагогіки. У своїх роботах, таких як «Digital Natives, Digital Immigrants», він досліджує, як діти, які виростили в цифровому середовищі, сприймають навчання та якими повинні бути педагогічні підходи для їх залучення. Він підкреслює, що сучасні учні потребують більш інтерактивних, візуально насичених і гейміфікованих форм навчання [4, с. 1-6].

Говард Гарднер, відомий своїми дослідженнями у сфері множинних інтелектів, також підтримує ідею використання технологій для розробки різноманітних методів навчання, які враховують індивідуальні особливості учнів. Цифрові платформи можуть бути адаптовані під різні стилі навчання, що дозволяє ефективніше використовувати потенціал кожного учня.

У дослідженнях Пола Кіршнера аналізується вплив інтерактивних технологій на когнітивне навантаження учнів. Його дослідження демонструють, що правильно розроблені цифрові інструменти можуть значно покращити розуміння складних понять і знизити рівень стресу серед учнів.

Як українські, так і зарубіжні дослідники підкреслюють певні виклики, які супроводжують процес цифровізації освіти:

– *Технологічна нерівність.* Доступ до сучасних цифрових технологій може бути обмежений через економічні фактори, що створює нерівність у доступі до якісної освіти.

– *Навчання педагогів.* Як в Україні, так і за кордоном є потреба в підготовці вчителів, які здатні ефективно використовувати цифрові інструменти в своїй роботі.

– *Психологічні аспекти.* Постійне використання технологій може викликати цифрову втому серед учнів, що вимагає балансу між традиційними та сучасними методами навчання [2].

Таким чином, дослідження як українських, так і зарубіжних вчених підтверджують важливість інтеграції цифрових технологій у навчальний процес. Ці дослідження демонструють потенціал таких інструментів для покращення успішності учнів, підвищення їх мотивації та адаптації до сучасних викликів. Однак водночас підкреслюється необхідність вирішення таких проблем, як технологічна нерівність, підготовка вчителів і дотримання психологічного балансу у використанні технологій.

Впровадження цифрових технологій в освітній процес НУШ є важливим етапом у підвищенні ефективності навчання. Завдяки використанню сучасних інструментів, таких як інтерактивні платформи, віртуальні лабораторії, освітні додатки та відео-уроки, учні отримують можливість взаємодіяти з навчальним матеріалом у новий, більш динамічний спосіб. Це не лише сприяє кращому засвоєнню знань, але й підвищує їх мотивацію до навчання.

Використання платформ для дистанційного навчання (Google Classroom, Moodle) дозволяє зробити процес навчання більш персоналізованим. Учителі можуть індивідуально підходити до кожного учня, даючи завдання відповідно до його рівня знань. Крім того, такі платформи забезпечують зворотній зв'язок у режимі реального часу, що є важливим для ефективного навчання.

Використання інтерактивних дощок, мультимедійних матеріалів та відеоуроків дозволяє учням занурюватися у навчальний процес і взаємодіяти з матеріалом на більш глибокому рівні. Це робить навчання цікавим і захоплюючим, оскільки учні можуть не лише слухати лекції, але й активно брати участь у процесі. Наприклад, відео-уроки або симуляції віртуальних експериментів допомагають краще засвоїти складні наукові поняття [3, с. 188-193].

Освітні мобільні додатки, такі як Duolingo для вивчення мов або Khan Academy для загальноосвітніх предметів, допомагають учням навчатися у зручному для них темпі. Гейміфікація процесу навчання за допомогою різних освітніх ігор дозволяє учням засвоювати знання через ігрові ситуації, що підвищує їх інтерес до предмету. Гейміфікація також сприяє розвитку таких важливих навичок, як логічне мислення, стратегічне планування та командна робота.

Цифрові інструменти можуть значно спростити процес оцінювання знань учнів. Тести та контрольні роботи, що проводяться онлайн, автоматично оцінюються, що дозволяє вчителям зекономити час і зосередитися на індивідуальних рекомендаціях для кожного учня. Такі системи надають швидкий зворотній зв'язок, що допомагає учням вчасно виправляти помилки [3, с. 194-197].

Отже, використання цифрових інструментів у навчальному процесі НУШ значно підвищує ефективність навчання, робить його цікавішим і доступнішим для учнів. Мотивація школярів зростає завдяки інтерактивним методам, а вчителі отримують можливість більш ефективно

контролювати процес навчання та допомагати учням досягати кращих результатів.

Література

1. Биков В. Ю. Інноваційний розвиток засобів і технологій систем відкритої освіти. 2012. Вип. 29. С. 32-40.
2. Іванюк І. В., Овчарук О. В. Результати онлайн опитування «Готовність і потреби вчителів щодо використання цифрових засобів та ІКТ в умовах карантину: 2021»: аналітичний звіт. Київ : ІТЗН НАПН України. 2021. 55 с.
3. Карплюк С. О. Особливості цифровізації освітнього процесу у вищій школі. Інформаційно-цифровий освітній простір України: трансформаційні процеси і перспективи розвитку. Київ, 2019. С. 188-197.
4. Prensky, M. Digital Natives, Digital Immigrants. On the Horizon, Vol. 9 No. 5. October 2001. MCB University Press, pages 1-6.

УДК 373.3:81.411

Мартін Аліна Миколаївна

докторка педагогічних наук, доцентка,
доцентка кафедри дошкільної та початкової освіти,

Ковальчук Діана Сергіївна

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 013 Початкова освіта,
Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка
(м. Кропивницький, Україна)

ГРА В ОРГАНІЗАЦІЇ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ ПРИРОДНИЧОЇ ГАЛУЗІ

У сучасних умовах активної євроінтеграції України та впровадження реформ набувають актуальності питання модернізації й удосконалення освіти, підвищення якості освітнього процесу. Розв'язання цих завдань стає можливим завдяки впровадженню нових підходів до планування й організації освітнього процесу в початковій школі. Модернізація української освіти передбачає новий погляд на цілі навчання, спрямоване на становлення особистості й створення умов для успішної адаптації дітей до сучасного суспільства. Особистісно орієнтований підхід впливає на всі компоненти системи освіти: освітні та виховні цілі навчання; зміст освіти; технології, методи й прийоми навчання.

Сучасні вимоги до формування особистісного підходу визначалися в дослідженнях таких науковців, як В. Давидов, В. Моляко, Л. Проколієнко, І. Якиманська, В. Столін, В. Шатенко, Т. Титаренко та інших. Психолого-педагогічні аспекти особистісно орієнтованої технології навчання вивчали відомі науковці сучасності О. Асмолов, Г. Балл, І. Бех, Є. Бондаревська, А. Петровський, В. Рибалка. Філософсько-педагогічні аспекти названої

технології у вітчизняній педагогіці досліджували С. Гончаренко, І. Зязюн, О. Киричук, В. Кремень, С. Подмазін, О. Савченко та ін.

Традиційне навчання вже не може бути визначальним у цілісному освітньому процесі. Значущими стають ті складники, які розвивають індивідуальність дитини, створюють необхідні умови для її саморозвитку, самовираження. Освітній процес за особистісно орієнтованого навчання дає змогу кожній дитині на підставі її здібностей, задатків, інтересів і власного досвіду, реалізуватися в навчальній діяльності.

Однією з загальних педагогічних технологій, які впроваджуються в сучасному освітньому середовищі, є технологія особистісно орієнтованого навчання. Сучасна освіта передбачає самостійне навчання дітей, творче розв'язання проблем, уміння опрацьовувати нову інформацію, узагальнювати, робити висновки. Саме на це спрямований особистісно орієнтований підхід у навчанні, основними завданнями якого є:

1) визначення життєвого досвіду кожної дитини, пізнавальних здібностей, рівня інтелекту, інтересів, які необхідно розкрити, а потім розвинути в навчальному процесі;

2) формування позитивної мотивації дітей до пізнавальної діяльності, потреби в самореалізації та самовдосконаленні;

3) озброєння дітей механізмом адаптації, саморегуляції, та самовиховання, необхідних для сучасної людини [1].

Особистісно орієнтованому навчанню притаманні: гуманне суб'єкт-суб'єктне співробітництво всіх учасників освітнього процесу; діагностично-стимулювальний спосіб організації навчального пізнання; діяльнісно-комунікативна активність учнів; проєктування вчителем (а згодом і учнями) індивідуальних досягнень в усіх видах пізнавальної діяльності відповідно до їх віку; найповніше врахування особистісних потреб в доборі змісту, методів, стимулів навчання та системі оцінювання рівня [3]; орієнтація на особистість як на мету, а не засіб її досягнення; ставлення до дитини як до суб'єкта власного розвитку; здійснення навчальної суб'єкт-суб'єктної взаємодії, що ґрунтується на принципах взаєморозуміння й взаєморозвитку [4].

Метою особистісно орієнтованого навчання є створення умов для виявлення пізнавальної активності учнів. Для досягнення цієї мети використовуються різні форми та методи навчальної діяльності, які дозволяють розкрити суб'єктивний досвід вихованців, а саме: створення атмосфери зацікавленості в кожній дитини; стимулювання учнів до висловлювань, використання різних способів виконання завдань без побоювань зробити помилку; використання різноманітного дидактичного матеріалу, який допоможе дитині отримати знання нового навчального матеріалу; створення різноманітних педагогічних ситуацій спілкування, які дають змогу кожній дитині виявляти ініціативу, самостійність, вибірковість у видах роботи для самовираження.

Важливим засобом активізації пізнавальної діяльності учнів, розвитку їх самостійності і мислення є дидактичні ігри. Основна функція цих ігор

полягає в навчанні шляхом конкретних дій (чим ближча ігрова діяльність до реальної ситуації, тим вища її навчально-пізнавальна ефективність). Ці ігри проводяться під час прогулянок, екскурсій і на уроці для узагальнення знань про конкретні об'єкти і явища природи, формування конкретних елементарних понять про природу.

Топографічний диктант. Під диктування вчителя учні в зошиті, а одні з них на класній дошці викреслюють план шляху (текст складає вчитель, використовуючи вивчені умовні знаки плану).

Топографічний лист. За завданням вчителя учні записують складений ними спільно текст, в якому характеризують різні ділянки навколишньої місцевості, і замість об'єктів (болото, яр і т.д.) у відповідних місцях листа малюють умовні топографічні знаки.

Визначення природних зон за ілюстраціями. За завданням вчителя учні підбирають ілюстрації, листівки по природних зонах, стисло характеризують рослинний і тваринний світ. Опис читають на уроці і визначають, яка це природна зона.

На уроках природознавства часто використовують ділові ігри. Ці ігри в освітньому процесі проводяться у формі професійних педагогічних ігор. За призначенням вони поділяються на навчальні та дослідницькі.

Перші спрямовані на імітаційне моделювання реальних процесів і механізмів, які мають місце в професійній діяльності. Дослідницькі ігри, окрім моделювання реальності, дають змогу моделювати певні об'єкти, процеси, механізми з метою їх експериментального вивчення. Прикладом таких ігор є ігри-подорожі, які сприяють глибшому засвоєнню та закріпленню навчального матеріалу, а також допомагають встановлювати взаємозв'язки в природі. Активізація учнів досягається завдяки цікавим сюжетам гри, їхній особистій участі, усним повідомленням та переживанням.

Отже, особистісно орієнтоване навчання дає змогу кожному учню з урахуванням його здібностей, задатків, інтересів, цілей та ціннісних орієнтацій, реалізуватися в пізнавальній та освітній діяльності, сприяючи самопізнанню, самовихованню та самовдосконаленню. Ігри дають вчителю можливість не тільки по новому піднести наукові знання, але і значно розширити засоби для формування і розвитку уявлень і понять учнів про ті або інші природні явища, розвитку інтересу до вивчення природознавства. Такі прийоми дають можливість дітям в захоплюючій, яскравій, ігровій формі засвоювати новий матеріал, збагатити раніше одержані знання.

Література

1. Алендарь Н. Особистісно орієнтовані технології навчання молодших школярів. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Педагогічні науки.* 2016. № 1(1). С. 14-19.
2. Бех М. Особистісно орієнтовані технології навчання в початковій школі. *Початкова школа.* 2017. № 6. С. 36-40.
3. Микитась Т. Особистісно орієнтований підхід в організації освітнього процесу в Новій українській школі. *Директор школи, ліцею, гімназії.* 2018. № 6. С. 92-96.

4. Санченко І. Школа особистісно зорієнтованої освіти. *Управління школою (Осн)*. 2016. № 31/33. С. 33-39.

5. Яценко С. Особистісно орієнтоване навчання: теоретичний та прикладний аспекти. *Проблеми освіти: Наук-метод. зб.* Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. Київ, 2015. Вип. 85. С. 231-237.

УДК 37.015.3(045)

Матявіна Наталія Михайлівна

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 013 Початкова освіта,

Баранюк Ірина Григорівна

кандидатка педагогічних наук, доцентка,
доцентка кафедри дошкільної та початкової освіти,
Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка
(*м. Кропивницький, Україна*)

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ ПЕРШОКЛАСНИКІВ ДО НОВИХ УМОВ ЖИТТЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку української держави пов'язаний із реформуванням не тільки економічної, політичної, геополітичної, але й освітньої сфер. В основі реформування освітньої системи України лежить теза про необхідність створення сприятливих умов для гармонійного розвитку дітей та молоді. Загальновідомою є думка науковців про те, що ефективність освітнього процесу у навчальних закладах залежить від проходження першокласниками етапу адаптації.

Мета статті полягає в узагальненні поглядів науковців на особливості проходження адаптації першокласників до навчання у початковій школі та систематизації труднощів, що пов'язані з цим етапом.

Аналіз актуальних наукових досліджень та публікацій засвідчує, що проблемою адаптації школярів до навчання у новій українській школі цікавляться не тільки психологи, але й педагоги, медики та соціологи. Проблему адаптації першокласників до навчання в школі досліджували Л. Березовська, Л. Божович, Е. Бохорський, Л. Венгер, Л. Виготський, В. Давидов, Д. Ельконін, О. Леонтьєв, О. Морозов, В. Мухіна, Ж. Піаже, С. Рубінштейн, Г. Сел'є, А. Фурман, Г. Хомич, Л. Цеханська, Г. Чуткіна та інші. Психологічні зміни дітей на ранніх етапах розвитку навчальної діяльності відображають процес їх адаптації. За даними наукової літератури (В. Антропов, С. Белічев, М. М. Кольцов, О. Г. Хріпков), можна сказати, що оптимальний період адаптації триває два місяці, але у деяких

дітей він може тривати півроку або рік. Як зазначають М. М. Безруких та С. П. Єфімова, весь перший рік навчання (якщо порівнювати показники наступних етапів навчання) можна вважати періодом нестабільності та сильної регуляції всіх систем організму. Особливу увагу дослідники звертають на залежність процесу адаптації до школи від стану здоров'я. За станом здоров'я адаптація до нових умов життя здійснюватиметься різними способами. Звичайно, першокласники, які раніше відвідували дошкільні заклади, швидше адаптуються до школи, ніж «домашні», вони не звикли довго перебувати в дитячих колективах.

Узагальнюючи погляди науковців на розкриття сутності процесу адаптації школярів можна констатувати, що у свою чергу, тяжкість і тривалість самого процесу адаптації залежить від стану здоров'я дитини до початку систематичного навчання. Здорові діти з нормальною фізичною функцією легше перенесуть шкільний період і зможуть краще справлятися з фізичним і розумовим навантаженням. При будь-якому захворюванні, гострому чи хронічному, функція системи організму затримується, а загальна слабкість погіршить стан центральної нервової системи і призведе до більш серйозної адаптації.

Виклад основного матеріалу. Процес шкільної адаптації першокласників учені розглядають у декількох аспектах:

- біологічному (приспособлення першокласників до нового режиму навчання й життя);
- психологічному (входження до нової системи вимог, пов'язаних із виконанням навчальної діяльності);
- соціальному (входження дитини до учнівського колективу) [1].

Основним показником психологічної адаптації дітей до школи є формування відповідних форм поведінки, встановлення контакту з учнями та вчителями, оволодіння навичками навчальної діяльності. Тому М. М. Безруких, С. П. Єфімова та інші автори досліджували характер поведінки дітей у цих трьох аспектах при проведенні спеціальних досліджень адаптації дітей до школи, а на основі психосоціальної адаптації ці стандарти також аналізували їх особливості. Спостереження за студентами першого курсу свідчать про те, що психосоціальна адаптація може відбуватися по-різному.

Г. Чуткіна виділяє такі адаптаційні рівні першокласників:

- високий — дитина позитивно ставиться до школи, її правил і вимог. Навчальний матеріал засвоює легко. Глибоко й повно опановує програмовий матеріал, розв'язує ускладнені задачі, чемна, уважно вислуховує вказівки, пояснення вчителя. Доручення виконує охоче і сумлінно, без зовнішнього контролю. Виявляє високу зацікавленість до самостійної роботи, готується до всіх уроків. Має у класі позитивний статус;

- середній — дитина позитивно ставиться до школи, відвідування уроків не спричиняє негативних переживань. Розуміє навчальний матеріал, коли вчитель пояснює його досить детально й наочно. Засвоює основний зміст програми з усіх навчальних предметів, самостійно розв'язує типові задачі. Зосереджена й уважна під час виконання завдань, доручень, вказівок учителя, разом з тим потребує контролю з боку дорослого. Зосередженою буває лише тоді, коли робить щось цікаве для себе. Майже завжди готується до уроків і виконує домашні завдання. Доручення виконує сумлінно. Дружить з багатьма однокласниками;

- низький — дитина негативно або байдуже ставиться до школи. Спостерігаються порушення дисципліни. Самостійна робота з підручником викликає труднощі, під час виконання самостійних завдань не виявляє до них інтересу. Для розуміння нового матеріалу потребує значної допомоги дорослих. До уроків готується нерегулярно, потребує постійного контролю, систематичних нагадувань з боку вчителя і батьків. Доручення виконує під контролем і без особливого бажання [2].

Узагальнюючи погляди науковців можна констатувати, що одним із основних критеріїв, що характеризує процес навчання та адаптації системи, є зміна здоров'я дітей та його показників під впливом навчального навантаження. Легка адаптація і, певною мірою, помірна адаптація можна вважати природною реакцією дитячого організму на зміну умов життя. Важкий процес адаптації свідчить про те, що першокласники фізично перевантажені і надто багато вчать.

Висновки і перспективи дослідження. Узагальнюючи викладений матеріал, можна констатувати, що під час адаптації дитини до систематичного навчання в школі відбуваються суттєві зрушення в пізнавальній, мотиваційній, емоційно-вольовій сферах дитини.

У процесі адаптації виникають труднощі, в основі яких лежать об'єктивні та суб'єктивні передумови. Перспективу подальших досліджень вбачаємо в розробці програми соціально психологічного тренінгу, спрямованого на полегшення протікання процесу адаптації першокласників до систематичного навчання в школі.

Література

1. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія: навч. посібник. *Центр учбової літератури*. Київ, 2007. 392 с.
2. Чуткіна Г. М. Адаптація першокласників до нових умов життя. Львів, 2019. 17 с.
3. Адаптація дітей у 1 класах. *Шкільний світ*. Київ, 2008. 128 с.
4. Довідник з практичної психології (на допомогу студентам-випускникам під час підготовки до державних екзаменів): навчально-методичний посібник за ред. Г.О. Горської. Кіровоград: 2010. 228 с.

Медвідь Яна Юріївна

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 013 Початкова освіта,
Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка
(м. Кропивницький, Україна)

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПОЄДНАННІ З ФОЛЬКЛОРОМ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ ДЛЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Освіта є основним чинником розвитку суспільства, особливо у сучасних умовах глобалізації та швидкого технічного прогресу. Нова українська школа (НУШ) ставить за мету формування гармонійно розвиненої особистості, здатної критично мислити, швидко адаптуватися до змін та активно користуватися новітніми технологіями. Фольклор, як частина культурної спадщини України, може стати важливим елементом освітнього процесу, сприяючи формуванню національної ідентичності. У цьому контексті поєднання інноваційних технологій з фольклором у навчанні молодших школярів має значний потенціал для розвитку творчих здібностей та емоційного інтелекту дітей.

Фольклор є невід'ємною частиною національної культури, яка відіграє важливу роль у формуванні ціннісних орієнтацій та національної свідомості дітей. Його застосування в освітньому процесі є потужним засобом впливу на емоційний та інтелектуальний розвиток молодших школярів. Інноваційні технології можуть значно підсилити ефективність навчання, роблячи навчальний процес більш інтерактивним та цікавим для учнів. У поєднанні з фольклором інноваційні методи дозволяють створити нові підходи до навчання, що відповідають цілям і завданням Нової української школи (НУШ).

Інноваційні технології стають дедалі важливішими в освітньому процесі, оскільки вони дозволяють зробити навчання більш цікавим, інтерактивним та ефективним. У початковій школі технології допомагають дітям краще засвоювати матеріал через візуалізацію, інтерактивні ігри, а також через використання додатків для розвитку мовленнєвих та математичних навичок.

Інноваційні технології в НУШ включають:

- Використання мультимедійних презентацій, інтерактивних дошок, мобільних додатків.
- Використання цифрових освітніх платформ для дистанційного навчання.
- Створення віртуальних екскурсій або відео-контенту з національною культурною тематикою.

Фольклор — це багатий світ традицій, звичаїв, казок, пісень та легенд, що передавалися з покоління в покоління. Він має виховну функцію, адже сприяє передачі моральних цінностей, формуванню етичних норм, любові до рідної землі та поваги до історії. У початковій школі вивчення фольклору допомагає розвивати у дітей відчуття національної ідентичності та належності до культурної спадщини своєї країни.

Інноваційні технології дозволяють по-новому осмислити викладання фольклору, зробивши його ближчим і зрозумілішим для дітей молодшого віку. В інтеграції фольклору з технологіями можна використовувати такі методи:

- Інтерактивні мультимедійні казки: за допомогою анімації та інтерактивних елементів діти можуть брати участь у подіях казок, обирати хід подій або впливати на результат історії.

- Освітні ігри з елементами фольклору: навчальні додатки, які включають завдання на основі українських казок, пісень чи прислів'їв.

- Проекти з доповненою реальністю (AR): використання AR-додатків для "оживлення" персонажів народних казок або історичних подій, що допомагає краще запам'ятовувати інформацію через візуалізацію та інтерактивність.

- Фольклорні відеоуроки: створення відео на тему українських традицій, свят, які можна використовувати як частину освітнього процесу.

Поєднання фольклору з новітніми технологіями дає змогу:

- Розвивати уяву та креативність учнів.

- Покращувати мотивацію до навчання завдяки інтерактивному та цікавому підходу.

- Формувати емоційний інтелект, оскільки діти глибше переживають культурні образи через візуалізацію та взаємодію.

- Поглиблювати знання з національної історії та культури, розвивати відчуття патріотизму.

Використання технологій у поєднанні з фольклором вимагає підготовки педагогів, здатних ефективно інтегрувати цифрові інструменти у навчальний процес. Важливими кроками для успішного впровадження є:

- Навчання вчителів використанню нових технологій.

- Розробка відповідних методичних матеріалів.

- Створення освітніх програм, які поєднують фольклор з технологіями.

Отже, інноваційні технології у поєднанні з фольклором у процесі навчання молодших школярів відкривають нові можливості для розвитку дітей. Інноваційні технології забезпечують більш ефективний, індивідуалізований підхід до навчання, що відповідає принципам НУШ. Це не лише робить освітній процес більш цікавим і ефективним, а й допомагає формувати особистість, яка має глибоке розуміння своєї культури та водночас здатна адаптуватися до викликів сучасного світу. Поєднання технологій з українським фольклором формує не лише освітні, а й

морально-етичні основи, виховуючи в дітей почуття національної ідентичності та любові до рідної культури.

Література

1. Державний стандарт початкової освіти. - МОН України, 2018.
2. Кузьмінський, А. І. Педагогічні технології у сучасній школі. Київ: Академвидав, 2017.
3. Стельмахович, М. Українська народна педагогіка. Київ: Освіта, 1996.
4. Нова українська школа: путівник для вчителя. – Київ: МОН України, 2018.
5. Гончаренко, С. Інноваційні технології у навчальному процесі. – Київ: Генеза, 2020.
6. Ходанич, Л. М. Фольклор як засіб виховання молоді. Ужгород: Патент, 2019.
7. Вовк, В. Гейміфікація в освіті: як зробити навчання захоплюючим. Освітній простір, 2021.

УДК 373.3.091.33:793.7(045)

Мітірєва Анастасія Михайлівна

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 013 Початкова освіта,
Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка
(м. Кропивницький, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕС ОЗНАЙОМЛЕННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ З ПРИРОДОЮ

Сучасна освітня політика нашої країни реалізується нормативною базою та інноваційними процесами побудови системи освіти що супроводжується створенням і впровадженням педагогічних інновацій в освітній процес. Проте, часто за жагою впровадження багатьох інновацій, нівелюється важливість врахування вікових особливостей та потреб молодших школярів. Унаслідок чого виникає перевантаження освітнього процесу, він стає нецікавим, складним для дітей, матеріал гірше засвоюється, знижується пізнавальний інтерес та пізнавальна активність.

Для учнів початкових класів, особливо першокласників важливим видом діяльності залишається гра. Тому, вчитель повинен впроваджувати ігрові технології в освітній процес початкової школи з метою підвищення його ефективності через подачу матеріалу в цікавій формі.

Сутність ігрових технологій та їхнє впровадження у початкову ланку освіти досліджували ряд вчених, зокрема К. Волохата, П. Копосов, А. Крамаренко, І. Мозуль, В. Паламарчук та ін. Проте питання особливостей особливості впровадження ігрових технологій у процес ознайомлення учнів початкової школи з природою вивчено недостатньо.

Метою дослідження є окреслення особливостей впровадження ігрових технологій у процес ознайомлення учнів початкової школи з природою.

Насамперед варто зазначити, що впровадження ігрових технологій у процес ознайомлення учнів початкової школи з природою вимагає гнучкості методики їх використання: знань, умінь і певних навичок педагога, творчого підходу до побудови уроку; усвідомлення педагогом ролі змісту освітнього матеріалу; розуміння вікових та психологічних особливостей дітей класу; творче володіння методикою впровадження ігор у структуру уроку [5, с. 69-71].

Під час організації гри повинні брати участь усі учні класу – якщо один або декілька учасників біля дошки здійснюють ігрову діяльність, то інші – мають виконувати роль суддів, учителя і т. д.

Також варто пам'ятати, що характер ігрової діяльності зумовлений місцем гри на уроці або у системі уроків. Їй характерні певний темп, ритм, тому довгі пояснення або велика кількість зауважень дисциплінарного характеру недоцільні [2, с. 148].

Як зазначає І. Мозуль, використовувати ігрові технології на уроках природознавчого циклу потрібно систематично та цілеспрямовано, розпочинаючи з найпростіших ігрових ситуацій, посильних для кожного учня.

Важливо також враховувати готовність дітей до гри, розуміння постановки її завдань, контролю дій її учасників [4, с. 134-136].

Існує певна складність застосування гри в освітньому процесі, що пов'язана з такими її нюансами як: двопланова поведінка, відсутність персональної відповідальності кожного за наслідки дій, спрощене уявлення про реальність. Це вимагає від учня зусиль для входження у гру, а від вчителя забезпечення орієнтування дітей на її результати [7, с. 1215].

Загалом потрібно організовувати гру під час освітнього процесу, дотримуючись таких обов'язкових етапів: 1) орієнтація – презентація теми, завдання тощо; 2) підготовка до проведення гри – пояснення сценарію озподіл ролей між учасниками; 3) проведення гри; 4) підсумки – оглядова характеристика гри, обговорюючи її складнощів, рефлексія [3, с. 504-505].

Окрім цього, при побудові уроку з використанням ігрових технологій, вчитель повинен враховувати, що:

- сам педагог не повинен очолювати гру, або мати в ній авторитетної ролі, він лише виконує функцію фасилітатора гри;
- взаємодією учасників повинна бути створення освітня ситуація;
- повинна реалізуватись персоналізація ігрового навчання;
- атмосфера гри повинна надавати сприятливі можливості для активності школярів;
- в учасників гри наявне спільне завдання – аналіз ситуації, а також ухвалення рішень згідно до наданої кожному з них ролі;
- гра повинна бути гнучкою: учні повинні мати змогу розв'язувати завдання різної складності, відповідно до наявних знань та потреб;

• важливим є забезпечення у грі трансформацію природи на об'єкт духовних потреб особистості – бажань, намірів, спрямувань, вільних від корисливості та шкідливості [1, с. 362].

У свою чергу, Т. Пашанова та А. Яновська наголошують, що важливою особливістю впровадження ігрових технологій в освітній процес ознайомлення учнів початкової школи з природою є діяльнісний підхід до організації та впровадження ігрових технологій – через дослідницькі ігри, ігри з предметами, ігри тощо. Адже як зазначають дослідниці: «Освітній процес відбувається ефективніше, коли молодші школярі створюють матеріальні предмети в реальному світі» [6, с. 65].

За дотримання всіх зазначених умов, гра реалізує мету природничої освіти. Поєднання освітньої інформації з емоційним забарвленням, яке дає гра, забезпечує якісне сприйняття матеріалу, викликає розумову і творчу діяльність та створює умови для творчого розвитку підростаючої особистості.

Отже, важливо розуміти та враховувати у педагогічній діяльності особливості впровадження ігрових технологій у процес вивчення природознавства молодшими школярами. Насамперед, впровадження ігрових технологій під час уроків курсу «Я досліджую світ» вимагає гнучкості методики їх впровадження, контролю мотивації та самооцінки дітей педагогом, залучення всіх учнів класу у гру, забезпечення навчального навантаження гри тощо. Також існує певна складність використання гри в освітньому процесі, які повинен враховувати вчитель.

Література

1. Волохата К. М., Телега Л. Д. Екологічні ігри на уроках природознавства як засіб формування екологічної культури молодших школярів. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : Педагогіка і психологія*. Вінниця : Планер, 2013. Випуск № 39. С. 360-362.
2. Копосов П. Г. Нова українська школа: дидактичні особливості організації навчально-ігрової діяльності учнів 1-2 класів : навчально-методичний посібник. Харків : Фабула, 2021. 160 с.
3. Крамаренко А. М., Ісланкіна Є. О., Долгих І. В. Використання дидактичних ігор на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ». *Актуальні питання сучасної науки, суспільства та освіти* : Матеріали VIII Міжнародна науково-практичної конференції (26-28 лютого 2022 р.). Харків, НПП «Sciconf», 2022. С. 501-508.
4. Мозуль І. В. Професійна підготовка майбутніх учителів початкової школи до навчання природознавства молодших школярів в освітній системі університету. *Теоретичні питання культури, освіти та виховання* : збірник наукових праць. Київ : Видавництво-центр КНЛУ, НМАУ, 2015. Випуск 51. С. 133-137.
5. Паламарчук В. Ф. Першооснови педагогічної інноватики. Київ : Знання України, 2005. 420 с.
6. Пашанова Т., Яновська А. Ефективність використання ігрових та діяльнісних методів навчання в освітньому процесі початкової школи. *Розвиток професійної компетентності педагогічних працівників в умовах неперервної освіти* : науково-методичний вісник. Кропивницький : КОППО імені Василя Сухомлинського, 2022. Випуск № 58. С. 64-68.
7. Хом'як О., Міськова Н., Максимчук Н. Особливості застосування ігрових технологій на уроках «Я досліджую світ» у початкових класах НУШ. *Вісник науки та*

УДК 378.147

Нікітіна Олена Олександрівна

кандидатка педагогічних наук, доцентка,
доцентка кафедри дошкільної та початкової освіти,
Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка
(м. Кропивницький, Україна)

ТЕХНІКИ ФОРМУВАННЯ РЕФЛЕКСИВНИХ УМІНЬ І НАВИЧОК У ПРОЦЕСІ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ НУШ

Реалізація концептуальних положень НУШ передбачає рефлексійний етап як передумову створення розвивального освітнього середовища на уроці. Сучасний учитель акцентує увагу не лише на процесі формування нових знань у здобувачів, а й на усвідомленні учнями того, як вони навчаються. Рефлексія допомагає учням сформулювати отримані результати, по-новому визначити цілі подальшої роботи, скоригувати траєкторію свого подальшого розвитку.

У практиці початкової школи використовується навчальна рефлексія. Її мета полягає у тому, щоб розвивати емоційну сферу та мотивувати дитини до навчання; вчити організовувати навчальну діяльність, оцінювати хід і зміст діяльності, залучати здобувачів до активної пізнавальної діяльності. Важливою умовою є формування у дітей уміння встановлювати і усвідомлювати причини успіхів та невдач, здатність конструктивно діяти навіть у ситуаціях розчарування.

Рефлексію необхідно проводити в період формування нових знань і способів дії у формі: рефлексивних запитань, спрямованих на закріплення навчальної інформації, або аналіз її важливості та практичної цінності; побудови та усвідомлення самого алгоритму пошуку нових знань і збирання в спільну скарбничку зрозумілого, сприйнятого та запам'ятованого. Після уроку в учня має зафіксуватися результат у вигляді логічного ланцюжка міркувань і здатністю порівнювати свої способи і методи дії під час вирішення певного навчального завдання та критично їх оцінювати.

Для оптимізації освітнього процесу застосовують рефлексію діяльності. Учні навчаються осмислювати хід роботи з навчальним матеріалом (методи, прийоми, вправи). Концепцією розвивального навчання передбачено формування в учнів уміння працювати у різних формах діяльності: індивідуальній, груповій, колективній. У ході реалізації

колективної навчальної діяльності рефлексія у вигляді контрольної оцінювальної діяльності в групі передбачає включення кожного учня в дію взаємоконтролю і взаємооцінки. Вчителі використовують оціночні карти. На цьому етапі ефективними можуть стати *техніки «Дві зірки й побажання» та «Долоньки»*. Саме побажання, а не зауваження дозволяють формувати позитивні мотиви навчання [2, с. 53-54].

Учителів-практиків і сьогодні турбує запитання «Як зробити так, щоб оцінювання не знецінилося?». На нашу думку, запровадження системи формувального оцінювання в Україні відбулося швидко і наше суспільство не було готове до його впровадження з урахуванням тих концептуальних ідей, які воно передбачає. Для успішної реалізації контрольної оцінювальної діяльності в НУШ важливо розуміти і враховувати три базові компоненти оцінювання: оцінювання для навчання; оцінювання навчання; оцінювання як навчання – рефлексія. Використання самооцінювання, щоб розуміти свої реальні показники без допомоги вчителя. Формувальне оцінювання чудова можливість переорієнтувати суспільство на якість набутих знань. У практиці роботи вчителів початкових класів будь-який вид діяльності на уроці може бути використаний для навчання дітей рефлексії. Розглянемо конкретні приклади:

1. У ході рефлексивної бесіди вчитель звертається до учнів із запитаннями: «*Чому ми помилились?*», «*Який інший варіант рішення ми могли би з вами вибрати?*», «*Що ми з вами робили, щоб досягти запланованого результату?*» і т. д. Так педагог стимулює їх до активності, самостійності суджень, відстеження своїх навчальних дій і співвіднесення їх із поставленими задачами.

2. Прийом «*Доведіть, що моє твердження вірне або невірне...*» допомагає вчителю спонукати дітей до самостійних висновків і суджень.

3. *Навчальне коментування написання тексту* (розв'язування задачі, обчислення виразу тощо) полягає у тому, що під час фронтальної роботи один з учнів, виконуючи практичні дії, одночасно пояснював їх, посилаючись на конкретне правило, закон, теорему.

4. Необхідно пропонувати учням завдання, які вимагають не тільки дій «за правилом», за алгоритмом, а й *самостійності суджень, висновків, гнучкості мислення, здатності відійти від стереотипів*.

5. Спонування учнів до пошуку варіантів вирішення навчальної задачі та залучення їх до пошукової і творчої діяльності (*Запропонуй свої способи вирішення проблеми...*).

6. Учням пропонують зробити самоперевірку виконаних завдань, співставити їх із текстом підручника, хрестоматії, довідника тощо, з еталоном відповіді або розв'язком задачі, перфокарти.

7. Дається самостійне творче завдання, при виконанні якого діяльність учня суворо не регламентується. Однак учневі пропонуються деякі орієнтири у здійсненні цього завдання.

8. Учнів спонукають ставити запитання однокласникам, учителю. Варто заохочувати різні запитання: із пройденого матеріалу; з конкретної

теми; запитання, що допомогли би учневі розширити відповідь; запитання, які допомагають у матеріалі виявити головне, порівняти факти тощо.

9. Тестові завдання із предмета також корисні для навчання «відстеженню» своїх знань.

10. Делегування ролей учням означає проходження принципово індивідуально-рольової участі школярів в освітньому процесі.

Техніка «Перевірка помилковості розуміння» полягає у тому, що вчитель навмисно дає учням типові помилкові поняття або передбачувані помилкові судження, а потім просить висловити свою згоду або незгоду зі сказаним і пояснити свою точку зору.

Техніка «Формувальне опитування» – це форма перевірки знань учнів, коли педагог задає додаткові уточнюючі запитання, які дозволяють дитині проаналізувати, узагальнити, зробити висновки з пройденого матеріалу.

Техніка «Трихвилинна пауза». Педагог дає учням можливість обміркувати поняття, цілі уроку, зв'язати з попереднім матеріалом, знаннями і досвідом, а також з'ясувати незрозумілі моменти: *Я змінив своє ставлення до ... Я дізнався більше про ... Я здивувався тому, що ... Я відчув ... Я ставився ...*

Використання методики «Тижневі звіти» дозволяє забезпечувати швидкий зворотний зв'язок, за допомогою якого учні повідомляють, чого вони навчилися за тиждень і які труднощі у них виникли.

Техніка «Сигнали рукою». Учитель зупиняє пояснення і просить учнів показувати йому сигнали рукою, які свідчать про розуміння або нерозуміння матеріалу. Учитель задає уточнюючі питання: *«Що саме ви зрозуміли?»*.

Техніка «Вихідний квиток» проводиться на початку дня (або окремого заняття).

Техніка «Дерево успіху» використовується для самооцінки. Учні мають набір паперових листочків (можна трьох (червоний, жовтий, зелений), можна чотирьох кольорів (додаються листочки білого кольору) та аркуш з намальованим деревом. Учитель озвучує критерії оцінювання (очікувані на уроці результати, правила роботи в групі тощо). Учні оцінюють ступінь своєї відповідності озвученим критеріям.

Техніка «Скарбничка моїх успіхів» особливо актуальна на етапі, коли дитина ще не вміє писати. Після уроків кожного дня дитина обговорює з батьками, яких успіхів вона досягла сьогодні. Батьки на аркуші ставлять дату і записують, у чому саме полягає успіх / успіхи. Наприкінці тижня скарбничка відкривається, дитина з батьками оглядає та обговорює накопичені «скарби».

Технологія створення портфоліо активно застосовується в сучасній практиці вчителів як спосіб фіксування, акумуляції та оцінки індивідуальних досягнень учня [1].

Отже, організація навчальної діяльності молодших школярів повинна передбачати умови для стимулювання осмислення і переосмислення власного досвіду, тобто забезпечувати рефлексію їхньої навчальної

діяльності. Важливо, щоб і вчитель, і здобувачі вчилися аналізувати свою роботу, свої успіхи; навчалися об'єктивно оцінювати свої можливості і бачити способи подолання труднощів, досягнення більш високих результатів. Формувальне оцінювання – це оцінювання, яке мотивує дітей вчитися.

Література

1. Бабаян Ю. О., Матенко Ю. О. Формування мотиваційної сфери у молодших школярів. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О Сухомлинського*. Серія: Психологічні науки, 2014. № 12, С. 22-25.
2. Навчально-методичний посібник «Нова українська школа: теорія і практика формувального оцінювання у 1-2 класах закладів загальної середньої освіти» / Олена Фідкевич, Наталія Бакуліна. К.: Генеза, 2019. 64 с.
3. Формувальне оцінювання в освітньому процесі початкової школи : навчально-методичний посібник. Видання 2-е, перероблене та доповнене / автори-укладачі : Н. Б. Ларіонова, Н. М. Стрельцова. Харків : Друкарня Мадрид, 2020. 83 с.
4. Хурінайнен-Косунен А., Палмквіст Р. Матеріали тренінгу для тренерів НУШ «Педагогіка початкової школи: фінський досвід». Модуль 3. «Практика та інструменти оцінювання в школі». 16–18 жовтня 2019 р. м. Київ.
5. 18 Formative Assessment Examples Elementary Students Love as Much as Teachers Do. J. Sager (2023) URL: <https://www.teachstarter.com>
6. What Is Formative Assessment? Examples And Types Of Formative Assessment By Nitin Sharma | Formative Assessment, Higher Education | 29 December, 2023 URL: <https://www.hurix.com/what-is-formative-assessment-examples-and-types-of-formative-assessment/>

УДК 37.091.33:004.032.6]:373.3.016

Овдій Сергій Михайлович

вчитель географії,

Черкаська спеціалізована школа І-ІІІ ступенів №33 ім. В. Симоненка
Черкаської міської ради Черкаської області
(м. Черкаси, Україна)

ІНТЕРАКТИВНІ ЕЛЕКТРОННІ ПОСІБНИКИ У ФОРМАТІ ФЛІПБУКІВ ЯК ІННОВАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ НУШ

Сучасна освіта вимагає впровадження інноваційних технологій, які відповідають вимогам Нової української школи (НУШ) та сприяють підвищенню якості навчального процесу [1, 2]. Однією з таких технологій є створення та використання інтерактивних електронних посібників у форматі фліпбуків.

Метою дослідження є вивчення ефективності використання інтерактивних електронних посібників у форматі фліпбуків у навчальному процесі НУШ та їх впливу на підвищення якості освітньої діяльності.

Фліпбуки – це цифрові книги, які поєднують текстову інформацію з мультимедійними елементами (відео, анімації, інтерактивні вправи) та зручною навігацією [3]. Вони створюють імерсивний та захопливий досвід для учнів, підвищуючи їхню зацікавленість та мотивацію до навчання.

Теоретичною основою для створення таких посібників є концепції мультимедійного навчання, конструктивізму, залученості в навчанні та адаптивного навчання [4, 5]. Ці підходи сприяють активній ролі учня у процесі здобуття знань та врахуванню індивідуальних потреб.

Для практичної реалізації концепції інтерактивних електронних посібників було обрано сервіс «Heuzine Flipbooks» [6], який надає широкі можливості для інтеграції різноманітних інтерактивних елементів в електронний формат. Цей вибір дозволив ефективно втілити теоретичні засади в конкретний навчальний продукт. У рамках дослідження було розроблено пілотний посібник з географії на тему «Африка: материк між північним та південним тропіком» [7]. Процес створення включав ретельний відбір та структурування навчального матеріалу, а також інтеграцію різноманітних мультимедійних компонентів. В результаті посібник охоплює широкий спектр тем, представлених у вигляді логічно структурованих модулів. Для посилення освітнього впливу та відповідності принципам НУШ, до складу посібника було включено багатий візуальний контент: ілюстрації, 3D-моделі, відеоматеріали, а також інтерактивні тестові завдання для самоперевірки знань.

Результати впровадження фліпбуків у навчальний процес показали значне підвищення рівня засвоєння знань учнями. Порівняльний аналіз успішності демонструє помітне зростання середніх показників з географії при використанні інтерактивних електронних посібників у форматі фліпбуків порівняно з традиційними методами навчання.

Аналіз результатів вхідного та підсумкового тестування показав суттєве збільшення кількості учнів з високим рівнем ключових компетентностей, зокрема інформаційно-комунікаційної та цифрової. Спостерігається значне зменшення кількості учнів з початковим рівнем компетентностей та помітне збільшення кількості учнів з високим рівнем.

Опитування учнів виявило, що більшість з них відзначила значне зростання зацікавленості предметом після впровадження інтерактивних посібників [8]. Це свідчить про підвищення мотивації до навчання та залученості учнів до освітнього процесу.

Висновки: Створення та використання інтерактивних електронних посібників у форматі фліпбуків є ефективною інноваційною технологією, яка відповідає вимогам НУШ. Вона сприяє підвищенню якості освітньої діяльності, розвитку ключових компетентностей учнів та модернізації навчального процесу відповідно до сучасних тенденцій розвитку інформаційного суспільства.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці методичних рекомендацій щодо створення та використання фліпбуків для

різних предметних галузей НУШ, а також у вивченні довгострокового впливу цієї технології на академічні досягнення учнів.

Література

1. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: Монографія. Київ: Атіка, 2009. 684 с.
2. Бібік Н. М. Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз застосування. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи* : бібліотека з освітньої політики / під заг. ред. О. В. Овчарук. Київ : К.І.С., 2004. С. 47-50.
3. Мирошниченко В. О. Використання сучасних інформаційних технологій: формування мультимедійної компетентності : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 296 с.
4. Михайліченко М. В., Рудик Я. М. Освітні технології : навч. посіб. Київ : ЦП «КОМПРИНТ», 2016. 583 с.
5. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / за ред. В. Г. Кременя, В. П. Андрущенко, В. І. Лугового. Київ : Педагогічна думка, 2008. 256 с.
6. Heyzine. Flipbook maker : веб-сайт. URL: <https://heyzine.com/> (дата звернення: 12.10.2024).
7. Овдій С. М. Африка: материки між північним та південним тропіком : електрон. навч. посіб. Черкаси, 2024. URL: <https://heyzine.com/flip-book/940f2456c0.html> (дата звернення: 12.10.2024).
8. Звіт про проведення опитування щодо ефективності використання інтерактивних електронних посібників у форматі фліпбуків / Черкаська спеціалізована школа І-ІІІ ступенів №33 ім. В. Симоненка. Черкаси, 2024. URL: <http://surl.li/apaidf> (дата звернення: 13.10.2024).

УДК 373.31:004

Огіренко Інна Анатоліївна

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта,
Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка
(м. Кропивницький, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Внаслідок модернізації, інформатизації сучасного світу, сучасні діти з раннього віку взаємодіють з інноваційними технологіями та гаджетами. «Віртуальний» світ є дуже привабливим для дитини, адже пропонує динамічну, яскраву реальність, яка задовольняє її потреби.

Така взаємодія молодших школярів з інформаційним простором насамперед зумовлює зміни в особливостях реалізації пізнавальних процесів нового підростаючого покоління, що відображається і на побудові освітнього процесу початкової школи. Тому, вчитель повинен

використовувати інтернет-ресурси в освітньому процесі початкової школи з метою підвищення його ефективності.

Використання інтернет-ресурсів в освітньому процесі навчання математики молодших школярів стало об'єктом праць дослідників: В. Андрієвської, В. Бикова, О. Гриб'юк, О. Онопрієнко, С. Скворцової та ін.

Метою дослідження є окреслення особливостей використання інтернет-ресурсів на уроках математики в початковій школі.

Під поняттям інтернет-ресурси в освіті розуміють сукупність довідкових даних, графічних, текстових, мультимедійних матеріалів, поданих у електронній формі, наявні у комп'ютерних мережах та призначені для відтворення із застосуванням електронних цифрових засобів [2, 3].

Їх класифікують за різними критеріями. Узагальнивши, можна виділити наступні їх типи: культурно-освітні сайти, довідкові інтернет-ресурси, електронні онлайн-видання, освітньо-практичні інтернет-ресурси, мобільні додатки, мультимедійні електронні додатки (застосунки), організаційно-допоміжні ресурси, електронні ресурси для дистанційного навчання [4].

Існує ряд переваг використання інтернет-ресурсів на уроках математики у початковій школі. Дослідниці В. Андрієвська та Н. Олефіренко виокремлюють серед них такі: розширення можливості подачі нового математичного матеріалу, введення складних математичних завдань, що можуть містити декілька способів розв'язання, надання своєчасної допомоги, організація практичної діяльності з об'єктами вивчення, організація планомірної і систематичної самостійної роботи учнів на уроці математики [1, 4-5].

Для того, щоб використання інтернет-ресурсів у освітньому процесі було успішним, учитель при підготовці до уроку повинен враховувати певні аспекти.

Оскільки, основна перевага використання інтернет-ресурсів у навчанні – це позитивний вплив на пізнавальну сферу дітей, онлайн-ресурс повинен бути спрямований, перш за все, не на відтворення чи запам'ятовування конкретного матеріалу, інформації тощо, а на пізнавальну освітню діяльність загалом. Яка б, у свою чергу, підвищувала позитивну мотивацію учнів та інтерес до навчання, а також сприяла б їхньому активному залученню в освітній процес та розвитку навичок ХХІ століття [3, 16].

Цифрові засоби дають високу якість зображень оточуючих об'єктів та їх образів – геометричних фігур, дають змогу всебічно розглянути ці об'єкти. Проте не варто забувати про їхній негативний вплив – сприймання дитиною яскравої динамічної картини, яку забезпечує віртуальне середовище, погано впливає на розвиток пізнавальних процесів, насамперед, сприймання. Тому використання інтернет-ресурсів повинно бути дозованим і керованим з боку педагога. Також повинні враховуватися

психологічні базиси освітнього процесу, зокрема, співвідношення зорового і смислового поля, ступінь використання символічних засобів. Оскільки у віці 6-7 років в учнів добре розвинене зорове сприйняття, то ця функція визначається ефективною диференціацією [6, 162-163].

Важливим є також врахування вікових та індивідуальних особливостей учнів при побудові уроку з використанням інтернет-ресурсів. Для індивідуалізації освітнього процесу через диференціацію потрібно передбачити декілька освітніх рівнів та контролю при розробленні системи вивчення математики з використанням інтернет-ресурсів.

Вагоме значення тут має не темп роботи, а самостійний вибір «маршруту» при роботі в комп'ютерному середовищі, залежно від базової підготовки у змісті запропонованої теми, а також можливості зрозуміти матеріал на певному рівні подання. За такої організації освітнього процесу, перевагу варто надавати завданням за ступенем складності, без урахування вагового коефіцієнта в оцінюванні результату роботи. До того ж в наданні допомоги школяреві важливішим є пояснення, а не підказка [5, 55].

Одними з найбільш важливих є врахування вимог до підбору інтернет-ресурсів. Перш за все, вони повинні відповідати санітарно-гігієнічним вимогам, бути зрозумілими, інформативними, реалізувати програмові вимоги, відповідати міжнародним стандартам, бути варіативними, адаптивними, нести ігрове забарвлення тощо.

Дослідники С. Скворцова, О. Онопрієнко, Т. Бріцкан виділяють такі вимоги до інтернет-ресурсів при вивченні математики: його можливості для розробки вправ до всіх розділів початкового курсу математики; наявність достатньої кількості платформ для урізноманітнення інтерактивних вправ; привабливе оформлення за допомогою ілюстрацій, рисунків, графіків, діаграм, аудіо- та відеоматеріалів тощо; можливість створення в інтерактивних вправах анімацій, динамічності та спеціальних ефектів; можливість створення диференційованих вправ за рівнями складності; можливість подання серії інтерактивних вправ за складності; доступний та простий алгоритм проходження інтерактивних вправ; доступність функцій сервісу українською мовою; мінімізація можливості випадкових дій під час вибору відповіді; наявність можливості миттєвого та покрокового контролю перебігу розв'язування завдання дітьми; можливість виконувати інтерактивні вправи в режимі офлайн; змога подальшої роботи з результатами виконання завдань [6, 166-167].

Отже, для того, щоб освітній процес навчання математики, побудований з використанням інтернет-ресурсів, був ефективним, потрібно враховувати особливості його організації. Насамперед, вони зумовлені віковими та індивідуальними особливостями учнів. Важливими є індивідуалізація та диференціація роботи з інтернет-ресурсами, підбір комфортного темпу роботи, складності завдань та ресурсів, врахування інтересів дітей тощо.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розробці системи роботи з вивчення математики з використанням інтернет-ресурсів та її перевірки.

Література

1. Андрієвська В., Олефіренко Н. Інформаційно-комунікаційні технології – як засіб навчання математики у сучасній початковій школі. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти*. Кропивницький: КДПУ, 2016. Випуск 10 (2). С. 3-7.
2. Биков В. Ю., Лапінський В. В. Методологічні та методичні основи створення і використання електронних засобів навчального призначення. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. Київ: НАПН, 2012. Випуск № 2 (98). С. 3-6.
3. Концепція створення освітніх онлайн-ресурсів для дітей молодшого шкільного віку / Ю. Гайдученко та ін.; за ред. Н. Лебідь. *Український інститут розвитку освіти*. 2022. 36 с. URL: <https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2022/09/vsho-konczepczyia.pdf> (дата звернення: 06.05.2024).
4. Наказ МОН України № 1060 від 01.10.2012 «Про затвердження Положення про електронні освітні ресурси». *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1695-12#Text> (дата звернення: 30.04.2024).
5. Система психолого-педагогічних вимог до засобів інформаційно-комунікаційних технологій навчального призначення: монографія / О. Гриб'юк та ін.; за ред. М. І. Жалдака. Київ: Атіка, 2014. 172 с.
6. Скворцова С., Онопрієнко О., Бріцкан Т. Особливості навчання математики в початковій школі дітей цифрового покоління. *Проблеми сучасного підручника: збірник наукових праць*. К. 2020. Випуск 25. С. 160-181.

УДК 373.3.091.32

Павленко Марія Богданівна

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 013 Початкова освіта,
Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка
(м. Кропивницький, Україна)

ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Проблема, її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Сучасний етап розвитку української освіти вирізняється системним реформуванням, модернізацією змісту, активним пошуком нових стратегій, методів і прийомів навчання. Відтак важливим завданням сучасної школи є перехід від навчання для отримання певного обсягу знань до освітнього процесу з формування ключових компетентностей. Розвиток лексичної компетентності учнів початкових класів на уроках української

мови передбачає спрямування навчання на становлення та вироблення комунікативної компетентності, що закріплено Державним стандартом початкової, Типовими освітніми програмами нової української школи 1–2 та 3–4 класи [2, с. 3; 5, с. 192, 244].

Оскільки слово є важливою лексичною одиницею при побудові будь-якого висловлення молодших школярів, то пошук сучасних підходів до формування лексичної компетентності учнів на уроках української мови є нагальною проблемою сьогодення.

Короткий огляд публікацій (окреслення нерозв'язаних проблем). Особливості освітнього процесу на компетентнісних засадах досліджено в наукових доробках багатьох науковців. Так, теоретичні основи компетентнісного навчання української мови в початкових класах обґрунтовано в працях Н. Бібік, О. Савченко, С. Трубачевої та ін., методичні аспекти проблеми висвітлено в студіях В. Бадер, М. Вашуленка, Н. Богданець-Білоskalенко, Н. Гавриш, І. Гудзик, М. Греб, Н. Грони, С. Дубовик, Т. Маркотенко, О. Мельничайко, С. Мартиненко, І. Нагрибельної, М. Оліяр, К. Пономарьової та ін.

Багатоаспектність проблеми формування лексичної компетентності в молодших школярів зумовили різнобічність її дослідження. Питання активного словникового запасу учнів початкових класів на різних етапах мовленнєвого розвитку вивчали А. Богущ, Н. Гавриш, Н. Голуб, Л. Кулибчук, Т. Коршун, К. Крутій, Л. Сугейко, В. Тихоша; психологічні засади розвитку мовлення досліджували Л. Виготський, М. Жинкин, І. Зимня, О. Леонт'єв, О. Лурія, І. Синиця); мовно-мовленнєвий компонент загальноосвітньої підготовки учнів розробляли О. Біляєв, М. Вашуленко, І. Гудзик, Л. Мацько, Н. Пашківська, М. Пентилюк, К. Плиско, О. Хорошковська.

Зокрема, М. Вашуленко розкрив методiku опрацювання елементів лексикології [1], Н. Сіранчук дослідив шляхи розвитку лексичної компетентності учнів молодших класів засобами лексичних вправ [4], О. Хома розглянув різні прийоми семантизації слова, визначив різні методи навчання для становлення лексичної компетентності [6, с. 43].

Метою дослідження: визначити систему та методи формування лексичної компетентності на уроках української мови в початковій школі; розкрити сучасні підходи до розвитку лексичної компетентності молодших школярів на уроках української мови.

Виклад основного матеріалу. Лексична компетентність є складником мовної компетентності й полягає в усвідомленому та вмотивованому оволодінні лексичними мовними засобами та вмінні використовувати їх. Лексична компетентність передбачає наявність достатнього словникового запасу молодших школярів, уміння застосовувати активну лексику під час мовлення в будь-якій ситуації, зокрема для виявлення своєї позиції, висловлення свого ставлення до сказаного, змога змінювати лексичні засоби відповідно до ситуації й комунікативної мети. Формування лексичної компетентності сьогодні має

відбуватися на якісно новому рівні, для цього молодших школярів треба зацікавити та вмотивувати, упроваджуючи новітні освітні ресурси. Лексична робота на уроках української мови передбачає вміння роз'яснювати пряме й переносне значення слів, розпізнавати в текстах та пояснювати синоніми, антоніми, омоніми, стійкі сполучення слів; застосовувати отримані знання із лексики в особистому мовленні; уміння використовувати навчальні словники різних типів.

Зауважимо, що ми дотримуємося діалогового навчання, під час якого здійснюється взаємодія між суб'єктами освітнього процесу. А це насамперед інтерактивне навчання, адже воно передбачає занурення в спілкування як багатоплановий процес встановлення й розвитку контактів між людьми (обмін інформацією, вироблення спільної стратегії взаємодії, розуміння співрозмовника) [3].

Слідом за О. Дубасенюк виокремимо найбільш поширені форми інтерактивного навчання: робота в парах; робота в малих групах; ротаційні (змінні) трійки: склад групи з трьох осіб змінюється від завдання до завдання; карусель; мозковий штурм; акваріум; дерево рішень; метод прес складається з чотирьох етапів; суд: рольова гра – у порядку ведення судового засідання; рольова (ділова) гра; гра «Займи позицію»; дебати; велике коло; конференції; броунівський рух; «Коло ідей»; «Мікрофон» та інші [3].

Висновки, перспективи. Результативність формування лексичної компетентності молодших школярів значною мірою залежить від правильного обрання методик, прийомів та засобів навчання, пошуку сучасних напрямів удосконалення організації освітнього процесу, зокрема під час навчання лексикології, від усвідомленого поєднання традиційних та інноваційних педагогічних технологій.

Література

1. Вашуленко М. С. Методика навчання української мови в початковій школі : навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За наук. ред. М. С. Вашуленка. К. : Літера ЛТД, 2010. 364 с.
2. Державний стандарт початкової освіти. *Учитель початкової школи*. 2018. № 4. С. 40–42.
3. Дубасенюк О. А., Вознюк О. В. Формування комунікативної компетентності учителів початкової школи засобами інтерактивних технологій. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : збірник наукових праць. Вінниця : ТОВ «Друк плюс», 2021. Вип. 60. 465 с. С. 211–222. <https://vspu.net/sit/index.php/sit/issue/archive>.
4. Сіранчук Н. М. Формування лексичної компетентності в учнів початкових класів на уроках української мови : монографія. К. : «Центр учбової літератури», 2017. 288 с.
5. Типові освітні програми нової української школи 1–2 та 3–4 класи. К.: Видавництво «Світоч», 2019. 336 с.
6. Хома О. М. Дидактична гра як один із засобів пізнавальної діяльності учнів на уроках української мови в початковій школі. Суми : Сум ДПУ імені А. С. Макаренка. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*/ 2016. С. 111–121.

Пашанова Тетяна Олегівна

старша викладачка кафедри дошкільної та початкової освіти,
Комунальний заклад «Кіровоградський обласний
інститут післядипломної педагогічної освіти
імені Василя Сухомлинського»
(м. Кропивницький, Україна)

**ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ:
ВІД ІДЕЇ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ**

Проблема, її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У контексті сучасних освітніх викликів, надзвичайно важливо вдосконалювати традиційні методи навчання, шляхом впровадження інновацій. Водночас, актуальним залишається пошук нових, нестандартних підходів до навчання, які виходять за межі традиційних уроків. Одним із таких є метод проєктів, хоча він не є принципово новим явищем у науці та практиці, все ж залишається ефективним інструментом в освітньому процесі [3].

Як інтегративний метод навчання, проєктна діяльність занурює учнів у різні активності, сприяючи їх всебічному розвитку та забезпечуючи формування важливих навичок ХХІ століття: критичне мислення, креативність, вміння вирішувати проблеми. Активна участь у проєктах перетворює школярів на самостійних дослідників та творців, де знання набувають практичної значущості.

Короткий огляд публікацій (окреслення нерозв'язаних проблем).

Теоретичні засади методу проєктів були сформовані в США в кінці ХІХ століття. Дидактичні основи його впровадження розробили та обґрунтували американські педагоги Дж. Дьюї та його послідовники – В. Х. Кілпатрик, Е. Коллінгс, Е. Паркхерст [3]. Вони акцентували, що розвиток мислення дитини найбільш ефективний тоді, коли він відбувається на основі особистого досвіду, отриманого в процесі активної діяльності.

Наукові розвідки М. Дубової, І. Колесникової, Н. Матяш, І. Павлової та Н. Пахомової свідчать про те, що метод проєктів можна успішно застосовувати в роботі з учнями початкової школи. Авторами доведена його універсальність та інтегрованість в різні навчальні системи.

Дослідження науковців А. Бондаренка, П. Маслова, В. Симоненка підтверджують, що проєктна робота має величезні можливості для розвитку молодших школярів, позитивно впливаючи на їхню мотивацію, мислення, спілкування та емоційний стан.

Мета полягає у розкритті особливостей проєктної діяльності учнів початкової освіти.

Виклад основного матеріалу, обґрунтування результатів дослідження.

Нова українська школа є платформою для інтеграції знань з різних освітніх галузей, що сприяє формуванню у здобувачів освіти наскрізних компетентностей. Проектна діяльність виступає одним із ефективних інструментів для досягнення цієї мети [2].

Проектна діяльність є багатограним явищем, яке знаходить своє відображення на стику педагогіки та психології. З одного боку, вона є складовою освітнього процесу та підпорядкована його закономірностям. З іншого – має глибокий психологічний зміст, оскільки передбачає активну діяльність учнів, розвиток пізнавальних, творчих і соціальних навичок.

Ключовим моментом успішної реалізації проекту є вміння педагога фасилітувати цей процес, тобто допомагати дітям самостійно знаходити відповіді на поставлені питання, підтримуючи їхню активність і зацікавленість. За допомогою відкритих запитань вчитель може створити атмосферу, де учні почуваються вільними, пропонують свої ідеї та рішення. Така взаємодія сприяє розвитку ініціативності, критичного мислення та почуття власної значущості.

Вдалим є погляд наукової спільноти The LEGO Foundation щодо етапів роботи над проектом у початковій школі [4, с.6]. Автори пропонують модель «5П+1П», яка включає такі етапи: проблема, планування, пошук інформації, продукт, презентація, підведення підсумків та продовження. Розглянемо зазначені етапи більш детально.

I етап – *проблема*. Перший крок у реалізації будь-якого проекту – це формулювання чітких дослідницьких питань, які допоможуть глибше зануритися в тему і знайти цікаві відповіді та креативні рішення. Тема має бути актуальною, цікавою та реалістичною для виконання. Важливою є підтримка дитячої ініціативи та заохочення до досліджень.

II етап – *планування*. Планування передбачає систематизацію наявних у учнів знань, життєвого досвіду та попередніх навчальних досягнень для подальшої роботи над завданням.

III етап – *пошук інформації*. Наступний крок – активне дослідження, під час якого відбувається збір інформації з різних джерел та проведення дослідів.

IV етап – *продукт*. На цьому етапі відбувається трансформація теоретичних знань та ідей в реальний продукт, який може бути створений в результаті колективної роботи учнів, а також за участі батьків та інших дорослих, що сприяє розвитку співпраці та взаємодії. Маленькі дослідники мають можливість не тільки відобразити зміст набутих знань, умінь та навичок під час роботи над проектом, але й надати їм завершеного вигляду, таким чином підвищуючи загальну значущість проведеного дослідження.

V етап – *презентація*. Презентація передбачає представлення учнями результатів своєї роботи, демонстрацію різноманітних творчих продуктів. Її формат залежить від особливостей проекту: це може бути виставка, вистава, відеоролик тощо. На цьому етапі важливо показати не лише кінцевий результат, але й дати учням можливість поділитися своїми

ідеями, досвідом і висновками, які вони здобули в процесі проєктної діяльності.

VI етап – *підведення підсумків та продовження*. Підводячи підсумки, учні не тільки підбивають підсумки виконаної роботи, а й занурюються у світ власних думок та емоцій. Це час для рефлексії, обміну досвідом та натхнення для нових відкриттів. Саме тут народжуються ідеї для подальших досліджень, а вчитель, в свою чергу, стає провідником дитячої цікавості, допомагаючи їм реалізувати свої найсміливіші задуми.

Для успішної реалізації проєктної діяльності у початковій школі, влучними є рекомендації науковців [4, с. 8]. Отож, педагогам важливо:

- створювати умови для зародження в учнів пізнавального інтересу до теми дослідження;

- заохочувати до здобуття нових знань;

- надати дослідникам умови та простір, де вони зможуть спокійно працювати над своїми ідеями і не боятися помилятися;

- бути гнучкими у взаємодії з учнями;

- надавати учням можливість втілювати свої задуми, щоб вони відчували свою значимість і розвивали впевненість у собі;

- розвивати в учнів навички дослідника: вміння ставити запитання, висувати оригінальні гіпотези та шукати відповіді;

- фокусуватися на процесі, а не на кінцевому результаті;

- активізувати дослідницьку діяльність за допомогою відкритих запитань.

Висновки. Отже, завдяки запровадженню проєктної діяльності в освітній процес початкової школи, учні набувають цінних навичок, які готують їх до життя у швидкозмінюваних та непередбачуваних умовах, оскільки робота над проєктом надає унікальну можливість інтегрувати знання з різних предметів, розвивати навички дослідження та аналізу, а також презентувати результати своїх досліджень, формуючи впевненість у власних силах.

Успіх проєктної діяльності залежить також і від здатності вчителя створювати динамічне освітнє середовище, яке постійно адаптується до індивідуальних потреб і інтересів кожного учня. Педагогу необхідно бути гнучким, щоб задовольнити запити дітей і забезпечити їх максимальне залучення до процесу пізнання.

Література

1. Державний стандарт початкової освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text>

2. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>

3. Онопрієнко Оксана. Проєктна діяльність у початковій школі: методичний посібник. К.: ТОВ «СІТІПРІНТ», 2013. 83 с.

4. Проєктна робота в початковій школі. Методичний посібник із фасилітації проєктної роботи з учнями 1-4 класів / The LEGO Foundation. – Запоріжжя: СТАТУС, 2023. 212 с.

5. Якуб'як О.Р., Щигельська Г.О. Топ-10 навичок XXI ст.: динаміка в контексті глобальних змін. *Актуальні задачі сучасних технологій*: зб. тез доповідей X міжнар. наук.-практ. конф. / М-во освіти і науки України, Терн. націон. техн. ун-т ім. І. Пулюя [та ін.]. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2021. Т. 1. 155 с.

УДК 373.2/3:793.7(045)

Рєпа Вікторія Вікторівна

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 013 Початкова освіта,

Нікітіна Олена Олександрівна

кандидатка педагогічних наук, доцентка,
доцентка кафедри дошкільної та початкової освіти,
Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка
(*м. Кропивницький, Україна*)

ГРА ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ НАСТУПНОСТІ МІЖ ДОШКІЛЛЯМ ТА ПОЧАТКОВОЮ ШКОЛОЮ

Реформаційні зміни, які відбуваються в сучасній освітній системі, вимагають пошуку ефективних засобів забезпечення її неперервності. Насамперед, особливу увагу варто зосереджувати на реалізації принципу наступності між першими двома освітніми ланками, а саме: між дошкільням та початковою школою. Адже, як визначають науковці, дошкільній вік є пріоритетним для формування основ життєвих компетентностей, тому, знання, вміння та навички з усіх галузей діяльності, які діти здобуватимуть в початкових класах, будуть формуватися на основі уявлень, отриманих в садочку [1].

Українська педагогиня О. Савченко підкреслює, що наступність є важливою умовою неперервної освіти, яка гарантує узгодженість мети, змісту, методів і форм навчання з урахуванням вікових особливостей дітей на суміжних щаблях розвитку [5].

З огляду на це, одним із найефективніших засобів, що забезпечуватиме плавний перехід дітей від однієї освітньої ланки до іншої, на нашу думку, є гра, яка була, є, і залишається природним та доступним методом пізнання як для дітей старшого дошкільного віку, так і для першокласників.

За своїх часів ще В. Сухомлинський писав: «...школа не повинна вносити різкий перелом у життя дітей. Нехай, ставши учнем, дитина продовжує робити сьогодні те, що вона робила вчора. Нехай нове з'являється в її житті поступово і не приголомшує зливою вражень». Гра,

на його думку, «...це іскра, що запалює вогник допитливості і любові до знань» [6].

Крім того, вона активно сприяє психічному (увага, пам'ять, мислення, уява) та соціальному (взаємодія з однолітками) розвитку особистості, тому важливо розглядати гру та навчання як взаємодоповнюючі провідні форми діяльності дітей цього віку. Проте, щоб посилити важливість другого, ігри повинні відповідати вимогам Нової української школи, і включатися в роботу мають різні їх види.

По-перше, це мають бути ігри творчі (сюжетно-рольові), які моделюють ситуації шкільного навчання, взаємодію з однолітками та вчителями, адже саме ці ігри наділені сильними адаптаційними можливостями. Їх використання допомагає знизити тривожність дітей, сформувати позитивне ставлення у них до навчання.

По-друге, безсумнівно, в практиці роботи мають бути застосовані різні дидактичні ігри. Вони допомагають плавно переходити від гри до навчання, залишаючи для дитини елемент захопливості й інтересу до процесу вивчення.

З розвитком технологій виникає потреба вивчати ефективність використання цифрових (комп'ютерних) ігор у початковій освіті. Такі ігри можуть стати потужним інструментом для реалізації наступності, адже дозволяють адаптувати навчальний процес під потреби сучасних дітей, які зростають в інформаційному середовищі.

Цікавими й пізнавальними для молодших школярів є й ігри з цеглинками LEGO. Вони позитивно впливають на розвиток логічного мислення, креативності, координації рухів та соціальних навичок, що є важливими компонентами успішного навчання в початковій школі.

А для того, щоб першокласники навчились безконфліктно і продуктивно взаємодіяти одне з одним, варто застосовувати різні форми організації ігор, а саме: індивідуальні, парні, групові та колективні, в процесі яких діти поступово засвоюватимуть моральні норми та правила поведінки в школі [4].

Найбільш сприятливі умови для адаптації першокласників створюються у невеликих ігрових групах, що складаються з 5-6 осіб, де шестирічним дітям легше налагодити ефективну співпрацю для досягнення спільної мети. У такій груповій взаємодії дитина вчиться поважати інших, продуктивно співпрацювати, передбачати реакції однокласників на власні дії та адаптуватися до них, узгоджуючи свої бажання з потребами групи. Також в процесі гри кожна дитина має можливість показати свої знання та навички, і порівнювати їх з досягненнями інших. Це сприяє формуванню об'єктивної самооцінки, що є важливим для розвитку особистісних якостей школяра. У результаті позитивної ігрової взаємодії формуються доброзичливі стосунки між дітьми, які переносяться на інші види діяльності, допомагаючи створювати здоровий дитячий колектив [2].

Отже, гра є тим універсальним інструментом, який дозволяє поєднати дошкільну практику навчання із вимогами шкільної програми, сприяючи

плавному входженню дитини в освітнє середовище. Використання ігрових методів у початковій школі дає змогу не лише забезпечити наступність, а й створити умови для розвитку ключових компетентностей, формування соціальних і когнітивних навичок, необхідних для успішного навчання.

Література

1. Богуш А. М., Котирло В. К. Головні аспекти підготовки дітей до школи. Педагогічна спадщина. *Дошкільне виховання*. 2011. № 10. С. 2–3.
2. Ващенко О. М., Романенко Л. В., Романенко К. А. Ігрова діяльність у контексті наступності дошкільної і початкової освіти. *Актуальні проблеми наступності дошкільної і початкової освіти* : зб. матеріалів VI Міжнар. науково-практ. конф. / відп. секретар К. І. Демчик. Київ, 2020. С. 41–43.
3. Кисла О., Коваль В. Особливості підготовки педагогів у контексті реалізації наступності між дошкільною та початковою ланками освіти. *Збірник наукових праць. Випуск 26 (1–2019) Частина 2*. С. 266-270.
4. Кудикіна Н. В. Гра: Феномен та педагогічна характеристика. Освітологічний дискурс, 2010, № 1. С. 20-30.
5. Савченко О. Упровадження компетентнісного підходу в початкову освіту: здобутки і нерозв'язані проблеми. *Рідна школа*. 2014. № 4-5. С. 12-16.
6. Сухомлинський В. О. Думки напередодні першого навчального року. *Сухомлинський В. О. Вибрані твори : в 5 т.. Т. 3*. Київ : Рад. школа, 1977. 670 с.

УДК 373.3.091.33:511:004(045)

Репало Ірина Леонідівна

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 013 Початкова освіта,
Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка
(м. Кропивницький, Україна)

ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

В сучасному світі, де діти постійно взаємодіють із цифровими технологіями, комп'ютерні інструменти займають важливе місце в процесі навчання. Використання комп'ютерних технологій у початковій школі відкриває нові можливості для розвитку пізнавальної активності, критичного мислення та мотивації учнів.

Дослідження в цьому напрямку активно тривають, зокрема, сучасні українські науковці роблять вагомий внесок у вивчення впливу комп'ютерних технологій на процес навчання математики в початковій школі. Наприклад, О. Жигайло аналізує можливості цифрових платформ для персоналізації навчання, що дозволяють враховувати індивідуальні потреби кожного учня. Її дослідження показують, що такі платформи сприяють кращому розумінню математичних концепцій, зокрема серед

учнів з різними рівнями підготовки. В. Ковальчук у своїх роботах досліджує вплив інтерактивних вправ і цифрових ігор на розвиток критичного мислення та навичок вирішення проблем у початкових класах. Вона зазначає, що такі технології не тільки роблять процес навчання цікавішим, але й формують у дітей вміння аналізувати та знаходити рішення складних математичних задач. С. Скворцова приділяє увагу впровадженню ігрових освітніх додатків, які стимулюють активне навчання, зокрема, через групові проєкти, що розвивають комунікативні навички учнів. Її роботи підкреслюють важливість залучення дітей до навчального процесу через інтерактивні методи, які мотивують до активної участі в навчанні.

Таким чином, використання комп'ютерних технологій в процесі навчання математики в початковій школі є однією з найактуальніших тем у сучасній педагогіці.

Метою даного дослідження є аналіз особливостей використання сучасних комп'ютерних технологій в процесі вивчення математичної освітньої галузі в початковій школі.

В процесі навчання математики в початковій школі важливо використовувати інструменти, що відповідають віковим особливостям учнів та сприяють їхньому розумінню основних математичних понять. Одним із таких інструментів є програма Pattern Shapes, яка надає можливість вивчати геометричні поняття через інтерактивні форми. Цей додаток створений спеціально для молодших школярів і пропонує прості, але ефективні засоби для навчання, що стимулюють розвиток просторового мислення [3, с. 32].

Pattern Shapes дозволяє учням працювати з різними геометричними формами, які вони можуть об'єднувати у більш складні конструкції, досліджувати їх властивості, експериментувати з композиціями та співвідношеннями. За допомогою яскравих та інтуїтивно зрозумілих інтерфейсів учні можуть легко маніпулювати формами, що робить процес навчання цікавим та захоплюючим. Це допомагає розвивати у дітей здатність до логічного мислення та сприйняття математичних закономірностей на ранньому етапі їхньої освіти.

Однією з ключових переваг Pattern Shapes є те, що вона адаптована до рівня знань учнів початкової школи. На відміну від більш складних програм, таких як Geogebra, які призначені для учнів основної та старшої школи, Pattern Shapes надає можливість працювати з базовими геометричними об'єктами, що є більш відповідними для вікової групи молодших школярів. Це сприяє кращому розумінню таких понять, як симетрія, пропорції, площа та об'єм, що є важливими основами для подальшого вивчення математики.

Ще однією важливою рисою Pattern Shapes є можливість інтерактивної роботи, що підвищує мотивацію учнів до навчання. Діти можуть візуально бачити результати своїх дій, що стимулює їх до подальшого дослідження та експериментування. Крім того,

інтерактивність сприяє розвитку моторних навичок та координації, оскільки учні працюють із об'єктами на екрані, створюючи власні математичні моделі та конструкції [1, с. 38].

Використання таких програм, як Pattern Shapes, допомагає учням легше сприймати складні математичні ідеї через гру та творчість. Вони можуть досліджувати взаємозв'язки між геометричними формами та числовими співвідношеннями, що значно полегшує їхнє розуміння цих понять. У результаті, програма забезпечує більш ефективний процес навчання, розвиваючи в учнів початкових класів не лише математичні знання, але й креативне мислення, необхідне для подальшого успішного навчання [3, с. 34].

Інтерактивні платформи для навчання математики, такі як Math Playground і Prodigy, відіграють важливу роль у сучасній освіті, особливо для молодших школярів. Вони поєднують освітні завдання з ігровими елементами, що робить навчання цікавим і захоплюючим. Це сприяє підвищенню мотивації учнів та формуванню позитивного ставлення до математики, перетворюючи процес навчання на захоплюючу пригоду, а не на рутинну діяльність. Учні, граючи в ігри та розв'язуючи математичні завдання, вчаться у невимушеній атмосфері, що стимулює їхню пізнавальну активність.

Math Playground пропонує задачі на основі арифметики та логіку, що підходить для розвитку математичних навичок у молодших школярів. Завдяки ігровим сценаріям, платформа дозволяє учням виконувати завдання у формі гри, що підвищує їхню залученість і зацікавленість у процесі навчання. У свою чергу, Prodigy надає більш персоналізований підхід, адаптуючи завдання до рівня кожного учня, що дозволяє їм вчитися у своєму темпі. Це допомагає кожному відчувати успіх у навчанні, зокрема тим, хто потребує більше часу для засвоєння матеріалу [2, с. 6].

Обидві платформи надають миттєвий зворотний зв'язок, що дозволяє учням швидко бачити результати своєї роботи, виправляти помилки та рухатися вперед. Такий підхід не тільки підвищує впевненість учнів у своїх силах, але й додає елемент мотивації через візуальні нагороди та бонуси за правильне виконання завдань. Крім того, учні можуть працювати індивідуально або у команді, змагаючись з однокласниками, що сприяє розвитку комунікативних навичок та вмінню співпрацювати.

Не менш важливим аспектом є використання інтерактивних дошок та мультимедійних проекторів під час проведення уроків математики. Вони дозволяють вчителю робити пояснення наочно, інтегруючи до уроку відео, аудіо, графічні матеріали, що підсилює візуальне сприйняття та покращує розуміння складних концепцій. Наприклад, використання програми «Smart Notebook» або «Promethean ActivInspire» дозволяє створювати інтерактивні завдання, де учні можуть самостійно працювати з матеріалом, взаємодіючи з електронною дошкою [3, с. 35].

Ще одним важливим напрямом є використання комп'ютерних технологій для організації групової роботи та розвитку комунікативних

навичок. Спеціалізовані платформи, такі як «Google Classroom» або «Microsoft Teams», дають можливість організувати групові проєкти, де учні можуть спільно працювати над математичними завданнями, ділитися своїми ідеями та обговорювати різні шляхи вирішення проблем. Це сприяє розвитку навичок співробітництва, критичного мислення та здатності аргументувати свої думки.

Також важливим є використання технологій доповненої реальності (AR) та віртуальної реальності (VR) в навчанні математики. Такі технології дозволяють створити захоплюючі інтерактивні навчальні середовища, де учні можуть практично взаємодіяти з математичними об'єктами. Наприклад, додатки, як «AR Math» або «Math VR», дозволяють учням досліджувати тривимірні геометричні фігури або віртуально «відвідувати» математичні музеї, що значно підвищує їхній інтерес до предмета [2, с. 7].

Застосування комп'ютерних технологій також спрощує процес оцінювання знань учнів. Використання тестових систем та програм для автоматичного оцінювання, таких як «Quizlet» або «Socrative», дозволяє вчителям швидко отримувати результати та аналізувати успіхи та недоліки кожного учня. Це дозволяє оперативно коригувати навчальний процес, надаючи додаткову увагу тим аспектам, які викликають труднощі [1, с. 39].

Таким чином, комп'ютерні технології надають широкий спектр можливостей для вдосконалення процесу навчання математики в початковій школі. Вони не тільки роблять навчання більш інтерактивним і захоплюючим, але й сприяють розвитку критичного мислення, творчих здібностей, комунікативних навичок та індивідуальних навчальних траєкторій учнів. Використання таких технологій допомагає підвищити ефективність навчання, мотивує учнів до активної участі у навчальному процесі та сприяє їхньому всебічному розвитку.

Перспективи подальших досліджень у цій галузі можуть включати більш ґрунтовне вивчення ефективності конкретних цифрових інструментів і програм для навчання математики в початковій школі, а також аналіз їхнього впливу на різні аспекти пізнавальної активності учнів, зокрема на розвиток критичного мислення, творчих здібностей та навичок розв'язування проблем. Крім того, важливим напрямком є дослідження адаптивності комп'ютерних технологій для учнів з особливими освітніми потребами, що дозволить зробити навчання більш інклюзивним і доступним. Також перспективними є вивчення довгострокового впливу використання цифрових технологій на математичну компетентність і навчальні досягнення учнів, а також розробка рекомендацій для вчителів щодо ефективної інтеграції цих технологій у навчальний процес.

Література

1. Рівкінд Ф. М Комп'ютерно-інтегровані уроки в початковій школі. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2019. №3. С. 38-39.
2. Талько В.М. Основні проблеми освітньої інноватики в сучасній теорії і практиці. *Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи: Зб. наук. праць*. Київ: Логос, 2020. Вип. 3. С. 6-7.

3. Хаблак З.П. Використання навчальних комп'ютерних програм на уроках. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2020. № 1. С. 32-35.

УДК 373.3.091.2:005.342-047,64

Романчук Алла Іллівна

кандидатка педагогічних наук, доцентка,
доцентка кафедри початкової освіти та інноваційної педагогіки,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
(м. Київ, Україна)

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ ОСВІТНІМ ПРОЦЕСОМ У НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Якісна освіта є пріоритетом будь-якої держави. Процеси глобальних змін, що відбуваються на сучасному етапі розвитку всього українського суспільства і освіти зокрема, вимагають нових підходів до управління навчальними закладами. Значне місце відводиться впровадженню інноваційних технологій управління.

Вивченню проблеми впровадження сучасних інноваційних технологій управління приділяють увагу вітчизняні та зарубіжні науковці: І. Богданова, Л. Буркова, І. Дичківська, О. Козлова, Л. Машкіна, Л. Момот, В. Паламарчук, І. Підласий, О. Попова.

Разом із тим аналіз робіт, які висвітлюють питання управлінських технологій в освіті, засвідчує деяку обмеженість у підходах, тому практика управління закладами загальної середньої освіти поставила ряд проблем, які обумовлюють теоретичний та методичний пошук оптимальних для сучасних умов управлінських технологій.

Мета: розкриття сутності ефективних управлінських технологій та сфери їх застосування; представлення екстрапольованих ефективних управлінських технологій зі сфери бізнесу та економіки, які можуть бути використані в управлінському процесі в опорних закладах освіти з метою забезпечення його ефективності

Управління закладом освіти потребує від керівника та його команди зміни парадигми управління, застосування поруч із традиційними інноваційних підходів, управлінських інноваційних технологій. Це володіння уміннями й здатностями, а саме: уміти комплексно вирішувати проблеми, володіти критичним мисленням, креативно мислити та діяти, уміти керувати персоналом й ухвалювати управлінські рішення, змінювати систему та способи взаємодії з людьми [4].

Технологія розглядається як сукупність форм, методів і способів будь-якого процесу, спрямованих на досягнення поставлених цілей. Звідси, технологія управлінська – це сукупність форм, методів, засобів впливу суб'єкта управління на об'єкт управління з метою досягнення якіснішого результату [1. с. 222].

Управлінські інноваційні технології – сукупність методів, операцій і прийомів, послідовне виконання яких забезпечує вирішення інноваційного управлінського завдання і сприяє якісному розвитку як окремого суб'єкта управління, так і всієї освітньої системи навчального закладу. [6].

Метою інноваційної управлінської діяльності керівника нової української школи є визначення головних перспективних напрямів розвитку закладу освіти, накопичення ресурсу та інноваційного потенціалу, розробка і впровадження нового змісту і форм освітнього процесу, створення умов для розвитку нового педагогічного мислення.

Сучасна модель управління новою українською школою складається із чотирьох блоків: персонал організації (система управління, що базується на штатному розкладі); ретельний облік компетентностей та здібностей працівників; стиль та культура ділових міжособистісних взаємин співробітників; довгострокова мета розвитку (місія школи).

До найбільш поширених технологій в управлінні сучасною початковою школою слід віднести: технології проектування; планування; прийняття управлінського рішення; стимулювання інноваційної діяльності; PR-технології; маркетингові технології, які дають змогу створити відповідні умови для оперативного й ефективного прийняття керівником управлінського рішення. Тому у сукупності управлінських інновацій, що впроваджуються в навчальних закладах, виділяються: модернізовані зміст, форми й методи управлінської діяльності керівника, громадсько-державні, регіональні, модульні, проектні моделі управління.

Онаць О. М. вважає, що можуть допомогти сучасні управлінські технології, які використовуються в інноваційному менеджменті, в бізнесі й промисловості. Серед них найчастіше застосовують: бренд-стратегії, бенчмаркінг, інжиніринг, реінжиніринг, тімблдінг, рейфреймінг, кейс-метод [5, с. 291].

Управління новою українською школою із застосуванням таких технологій набуває ознак та характеристик ефективного. Окрім того, ефективність застосування управлінських технологій залежить: від урахування специфіки управлінської функції; адаптації технології до особливостей навчального закладу; готовності керівників до їх застосування; рівня знань, умінь та навичок щодо використання тощо.

Можливість реалізувати новацію передбачає аналіз ресурсного, кадрового, програмно-методичного, матеріально-технічного та інших видів забезпечення [3].

На впровадження нововведень як основи поліпшення роботи навчального закладу впливають такі чинники: зовнішні чинники інноваційної політики: замовлення суспільства на освітні результати; демографічні показники; фінансування освіти; характерні риси інноваційної практики на місцевому рівні: традиції інноваційних спроб; навчання керівників закладів освіти управляти інноваційними процесами; характерні риси інноваційної діяльності на рівні навчального закладу: дії менеджера закладу щодо поширення новацій; характерні ознаки нововведення: потреба змін; зрозумілість і комплексність сфери змін; якість і наявність умов для змін; характер рішень про зміни [2].

Для здійснення управлінських інноваційних технологій керівник навчального закладу повинен бути творчою особистістю, мотивованою на управлінську діяльність, професійно обізнаним з основними навчально-виховними теоріями, зокрема інноваційної педагогіки та освітнього менеджменту.

Висновок: Інноваційні управлінські технології характеризуються самостійним виявленням і осмисленням нових проблем, відмовою від відомих штампів у роботі, подоланням догматичних методів і методик, вибором нестандартних шляхів, збільшенням частки знань як основного ресурсу. Інноваційні управлінські технології в новій українській школі являють собою доцільний варіант переходу з одного якісного стану в інший, максимально активізують резервні можливості педагогів, учнів, батьків, громадськості. Результатами використання управлінських технологій є: якісно нові проекти, плани, програми; удосконалений аналіз та контроль навчально-виховного процесу; ефективні управлінські рішення, що забезпечує постійний поступальний розвиток закладу.

Література

1. Даниленко Л. І. Управління інноваційною діяльністю в загальноосвітніх навчальних закладах : монографія [рец.: В. І. Бондар, В. Ф. Паламарчук, В. І. Маслов]. – К. : Міленіум, 2004. 358 с.
2. Ельбрехт О. М. Адаптивне управління навчальним процесом. Х.: Вид. Група «Основа», 2005. 128 с.
3. Мармаза О. І. Інноваційні підходи до управління навчальним закладом. Х.: Видав. гр. «Освіта», 2004. 204 с.
4. Онаць О. М. Взаємозв'язок стилю поведінки керівника і ефективності управління на громадсько-державних засадах . *Рідна школа*. 2012. № 8–9. С. 46–51
5. Онаць О. М. Інноваційні технології в управлінській діяльності керівника опорного закладу освіти в підручнику для менеджера. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/710822/1/cfcb470011a586b8d4e7d48969f4019c.pdf>
6. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. К. : Либідь, 1997. 376 с.

Слуцька Валерія Василівна

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 013 Початкова освіта,
Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка
(м. Кропивницький, Україна)

ВИКОРИСТАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Базові знання та навички здорового способу життя будуть міцними та усвідомленими, тільки якщо будуть закладатися з дитинства, а отже вплинуть на майбутній розвиток суспільства у здоров'язбережувальній діяльності в цілому. Окрім того, погіршення стану здоров'я дітей через вплив багатьох факторів, зумовлює вадливість здоров'язбережувальної діяльності на всіх етапах розвитку особистості.

Тому одним із головних завдань сучасної школи стає формування компетентної особистості, яка не тільки володіє здоров'язбережувальними знаннями, але й здатна використовувати їх практично у своєму житті, покращуючи стан свого здоров'я, долаючи негативні впливи на нього. Важливістю набуває цілеспрямоване, організоване формування в молодших школярів здоров'язбережувальної компетентності через організацію здоров'язбережувальної діяльності на всіх рівнях освіти.

Використання здоров'язбережувальних технологій в освітньому просторі початкової школи у своїх працях висвітлили О. Кирилович, Т. Луценко, С. Постоєнко, І. Радченя, Ю. Росмол, Л. Фенчак та ін. Проте питання особливостей організації здоров'язбережувальної діяльності на різних дисциплінах освітнього процесу в початковій школі вивчено недостатньо.

Метою дослідження є окреслення шляхів та особливостей використання здоров'язбережувальних технологій в освітньому процесі початкової школи.

Однозначним фактом є високий ступінь впливу здоров'язбережувальних технологій на здоров'я учнів. Тому здоров'язбережувальна діяльність з використанням здоров'язбережувальних технологій організовується як на загальношкільному рівні, так і на рівні індивідуальному – педагогом для кожного класу. При цьому педагог планує та організовує освітню діяльність школярів з урахуванням пріоритетів збереження та зміцнення їхнього здоров'я у систематичній взаємодії не тільки із здобувачами освіти, їхніми батьками, медичними працівниками та практичними психологами, [2, 66].

Важливими цілями здоров'язбережувальних технологій в освітньому процесі початкової школи є: організація рухової активності учнів; максимальне застосування ресурсів природи, мистецтва для духовного, емоційного розвитку дітей; організація позитивного мікроклімату в дитячому колективі тощо.

Зазначені цілі реалізуються шляхом організації тематичних заходів, освітньо-виховних, оздоровчих і лікувально-профілактичних заходів, що сприяє формуванню та розвитку здоров'язбережувальної компетентності [5, 141].

У межах навчального закладу для цього треба організувати цілісну освітньо-виховну систему, що включатиме систематичні заняття та заходи щодо виховання здорового способу життя учнів; збалансоване харчування, що відповідає віку дітей, стану їхнього здоров'я та фізичного навантаження; мережу спортивних секцій, що дозволяє учням зробити вибір відповідно до власних інтересів та можливостей; організацію діяльності та відпочинку відповідно до біоритмів молодших школярів; роботу зі шкільним психологом (уміння керувати емоціями); профілактику шкідливих звичок серед учнів на позакласних заходах із залученням спеціалістів; організовані спільно з батьками різноманітні заходи [4, 121].

Щодо використання здоров'язбережувальних технологій в освітньому процесі, дослідниця С. Постоєнко представляє таку класифікацію:

- технології забезпечення безпеки життєдіяльності (формування в учнів навичок застосування психолого-педагогічних прийомів, методів, підходів для вирішення задач збереження та зміцнення здоров'я дітей, отримання потрібної професійної підготовки для діяльності в цьому напрямку);

- екологічні здоров'язбережувальні технології (виховання в учнів любові до природи, потреби турбуватися про неї, організація еколого-дослідницької діяльності);

- використання оздоровлювальних вправ (перерви під час уроків: фізкультхвилинки, дихальна гімнастика, руханки, зорова та пальчикова гімнастика, казкотерапія, кольоротерапія, для зняття втоми, відновлення рівноваги, підняття настрою [3, 7].

Також різні вчені виокремлюють важливість використання в освітньому процесі початкової школи здоров'язбережувальних ігор, арт-терапевтичних технологій, засобів нейробіки та кінезіології, масажів, джерел народної педагогіки та народознавства, природи тощо.

Всі вищезазначені технології та теми можна інтегрувати в різні напрями освітнього процесу. Наприклад:

- фізкультурана: фізичні вправи, рухливі ігри, націлені на зміцнення організму; ігрові формати, що стимулюють активний спосіб життя та комунікацію в дитячому колективі; елементи йоги, тайцзи, релаксаційних практик тощо;

– природнича: вивчення основ фізіології, правильного харчування та впливу різних факторів на здоров'я людини; дослідження впливу екологічних проблем на здоровий спосіб життя та стан здоров'я;

– соціально-психологічна: психологічні тренінги та заняття з удосконалення емоційної компетентності; медитації, релаксації та дихальні вправи на зниження стресу, удосконалення концентрації тощо;

– здоров'язбережувальна: вивчення засад правильного, раціонального, збалансованого харчування; майстер-класи з приготування здорової їжі та застосування засобів гігієни тощо;

– напрям виховної роботи: тематичні дні, тижні здоров'я та заходи на здоров'язбережувальну тематику; залучення дітей до здоров'язбережувальних проєктів; проведення батьківських зборів, щодо питань здоров'я дітей та спільного розроблення підходів щодо підтримки серед них здорового способу життя; тематичні виставки, творчі конкурси та заходи, що мотивують учнів до креативності та ведення здорового способу життя [1, 547-548].

Вчитель планує здоров'язбережувальну діяльність із врахуванням особливостей учнів класу, предмету, на якому їх реалізує, доцільного їх поєднання тощо.

Отже, особистість із достатнім рівнем розвитку здоров'язбережувальної компетентності дбає про своє здоров'я, безпеку; приймає рішення корисні для свого здоров'я, безпеки та добробуту тощо. Вона формується у процесі здоров'язбережувальної діяльності, основою для організації якої є використання здоров'язбережувальних технологій. Використання їх в освітньому процесі початкової школи повинно відповідати здоров'язбережувальній політиці ЗЗСО та реалізуватись під час різних дисциплін, з урахуванням їхніх особливостей та особливостей учнів класу.

Література

1. Кирилович О. Ф. Здоров'язбережувальні технології в освітньому процесі початкової школи. *Вісник науки та освіти*. Київ : ГНО «ВАДНУ», 2023. Випуск 8(14). С. 542-550.
2. Луценко Т. Здоров'язбережувальні технології як засіб формування соціальної компетентності учнів Нової української школи. *Педагогічні науки та освіта* : збірник наукових праць. Запоріжжя : ЗОІППО, 2022. Випуск XXXVIII–XXXIX. С. 61-68.
3. Постоєнко С. Упровадження здоров'язбережувальних технологій на уроках. *Основи здоров'я* : науково-методичний журнал. Харків : Основа, 2013. Випуск № 7. С. 5-8
4. Радченя І. В. Здоров'язбереження як аспект удосконалення уроку в початковій школі. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Суми : СДПУ, 2014. Випуск № 9 (43). С. 117-123.
5. Росмол Ю. В., Фенчак Л. М. Особливості організації здоров'язбережувального освітнього середовища в умовах Нової української школи. *Наука майбутнього* : збірник наукових праць студентів, аспірантів та молодих вчених. Мукачево: РВВ МДУ, 2020. Випуск 2(6). С. 137-143.

Тарапака Наталія Володимирівна

кандидатка педагогічних наук, доцентка,
завідувачка кафедри дошкільної та початкової освіти,
Комунальний заклад «Кіровоградський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського»
(м. Кропивницький, Україна)

**ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
У СУЧАСНІЙ ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ**

Високі технології, інтернет, глобалізація та безліч інших невідомих раніше явищ і процесів довколишньої дійсності ставлять нові виклики і в системі освіти – галузі, яка найбільше та найшвидше має реагувати на подібні виклики. Сучасна українська система освіти не вперше на шляху свого докорінного реформування та оптимізації. Концепцією Нової української школи та нового Закону про освіту визначено ключові засади глобальної реформи освітньої сфери, яка стартувала цього року саме з початкової ланки. Знову, як і раніше під час проведення попередніх освітніх реформ, зміни в усій системі розпочинаються саме з початкової ланки і вчителі – «початківці» першими потрапляють під удар нових вимог, викликів та змін [4].

Аналіз наукових джерел засвідчив, що поняття «інновація» тлумачиться як нововведення, що поліпшує хід і результат освітнього процесу [3]. З позиції лінгводидактики, інновація – це процес створення та реалізації нових засобів (нововведень) для розв'язання тих педагогічних проблем, які досі розв'язували по іншому; відкриття нових форм, методів, способів діяльності учнів і вчителів [5].

Проблема впровадження інноваційних технологій у освітянську практику є однією з важливих на сучасному етапі. Різні аспекти цієї проблеми висвітлюється у працях багатьох дослідників (О. Арламов, І. Бех, В. Загвязинський, В. Журавльов, В. Сластьонін, А. Хуторський та ін.). Значна увага приділяється розробці та впровадженню інноваційних технологій в освітній процес (І. Дичківська, О. Пехота, О. Пометун, І. Підласий, О. Савченко та ін.).

Впровадженню інноваційних технологій в освітній процес початкової школи присвячено низку праць, що розкривають специфіку та вимоги до її використання. Ці дослідження, присвячені питанням використання інноваційних технологій у роботі з молодшими школярами (Г. Коберник), інноваційним механізмам активізації педагогічного й наукового процесів (І. Галиця), теорії й практиці інноваційної діяльності в загальній середній школі (Л. Даниленко), дидактичним питанням організації групової навчальної діяльності молодших школярів (В. Вихруш, І. Вітковська), викликають значний інтерес.

Сьогодні гостро виникає необхідність проаналізувати фактори, що негативно впливають на підвищення якості освіти та формування життєздатної та конкурентоспроможної особистості. Дитину необхідно навчити використовувати ці знання. Для цього учень сучасної школи повинен володіти певними якостями:

- гнучко адаптуватися у мінливих життєвих ситуаціях;
- самостійно та критично мислити;
- уміти бачити проблему, знаходити шляхи раціонального її вирішення;
- усвідомлювати, де і яким чином здобуті знання можуть бути використані в оточуючій його дійсності;
- бути здатним генерувати нові ідеї, творчо мислити;
- грамотно працювати з інформацією (вміти збирати потрібні факти, аналізувати їх, висувати гіпотези вирішення проблем, робити необхідні узагальнення, зіставляння, давати аргументовані висновки, використовувати їх для вирішення нових проблем);
- бути комунікабельним, контактним у різних соціальних групах, уміти працювати в колективі, легко запобігати та вміти виходити з будь-яких конфліктних ситуацій;
- вміти самостійно працювати над розвитком особистої моральності, інтелекту, культурного рівня.

Такими якостями учень може оволодіти тільки завдяки вчителю, який виступає в ролі компетентного консультанта і помічника. Його професійні вміння повинні бути спрямовані не просто на контроль знань та умінь школярів, а на діагностику їх діяльності та розвитку. Це досягається за допомогою освітніх технологій. Тому важливою й актуальною проблемою сучасної школи є правильний вибір освітніх технологій. Тільки завдяки ефективно обраним педагогічним технологіям, методам та прийомам, можна формувати ключові компетентності учнів, необхідні для гідного життя в суспільстві. За Концепцією «Нової української школи» шляхів реалізації два:

- компетентнісний підхід (формування предметних і ключових компетентностей);
- педагогіка партнерства (спілкування, взаємодія та співпраця між учителем, учнем і батьками) [4].

Визнання компетентнісного підходу провідним у навчанні передбачає формування не лише предметної, а й ключових компетентностей, зміщення акцентів зі знанневого на діяльнісний освітній результат. З огляду на суть зазначеного підходу, знання мають бути інструментом у розв'язанні життєвих проблем, засобом особистісного розвитку, соціалізації учнів, успішного професійного становлення та облаштування особистого життя.

Реформування освіти України в напрямку інтеграції в європейський освітній простір передбачає розробку та впровадження інноваційних освітніх систем і технологій. Згідно Закону України «Про освіту» ст. 51. серед професійних компетентностей педагогічного працівника є практичні

вміння застосування сучасних методів і технологій навчання. Новий зміст освіти, заснований на формуванні компетентностей, потрібних для успішної самореалізації в суспільстві. Одним з ключових моментів НУШ є сучасне освітнє середовище, яке забезпечить необхідні умови, засоби і технології для навчання учнів, освітян, батьків не лише в приміщенні навчального закладу [6].

Пріоритет педагогічної діяльності сформувані компетентну особистість молодшого школяра на основі розвитку пізнавального інтересу, навчити самостійно мислити, озброїти необхідними для цього знаннями, вміннями та навичками. Учитель початкової школи, виконуючи вимоги Державного стандарту початкової освіти, має постійно вдосконалювати процес навчання, що дає змогу дітям ефективно та якісно засвоювати програмний матеріал.

Відповідно Концепції «Нової української школи» ключовою інновацією в початковій школі є технологія інтегрованого навчання.

У сучасній педагогічній науці інтегроване навчання ґрунтується на комплексному підході. У Державному стандарті початкової освіти інтегрований підхід визначається як можливість і здатність школяра застосовувати знання, вміння, навички та способи діяльності для вирішення найширшого кола проблем, що належать до певних галузей та окремих навчальних предметів. Отже, освітній процес у початкових класах розглядається крізь призму загальної картини, а не ділиться на окремі дисципліни. При цьому вчитель заохочує учнів спиратися на знання і навички з кількох предметних областей [2].

За твердженням провідних науковців, існують різні підходи до організації інтегрованого навчання:

а) внутрішньопредметний – здійснюється між окремими темами (розділами) у межах кожного навчального предмету;

б) міжпредметий передбачає зв'язок між окремими навчальними предметами;

в) транспредметний – учитель розробляє навчальну програму на основі запитів учнів або планує навчання на основі проєктів; при такому підході вчитель формує наскрізні навички в реальному контексті, адже учні вирішують реальну проблему [1].

Означені підходи мають на меті формування цілісної картини світу дитини. Але жодний з описаних підходів не визнано кращим, і дискусії тривають, адже кожен має свої переваги і недоліки. Зазначимо, що на основі цих підходів виокремлюються такі види інтеграції:

- контент-орієнтовану інтеграцію, або інтеграцію на основі змісту навчальних предметів, яка реалізується у формі тематичного навчання на основі об'єднання навколо однієї теми з різних навчальних дисциплін;

- інтеграцію, орієнтовану на формування способів дій (інтеграція-навичок), що здійснюється в межах навчальних предметів або в процесі тематичного навчання.

- інтеграція на ціннісно-смысловому рівні реалізується наскрізно на всіх навчальних дисциплінах [1].

Таким чином, не слід забувати, що набагато результативнішим є навчання, що проходить у співробітництві вчителя та учня. Саме таке навчання, з використанням інноваційних технологій, сприяє формуванню ключових компетентностей учнів, стимулює активність і творчість, підвищує інтелект дитини, зміцнює її віру у власні здібності.

Література

1. Види інтегрованого навчання. Онлайн-курс для вчителів початкових класів. URL <https://courses.ed-era.com/courses/course-v1:MON-EDERA+OSVITORIA+ST101+st101/courseware/1398b87899e34309879164345ffad9b9/4ce20caf76d946eeae73eb8abcd82cc/>
2. Державний стандарт початкової освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text>
3. Дичковська І. М. Актуальні проблеми педагогічної інноватики. Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти. 2002 р. 128 с.
4. Концепція «Нова українська школа» <http://surl.li/txjyot>
5. Максимюк С. П. Педагогіка. URL: <https://pidruchniki.com/1584072017954/pedagogika/pedagogika>
6. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja/ za zag. red. H. M. Bibik. Kyiv: Litera, LTD, 2019. 208 s. S. 13-14.

УДК 373.3.018

Тіхонова Наталія Георгіївна

кандидатка педагогічних наук,
старша викладачка кафедри дошкільної та початкової освіти,
Комунальний заклад «Кіровоградський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського»
(м. Кропивницький, Україна)

ГЕЙМІФІКАЦІЯ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЗАЦІКАВЛЕНОСТІ УЧНІВ ДО ЧИТАННЯ

Зацікавленість до читання – це загальна назва процесів, методів, засобів спонування учнів до продуктивної пізнавальної діяльності, забезпечення постійної інтерактивізації процесу розвитку інтересу до читання для формування звички та потреби в читанні як невід’ємного складника освітньої практики протягом життя. Кожен учитель має враховувати особливості формування зацікавленості учнів до читання як фактору успіху навчальної діяльності, оскільки саме правильно визначений мотив викликає в учнів бажання читати, оволодівати різними техніками читання для підвищення рівня освітніх досягнень.

У зв’язку з потребою кардинальних змін у підходах до нового змісту освіти, що передбачає формування необхідних для успішної самореалізації

в суспільстві компетентностей, з-поміж 11 ключових компетентностей Нової української школи виокремимо вільне володіння державною мовою. Під окресленою компетентністю розуміємо «... любов до читання, відчуття краси слова, усвідомлення ролі мови для ефективного спілкування та культурного самовираження, готовність вживати українську мову як рідну в різних життєвих ситуаціях» [3, с. 92].

Безперечно, підґрунтям до опанування молодшими школярами змісту початкової освіти є усвідомлене читання та опрацювання різних видів вправ і завдань, спрямованих на вдосконалення навичок читання. Сучасний підхід до підвищення зацікавленості учнів до читання є ігровий навчальний матеріал, представлений різними засобами навчання. Останнім часом посилено освітній запит саме на використання онлайн-ресурсів та різних видів ігрових технік й інтерактивних прийомів, що передбачають активне залучення учнів до навчання.

Зауважимо, що оновлення освітнього процесу відповідно до концепції «Нова українська школа» відбувається переважно з використанням ігрових методів, тому гейміфікація в широкому значенні – використання ігор, ігрових технік та ігрових практик з освітньою метою; у вузькому розумінні – використання винятково ігрових технік і механік (ігрової моделі, ігрового кодексу, ігрового матеріалу), тобто елементів гри [5, с. 307].

Сьогодні поняття гейміфікації та процеси, пов'язані з нею, активно досліджують зарубіжні та українські науковці. У своїх дослідженнях Марта Яремій та Ольга Галука виокремили основні напрямки вивчення окресленого питання такими іноземними дослідниками: Н. Пелінг одним із перших застосував термін «гейміфікація»; Г. Зікерманн уперше дослідив використання елементів гри в неігровому середовищі; Р. Бартл запропонував класифікацію гравців, на яку варто зважати для ефективного впровадження гейміфікації; Е. Кім, К. Капп досліджували поняттєвий апарат та основні особливості гейміфікації. Аналіз науково-методичної літератури засвідчує, що проблему комунікативної компетентності учнів початкової школи, зокрема із використанням ігор досліджували Г. Андреєва, В. Бадер, Ф. Бацевич, Н. Бібік, І. Зимня, Є. Пассов, Є. Халлідей, Д. Хаймс [6].

Зацікавленість геймофікацією в широких науково-педагогічних колах дає підстави вважати, що такий підхід у навчанні є актуальним й ефективним для підвищення рівня освітніх досягнень молодших школярів.

Науковиця Оксана Карабін представила структурні елементи гейміфікації за рівнями:

1) компоненти гейміфікації (зовнішні атрибути: нагороди, значки, символи тощо);

2) принципи роботи (змагання й взаємодія з учасниками гри, очікування перемоги, зворотний зв'язок);

3) динаміка гри (прогрес гравця, стосунки між учасниками гри, емоції) [2].

На думку дослідниці, особлива увага вчителів початкової школи має спрямовуватися на ґрунтовні ігрові механізми гейміфікації для вдосконалення розумових здібностей учнів, формування креативного мислення, розвитку навичок критичного мислення й оволодіння навичками пізнавального процесу [2].

Саме від вчителя залежить, наскільки він зацікавить учнів до читання через ігрові техніки, які вправи педагог добере для розвитку навичок читання, як спонукає учнів до самостійного читання, щоб це стало щоденною звичкою школярів, а не примусовою роботою від дорослих.

Сучасні вчителі мають володіти цифровими інструментами, використовувати різні онлайн-платформи й застосунки на уроках, в умовах дистанційного навчання це надважливо. Зазначимо деякі: *LearningApps* – онлайн-сервіс, за допомогою якого учитель може створювати та зберігати різноманітні мультимедійні дидактичні вправи для читання та *BookCreator* – простий, стильний та ефективний інструмент для створення інтерактивних матеріалів. Використання педагогами названих онлайн-сервісів для інтерактивних вправ та завдань дають змогу учням перевірити та закріпити свої знання та навички в цікавій ігровій формі під час уроку або вдома.

Наприклад, у своїй професійній діяльності вчителька початкових класів опорного закладу «Ліцей №1 імені Героя України Березняка Є. С. Помічянської міської ради Кіровоградської області» Світлана Дмитрієва, пропонує молодшим школярам виконати вправи, створені в онлайн-сервісі *LearningApps* та *BookCreator*, із метою вдосконалення учнівських навичок читання вголос, мовчки, умінь переказувати прочитане друзям, розгадування кросвордів, а також опрацювання прислів'їв та знаходження літер для складання їх у слова тощо. Такі завдання легко формувати за ступенем складності, якщо враховувати індивідуальні особливості школярів та потреби розвитку їхнього мовлення та навичок читання [1].

Отже, гейміфікація в початковій школі використовуються не лише з метою підвищення зацікавленості учнів до читання, а й до навчання загалом. Застосування ігрових технік стимулює в учнів бажання використовувати інформаційні ресурси, спонукає учнів до самовизначення як особистості, сприяє активізації їхньої пізнавальної діяльності та підвищує мотивацію до навчання та кращого засвоєння матеріалу.

Література

1. Інформаційно-методичні матеріали для проведення Дня знань та Першого уроку в 2024/2025 навчальному році. URL: <https://prezi.com/view/EMRVEzi3VSb91wK7vJvI/>
2. Карабін О. Й. Геймофікація в освітньому процесі як засіб розвитку молодших школярів URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/14039/1/Karabin_Gameification_educational.pdf
3. Нова українська школа: порадник для вчителя / за заг. ред. Н. М. Бібік. Київ : Літера ЛТД, 2019. 208 с. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/190-2023-%D1%80-Texthttps://www.e-litera.com.ua/upload/grade-0/nus-poradnyk.pdf>

4. Типові освітні програми для закл. загальної середньої освіти: 1-2 класи. К.: ТД «ОСВІТА-ЦЕНТР+». 2018. 240 с.

5. Ткаченко О. Гейміфікація освіти: формальний і неформальний простір. *Актуальні питання гуманітарних наук: мужвзузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич: Посвіт, 2015. Вип. 11. С. 303–308.

6. Яремій М., Галюка О. Гейміфікація як засіб формування комунікативної компетентності учнів початкової школи. URL : <http://perspectives.pp.ua/index.php/vno/article/view/7752/7797>

ЗМІСТ

<i>Баранюк Ірина Григорівна</i> ПЕДАГОГІЧНІ ТА ОСВІТНЬО-МЕНЕДЖЕРСЬКІ ПРИНЦИПИ ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО ЩОДО КУЛЬТУ КНИГИ	3
<i>Вдовенко Вікторія Віталіївна, Олійник Вікторія Юріївна</i> ВИКОРИСТАННЯ КОНСТРУКТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЛЯ РОЗВИТКУ ПРОСТОРОВОГО МИСЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	6
<i>Глушина Наталія Олександрівна</i> ХАРАКТЕРИСТИКА ВІДХИЛЕНЬ У ПОВЕДІНЦІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	9
<i>Губарева Дар'я Вячеславівна</i> ЗВ'ЯЗОК ЖИТТЄСТІЙКОСТІ З СОЦІАЛЬНОЮ КОМПЕТЕНТНІСТЮ ОСОБИСТОСТІ.....	13
<i>Довга Тетяна Яківна</i> ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ПОТРЕБА НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ.....	15
<i>Доренко Тетяна Володимирівна</i> ЗАСТОСУВАННЯ КЕЙС-ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ТВОРІВ	19
<i>Зорочкіна Тетяна Сергіївна, Здір Дарина Русланівна</i> ІННОВАЦІЙНА ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	22
<i>Іскова Ірина Валеріївна</i> ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ІСТОРИЧНИХ УЯВЛЕНЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	24
<i>Калашник Оксана Василівна</i> СУЧАСНІ МЕТОДИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ	27
<i>Клокова Людмила Василівна, Андросова Наталія Миколаївна</i> ФОРМУВАННЯ ЦІННОСТЕЙ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ПІД ЧАС ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ	30
<i>Колишкіна Алла Петрівна, Скрипаль Аліна Олегівна</i> ФОРМУВАННЯ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ У ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ НА НЕСТАНДАРТНИХ УРОКАХ	34

<i>Корсуненко Наталія Вікторівна</i> ІННОВАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ ЕДЬЮТЕЙНМЕНТУ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ.....	37
<i>Костенко Руслана Сергіївна</i> УПРОВАДЖЕННЯ ПРИЙОМІВ KEYС-ТЕХНОЛОГІЇ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ЛІТЕРАТУРНОЇ КАЗКИ В ЧЕТВЕРТОМУ КЛАСІ	40
<i>Котелянець Наталка Валеріївна</i> ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ТЕХНОЛОГІЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНІСНОГО ПІДХОДУ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	43
<i>Кравцова Наталія Олександрівна</i> РОЗВИТОК ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ.....	46
<i>Крамська Зоя Михайлівна</i> ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ОСВІТНІХ ІННОВАЦІЙ У ПЕДАГОГІЧНИЙ ПРОЦЕС ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	48
<i>Крошко Валерія Геннадіївна, Нікітіна Олена Олександрівна</i> ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ ПЕРШОКЛАСНИКІВ: ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ	51
<i>Куріпко Богдана Олегівна</i> ВТІЛЕННЯ ІДЕЙ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ.....	55
<i>Лапідська Руслана Валеріївна</i> РОЛЬ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	58
<i>Литвин Анатолій Васильович, Бикова Олена Олександрівна</i> ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ В ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	61
<i>Максімова Літта Єгорівна, Слободніченко Анастасія Ігорівна</i> ІНТЕГРАЦІЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ В ОСВІТУ	64
<i>Мартін Аліна Миколаївна, Ковальчук Діана Сергіївна</i> ГРА В ОРГАНІЗАЦІЇ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ ПРИРОДНИЧОЇ ГАЛУЗІ.....	67

<i>Матявіна Наталія Михайлівна, Баранюк Ірина Григорівна</i> ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ ПЕРШОКЛАСНИКІВ ДО НОВИХ УМОВ ЖИТТЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	70
<i>Медвідь Яна Юріївна</i> ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПОЄДНАННІ З ФОЛЬКЛОРОМ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ ДЛЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	73
<i>Мітірєва Анастасія Михайлівна</i> ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕС ОЗНАЙОМЛЕННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ З ПРИРОДОЮ.....	75
<i>Нікітіна Олена Олександрівна</i> ТЕХНІКИ ФОРМУВАННЯ РЕФЛЕКСИВНИХ УМІНЬ І НАВИЧОК У ПРОЦЕСІ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ НУШ	78
<i>Овдій Сергій Михайлович</i> ІНТЕРАКТИВНІ ЕЛЕКТРОННІ ПОСІБНИКИ У ФОРМАТІ ФЛІПБУКІВ ЯК ІННОВАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ НУШ.....	81
<i>Огіренко Інна Анатоліївна</i> ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	83
<i>Павленко Марія Богданівна</i> ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	86
<i>Пашанова Тетяна Олегівна</i> ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ: ВІД ІДЕЇ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ.....	89
<i>Рєпа Вікторія Вікторівна, Нікітіна Олена Олександрівна</i> ГРА ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ НАСТУПНОСТІ МІЖ ДОШКІЛЛЯМ ТА ПОЧАТКОВОЮ ШКОЛОЮ.....	92

<i>Репало Ірина Леонідівна</i> ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	94
<i>Романчук Алла Іллівна</i> ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ ОСВІТНІМ ПРОЦЕСОМ У НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ	98
<i>Слуцька Валерія Василівна</i> ВИКОРИСТАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛІ	101
<i>Тарапака Наталія Володимирівна</i> ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СУЧАСНІЙ ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	104
<i>Тихонова Наталія Георгіївна</i> ГЕЙМІФІКАЦІЯ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЗАЦІКАВЛЕНОСТІ УЧНІВ ДО ЧИТАННЯ.....	107

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

УПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАВДАНЬ ОСВІТНІХ ГАЛУЗЕЙ НУШ

Збірник матеріалів
III Всеукраїнської науково-практичної
інтернет-конференції
23 жовтня 2024 р.

Підп. до друку 04.11.2024 р. Папір офсет. Цифровий друк.
Умовн. друк. арк. 7,25. Обл. вид. арк. 7,05.

---

*ВІДДРУКОВАНО: ФОП Піскова М.А.
м. Кропивницький, вул. Тараса Карпи, 17–11.*

*СВІДОЦТВО ПРО ДЕРЖАВНУ РЕЄСТРАЦІЮ
№ 24440000000027816 від 18.08.2016.*

